

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

YARGI MEVZUATI BÜLTENİ

Bültenin Kapsadığı Tarihler 19 – 25 Haziran 2007	Yayımlandığı Tarih 26 Haziran 2007	Sayı 340
--	--	--------------------

İÇİNDEKİLER

- [3.6.2007 Tarih ve 5685 Sayılı Mera Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun](#) (R.G. 20 Haziran 2007 - 26558)
- [Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca Hazırlanan Ekli “Orta Vadeli Program \(2008-2010\)”ın Kabul Edilmesi Hakkında 2007/12300 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı](#) (R.G. 21 Haziran 2007 - 26559)
- [Adalet Bakanlığı Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin 2007/12226 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı](#) (R.G. 23 Haziran 2007 - 26561)
- [Kamu Personelinin Yabancı Dil Bilgisi Seviyesinin Tespitine Dair Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik](#) (R.G. 23 Haziran 2007 - 26561)
- [İhalelere Yönelik Yapılacak Başvurular Hakkında Yönetmelik](#) (R.G. 22 Haziran 2007 - 26560)
- [30.04.2007 Tarihi İtibariyle 1 İnci Dereceye Yükselip 2802 Sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 32 nci Maddesi Uyarınca 30.04.2007 Tarihinden Geçerli Olmak Üzere İlk Defa Birinci Sınıfa Ayrılma İncelemesine Tâbi Tutulacak Olan Adlî Yargı Hâkim, Cumhuriyet Başsavcısı ve Savcıları ile İdarî Yargı Hâkimlerinin Adlarını Belirtir Liste](#) (R.G. 20 Haziran 2007 - 26558)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Yaşar/Türkiye\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Okyay ve Diğerleri/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Mürsel Eren/Türkiye\)](#)
- [Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığından 3 Adet İlân](#) (R.G. 20 Haziran 2007 - 26558)
- [Adalet Bakanlığında 2 Adet İlân](#) (R.G. 23 Haziran 2007 - 26561)

 [İçindekilere dön](#)

Kanun

**MERA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI
HAKKINDA KANUN**

Kanun No. 5685

Kabul Tarihi: 3/6/2007

MADDE 1 – 25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanununun geçici 3 üncü maddesinde yer alan "mera" ibarelerinden sonra gelmek üzere ", yaylak ve kışlak" ibareleri eklenmiş, ikinci fıkrada yer alan "doğrudan" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve maddeye aşağıdaki fıkraya eklenmiştir.

"Birinci fıkrada nitelikleri belirtilen taşınmazlardan, Hazine adına tescil edilmesi gerekirken belediyeler adına tescil edilen ve belediyelerce konut veya işyeri yapılmak üzere bedelsiz olarak veya bedeli karşılığında gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine tahsis edilen, daha sonra Hazine tarafından ilgili belediye aleyhine açılan davalar sonucu mera, yaylak ve kışlak olarak sınırlandırılmasına ve özel siciline yazılmasına karar verilerek mera, yaylak ve kışlak özel siciline yazılan, fakat daha sonra bu Kanun hükümlerine göre mera, yaylak ve kışlak vasfı değiştirilerek Hazine adına tescil edilen taşınmazlardan; herhangi bir kamu hizmeti için gerekli olmayan, Hazinece herhangi bir tasarrufa konu edilmeyen ve halen tapuda Hazine adına kayıtlı olan taşınmazlar, tahsis tarihindeki arsa değerine devir tarihine kadar geçen süre için yasal faiz eklenerek belirlenecek bedelin ilgililerce Hazineye ödenmesi kaydıyla adlarına tahsis yapılanlara devredilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Bakanlığın görüşü alınarak Maliye Bakanlığınca belirlenir."

MADDE 2 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

19/6/2007

[R.G. 20 Haziran 2007 – 26558]

— • —

 İçindekilere dön

Bakanlar Kurulu Kararları

Karar Sayısı : 2007/12300

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca hazırlanan ekli “Orta Vadeli Program (2008-2010)”ın kabul edilmesi; Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığının 25/5/2007 tarihli ve 2226 sayılı yazısı üzerine, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 16 ncı maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 28/5/2007 tarihinde kararlaştırılmıştır.

**Ahmet
Necdet SEZEL**

CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

A. GÜL

Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd.Devlet Bak. ve Başb. Yrd.Devlet Bak. ve Başb. Yrd.Devlet Bakanı

A. BABACAN

Devlet Bakanı

F. KASIRGA

Adalet Bakanı

H. ÇELİK

Milli Eğitim BakanıBayındırlık ve İskan Bakanı Sağlık Bakanı Ulaştırma Bakanı V.

M. M. EKER

Tarım ve Köy İşleri Bakanı Çalışma ve Sos. Güv. BakanıSanayi ve Ticaret Bakanı

M.H.GÜLER

A. ŞENER

M.AYDIN
Devlet Bakanı

O.GÜNEŞ

Milli Savunma Bakanı V.

F. N. ÖZAK

M. A. ŞAHİN

N. ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı

O. GÜNEŞ

İçişleri Bakanı

R.AKDAĞ

B. ATALAY

K. TÜZMEN
Devlet Bakanı

H.ÇELİK

Maliye Bakanı V.

F.KASIRGA

A. COŞKUN

O. PEPE

GİRİŞ

Kamu mali yönetiminde yapılan reform kapsamında yeni bir politika belgesi olarak ortaya çıkan Orta Vadeli Programın üçüncüsü hazırlanmış bulunmaktadır. 2008-2010 dönemini kapsayacak olan bu Program, Dokuzuncu Kalkınma Planı ile genel ekonomik koşulların gerekleri doğrultusunda hazırlanmıştır.

Aynı dönemi kapsayan çok yıllık bütçe süreci, bu Programın Bakanlar Kurulu tarafından kabulüyle başlamış bulunmaktadır.

Çeşitli alanlarda birbirleriyle tutarlı bir amaç, politika ve öncelikler seti sunan Orta Vadeli Program, makro politikaların yanı sıra, ülkemizin ihtiyaç duyduğu temel gelişme eksenlerini kapsamaktadır.

Programda, uzun vadeli amaçlara katkıda bulunacak şekilde, üç yıllık dönemde üzerinde yoğunlaşılacak öncelikler tespit edilmiştir. Bakanlık ve kurum bütçelerinin hazırlanmasında, idari ve yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesinde, kurumların karar alma ve uygulama süreçlerinde Programın amaç ve öncelikleri esas alınacaktır.

Orta Vadeli Program, yıllık uygulama sonuçları, içsel ve dışsal gelişmeler ile kalkınma planı hedefleri doğrultusunda her yıl yenilenmektedir. Programda yer alan amaç ve öncelikler bakımından uygulamanın izlenmesi, değerlendirilmesi ve Bakanlar Kuruluna bilgi sunulmasından Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı sorumludur.

Orta Vadeli Program, stratejik amaçlar temelinde kamu politikaları ve uygulamalarını şekillendirecek ve kaynak tahsisini bu çerçevede yönlendirecektir.

Bundan sonraki süreçte; 5018 sayılı Kanunun 16'ncı maddesi gereğince, Orta Vadeli Programın ortaya koyduğu temel amaç, öncelik ve makro hedeflerle tutarlı olmak üzere Orta Vadeli Mali Plan hazırlanacak ve Yüksek Planlama Kurulu kararıyla yürürlüğe girecektir.

Kuruluşlar, Orta Vadeli Programda yer alan amaç ve öncelikler ile Orta Vadeli Mali Planda verilecek ödenek teklif tavanlarını esas alarak, tedbir önerilerini ve bütçe tekliflerini, 5018 sayılı Kanunun 17'nci maddesi çerçevesinde, hazırlayacaklardır. Kuruluşlarla bütçe müzakereleri bu doğrultuda yürütülecektir.

Orta Vadeli Programla başlayan program ve bütçe hazırlama süreci, birbirleriyle uyumlu olmak üzere, nihai politika ve tedbirleri içeren Yıllık Programın Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmesi ve mali boyutu gösteren Bütçe Kanun Tasarısının yasalaşmasıyla sona erecektir.

I. TEMEL AMAÇ

Orta Vadeli Programın temel amacı, Dokuzuncu Kalkınma Planında ifadesini bulan “istikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, AB’ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye” vizyonunu esas alarak, insanımızın yaşam kalitesini artırmaya yönelik bir program ve bütçe süreci gerçekleştirmektir.

Ekonomik ve siyasi istikrar, gerçekleştirilen reformlar, ülkemizin genç, eğitimli ve girişimci insan gücü, işleyen piyasa ekonomisi, uluslar arası rekabete açık sanayisi, doğal ve kültürel değerleri toplumun refahının yaygınlaşarak artmasına katkıda bulunacaktır.

Programın temel amacına hizmet etmek üzere, ülkemizin beşeri ve iktisadi varlıkları etkin bir şekilde değerlendirilerek;

- ekonominin rekabet gücünün artırılması,
- istihdamın artırılması,
- beşeri gelişme ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi,
- bölgesel gelişmenin sağlanması,
- kamu hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması

yolunda gerekli çalışmalar yürütülecektir. Bu program döneminde, eğitim başta olmak üzere, makroekonomik istikrarı ve bütçe dengelerini bozmayacak şekilde, sosyal politikaların uygulanmasına öncelik verilecektir.

Programın uygulama sürecinde ülkemizin ihtiyaçları ve öncelikleri esas alınarak oluşturulan “Türkiye’nin AB Müktesabatına Uyum Programı”nın hayata geçirilmesi sağlanacaktır.

II. MAKROEKONOMİK POLİTİKA VE HEDEFLER

Ekonomide sağlanan güven ve istikrarı korumak, ekonomik büyümeyi yüksek ve sürdürülebilir kılmak, istihdamı artırmak, cari açığa sürdürülebilir nitelik kazandırmak, cari açığın sağlam kaynaklarla finanse edilmesini sağlamak, enflasyon oranını daha da aşağı çekmek ve yüksek düzeyde faiz dışı fazla vermek Orta Vadeli Programın makroekonomik öncelikleridir.

A. MAKROEKONOMİK POLİTİKALAR

1. Büyüme ve İstihdam

- i) Orta Vadeli Program döneminde ihracat odaklı bir büyüme stratejisi sürdürülecektir. Kamu kesimi, yapacağı altyapı yatırımları ve yasal düzenlemeler yoluyla özel sektör yatırım ve üretimini hızlandırıcı bir rol oynayacak ve özel sektörün yüksek katma değerli üretim yapısına yönelmesini teşvik edecektir.
- ii) Ekonomik büyümenin istikrarlı bir yapıya kavuşmasında emek verimliliğinin yanı sıra toplam faktör verimliliğinin de artmaya devam etmesi büyük önem arz etmektedir. Bunun için de öncelikle makroekonomik istikrar, kurumsal altyapının geliştirilmesi ve yatırım ortamının iyileştirilmesi konularında ilerleme sağlanacaktır. Bu çabalar ekonominin rekabet gücünün artmasını destekleyecektir.
- iii) İstikrarlı bir büyüme için; mali disiplin korunacak, anti enflasyonist süreci destekleyen para politikasına devam edilecek ve reform süreci tavizsiz bir şekilde sürdürülecektir.
- iv) İstihdam odaklı sürdürülebilir bir büyüme çerçevesinde, rekabetçi bir ekonomi ve bilgi toplumunun gerektirdiği doğrultuda nitelikli insan kaynaklarının yetiştirilmesi, istihdam imkanlarının artırılması, işsizliğin azaltılması ve işgücü piyasasının etkinleştirilmesi sağlanacaktır.
- v) Ekonomide kamu politikalarından kaynaklanabilecek belirsizlikler azaltılarak özel sektörün geleceğe yönelik uzun vadeli plan yapabilmesi için elverişli bir ortam oluşturulacaktır.

2. Maliye Politikası

Makroekonomik istikrarın ve büyüme performansının sürdürülmesi amacıyla mali disipline devam edilecektir. Bunu gerçekleştirmek üzere mali kuralları belirleyen yasal düzenlemeler yapılacaktır. Böylece, kamu borç stokunun milli gelire oranı azaltılacak, yüksek bir faiz dışı fazla seviyesi tutturulacak ve bütçeye esneklik kazandırılarak kamu harcamaları önceliklendirilecektir. Bu politika, enflasyon oranının daha da aşağı çekilmesine ve cari açığın kontrol altında tutulmasına da katkıda bulunacaktır.

a. Kamu Harcama Politikası

Kamu harcamaları, kaynak kısıtı ile iktisadi ve sosyal getirileri bağlamında potansiyel büyüme üzerindeki etkileri gözetilerek önceliklendirilecektir. Bu çerçevede yaratılacak mali alan, Programda yer alan gelişme eksenlerindeki öncelikler doğrultusunda kullanılacaktır.

Program döneminde harcamalara ilişkin uygulanacak politikalar şunlardır:

- i) Kamu idarelerinde mali yönetim, iç kontrol ve iç denetim faaliyetlerinin etkin bir şekilde uygulanmasına yönelik tedbirler alınacaktır.
- ii) Kurumlar, bütçe kısıtını dikkate alarak, belirlenen öncelikler çerçevesinde kaynak tahsisini gözden geçireceklerdir. Bu kapsamda, önceliğini yitirmiş faaliyetler ve projeler tasfiye edilecektir.
- iii) Kaynak kullanımında etkililik, verimlilik ve tutumluluğu sağlamak üzere stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme sistemi yaygınlaştırılacaktır.
- iv) Kamu kesiminde ücret ve maaşlar, gelir politikaları çerçevesinde hedeflenen enflasyon dikkate alınarak belirlenecektir.

- v) Merkezi yönetim bütçe kanunlarında kamu kesiminde yeni personel istihdamına ilişkin sınırlamalara yer verilmeye devam edilecektir.
- vi) Ücret sisteminin sadeleştirilmesini, kamu personelinin mali ve özlük haklarına ilişkin dengesizlik ve adaletsizliklerin giderilmesini, performansa dayalı ücret sistemine geçilmesini, mevcut statü sayısının azaltılmasını esas alacak kapsamlı bir personel reformu hayata geçirilecektir.
- vii) Sağlık hizmetlerinin kalitesinden ödün verilmeksizin, ilaç ve tedavi harcamalarını kontrol altında tutmaya yönelik tedbirler alınmaya devam edilecektir.
- viii).....Genel sağlık sigortası, getireceği mali yüklerin makul düzeyde tutulması amacıyla, sağlıkta dönüşüm programıyla birlikte uygulanacaktır.
- ix) 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunuyla getirilen düzenlemelerde tasarruf sağlayıcı tedbirler alınacaktır.
- x) İşsizlik sigortasından yararlanma koşulları iyileştirilecektir.
- xi) Sosyal harcamaların toplam kamu harcamaları içindeki payı artırılacaktır.
- xii) Yerel yönetimlerin harcamalarını finanse etmek amacıyla yapılan tahsislerin objektif esaslara dayalı ve amaca yönelik kullanımı sağlanacaktır.
- xiii)....Yerel yönetimler personel politikalarını açıklanan norm kadro düzenlemelerine uygun bir şekilde yürüteceklerdir.

b. Kamu Yatırım Politikası

Kamu yatırımlarının etkinliği artırılacak; yatırımlar, öncelikli sosyal ihtiyaçları giderecek ve üretken faaliyetleri destekleyecek nitelikteki altyapıya yönlendirilecek; sektörel, bölgesel ve AB'ye uyum yönündeki amaçların gerçekleştirilmesinde etkili bir araç olarak kullanılacaktır. Bu çerçevede;

- i) Kamu yatırımlarının etkin, verimli ve zamanında gerçekleştirilmesini hedefleyen rasyonalizasyon çalışmalarına devam edilecektir.
- ii) Eğitim, sağlık, teknolojik araştırma, ulaştırma, içme suyu ve e-Devlet yatırımlarına öncelik verilecektir.
- iii) Kamu yatırımları bölgesel kalkınma ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasında etkili bir araç olarak kullanılacaktır.
- iv) AB'ye üyelik yönünde ortaya konulan politika ve önceliklerin hayata geçirilmesi için sürdürülen çalışmaların gerektirdiği yatırımlar hızlandırılacaktır.
- v) Kamu altyapı yatırımlarında özel sektör katılımını artırıcı modeller geliştirilecektir.
- vi) Kamu yatırım teklif ve kararları, sorun analizlerini içeren sektör çalışmalarına ve nitelikli yapılabirlik etüd ve analizlerine dayandırılacaktır.

c. Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Özelleştirme

Kamu iktisadi teşebbüslerinden (KİT) orta vadede özelleştirilebilecek olanların belirli bir takvim ve strateji çerçevesinde özelleştirilmesi; ancak, özelleştirilinceye kadar bu teşebbüslerin ve uzun vadede özelleştirilemeyecek diğer kuruluşların karlılık ve verimlilik ilkelerine uygun olarak işletilmesi esastır.

- i) KİT'lerde hesap verebilirliği, şeffaflığı, karar alma süreçlerinde esnekliği sağlamaya ve KİT'ler üzerindeki müdahaleyi azaltmaya yönelik olarak başlatılan kurumsal yönetim sistemi projesi tamamlanacaktır.
- ii) Fiyatlandırma başta olmak üzere KİT'lerin tüm işletmecilik politikaları, genel yatırım ve finansman kararnamelerinde öngörülen hedeflere ulaşacak şekilde piyasa şartlarına uygun olarak belirlenecek ve etkin bir şekilde uygulanacaktır.
- iii) KİT'lerde stok, tedarik, üretim ve pazarlama maliyetlerini düşürerek verimliliği ve karlılığı artıran ve uluslar arası fiyat değişimlerine duyarlı olan bir finansman politikası izlenecektir.
- iv) KİT'lerin atıl durumda bulunan gayri menkullerinin değerlendirilmesinde rayiç bedel esas alınacaktır.

- v) KİT'lerin, atıl olmayan gayri menkullerini devretmemesi esastır. Zorunluluk hallerinde devir, ancak, işletmenin verimliliği, bütünlüğü ve çevre sağlığı gibi hususları olumsuz etkilemeyecek şekilde gerçekleştirilebilecektir.
- vi) KİT'lerin zarar eden işletme birimleri, fonksiyonları da dikkate alınarak, tasfiye edilecektir.
- vii) KİT'lerde atıl istihdamın azaltılmasına yönelik tedbirlerin uygulanması sürdürülecek, ancak nitelikli personel ihtiyacının karşılanması için gerekli tedbirler alınacaktır.
- viii).....İmalat sanayii maliyetleri üzerinde olumsuz baskı oluşturan enerji girdi fiyatlarının tespitinde sanayi aboneleri lehine bir politika izlenecektir.

d. Kamu Borçlanma Politikası

- i) Borçlanma politikasının temel amacı; borçlanmanın vadesi, para ve faiz cinsinden kompozisyonu ve riskler dikkate alınarak, kamu finansman ihtiyacının en düşük maliyet ve riskle karşılanmasıdır.
- ii) Nakit ve borç yönetiminde oluşabilecek likidite risklerinin azaltılması amacıyla, yeterli düzeyde rezerv tutulması politikasına devam edilecektir.
- iii) Toplam borçlanma, ağırlıklı olarak Türk Lirası cinsinden ve sabit faizli enstrümanlarla gerçekleştirilecek, piyasa koşulları izin verdiği ölçüde borçlanmanın vade yapısı uzatılacaktır.
- iv) 2008-2010 döneminde piyasa yapıcılığı sistemi uygulaması, ölçüt senet uygulaması ve DİBS yatırımcı tabanının geliştirilmesi uygulamalarına devam edilecektir.

e. Kamu Gelir Politikası

Uygulanacak vergi politikalarının temel amacı; makroekonomik politikalarla uyumlu bir şekilde büyüme ve istihdamın desteklenmesine, ekonomide kayıtdışılığın azaltılmasına ve daha basit, adil ve geniş tabanlı bir vergi sisteminin oluşturulmasına katkıda bulunmaktır. Bu kapsamda;

- i) Piyasa aktörlerinin uzun vadeli ekonomik kararlar almalarına yardımcı olmak ve vergilendirmede öngörülebilirliği artırmak amacıyla, vergi politikalarının uygulanmasında istikrar esas olacaktır.
- ii) Vergi mevzuatının sadeleştirilmesi ve vergi tabanının genişletilmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir.
- iii) Gerek kayıtdışılıkla etkin mücadele, gerekse yatırımların ve istihdamın desteklenmesine yönelik politikalar çerçevesinde, kamu finansmanının imkan verdiği ölçüde, işlemler ile istihdam üzerindeki vergi ve benzeri yüklerin düşürülmesine yönelik düzenlemeler yapılacaktır.
- iv) Vergileme alanında Avrupa Birliği mevzuatı ile uyum çalışmalarına devam edilecektir.
- v) Ülkemizin ticari ilişkileri bulunan ve çifte vergilemeyi önleme anlaşması imzalanmayan ülkelerle çifte vergilemeyi önleme anlaşmaları imzalanmasına yönelik çalışmalara devam edilecektir.

3. Para Politikası ve Fiyat İstikrarı

Para politikasının temel amacı, fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürülebilir kılmaktır.

Bu amaç doğrultusunda;

- i) 2006 yılı başında uygulamaya konulan enflasyon hedeflemesi rejimi sürdürülecektir.
- ii) Uygulanmakta olan rejim çerçevesinde Merkez Bankası kısa vadeli faiz oranlarını temel politika aracı olarak kullanmaya devam edecektir.
- iii) Merkez Bankası, önümüzdeki dönemde de, enflasyondaki orta vadeli görünüm odaklanacak ve para politikası kararlarını bu doğrultuda oluşturacaktır.
- iv) Maliye politikasının enflasyon hedeflemesi rejiminin başarıyla uygulanmasına vereceği desteğin devam etmesi için, mali disipline uygun hareket edilmesi ve

kamu maliyesinin etkinliğini artırmaya yönelik reformların kesintisiz olarak sürdürülmesi önemini koruyacaktır.

- v) Üç ayda bir yayınlanan Enflasyon Raporu para politikasının temel iletişim aracı olmaya devam edecektir.
- vi) Para politikasının hesap verebilirliğini ve şeffaflığını temin etmek amacıyla, enflasyonun hedeften belirgin olarak sapması ya da sapma olasılığının ortaya çıkması halinde, Merkez Bankası hedeften sapmanın nedenlerini ve enflasyonun tekrar hedefe yakınsaması için alınması gereken önlemleri Hükümete yazılı olarak bildirecek ve kamuoyuna duyuracaktır. Bu çerçevede Merkez Bankası, hesap verebilirlik ilkesinin işlerliğini sağlamak için enflasyon hedefinin etrafında oluşturulan aralığı kamuoyuna açıklamaya devam edecektir.
- vii) 2001 yılından beri uygulanmakta olan dalgalı döviz kuru rejimi önümüzdeki dönemde de sürdürülecektir.
- viii). Piyasada döviz likiditesinin belirgin olarak artması durumunda, Merkez Bankası rezerv biriktirme amaçlı, düzenli döviz alım ihaleleri yapabilecektir.
- ix) Döviz kurlarında aşırı oynaklık görüldüğünde ya da aşırı oynaklığa neden olabilecek gelişmeler yaşandığında, Merkez Bankası uzun dönemli denge değerini etkileme amacı olmaksızın döviz piyasasına alım ya da satım yönünde müdahalede bulunabilecektir.

4. Ödemeler Dengesi

Cari işlemler açığının sürdürülebilir bir yapıda gelişmesi ve sağlıklı kaynaklarla finanse edilmesi esastır. Bu çerçevede;

- i) Geleneksel ihracat sektörlerinde katma değeri yüksek üretim sağlanmasına yönelik teşvik ve devlet yardımları uygulamaları etkinleştirilerek sürdürülecektir. Bu kapsamda, tasarım, marka, pazarlama ve tanıtım konusundaki mevcut destekler çeşitlendirilerek geliştirilecektir.
- ii) Ürün çeşitlendirmesine gidilerek dış pazarda rekabet edebilecek potansiyele sahip, yüksek katma değerli, sermaye ve bilgi yoğun, yeni teknoloji özelliği olan ürünlerin geliştirilmesi ve ihracata yönlendirilmesi amacıyla, uygulanmakta olan destek sistemleri AB ve DTÖ normları çerçevesinde etkinleştirilecektir.
- iii) Dahilde işleme rejimi yeniden düzenlenecektir.
- iv) Orta vadede yurt içi üretimin ithalat bağımlılığının azaltılması amacıyla, sanayide kullanılan ithal ara girdilerin yurt içinde üretilmesini sağlayacak mekanizmalar geliştirilecektir.
- v) Gümrük birliği uyarınca üstlenmekle yükümlü olduğumuz AB'nin teknik mevzuatına uyum süreci hızlandırılacak; uyumlaştırılan mevzuatın etkin uygulanmasını teminen gerekli idari, teknik ve fiziki altyapı tamamlanacak; ithalat aşamasında ve piyasa gözetim ve denetimi sırasındaki kontroller etkinleştirilecektir.
- vi) "Türkiye Turizm Stratejisi 2023" çerçevesinde turizm tanıtım çalışmalarına hız verilecektir. Ayrıca yurtdışı müteahhitlik hizmetleri, yatırımların karşılıklı korunmasına ilişkin anlaşmalar ve kredi garanti mekanizmaları yoluyla desteklenecektir.

B. PROGRAM DÖNEMİ HEDEF VE GÖSTERGELERİ

1. Büyüme ve İstihdam

- i) Program döneminde yıllık ortalama yüzde 5,6 oranında ekonomik büyüme hedeflenmektedir.
- ii) Program döneminde yıllık ortalamada reel olarak özel tüketim harcamalarının yüzde 6,4, özel sabit sermaye yatırım harcamalarının yüzde 7,8, kamu tüketim harcamalarının yüzde 3,7 ve kamu sabit sermaye yatırım harcamalarının yüzde 0,7 oranında artması öngörülmektedir.

iii) İstihdam olanaklarını artırıcı uygulamaların da etkisiyle Program döneminde yaklaşık 1,4 milyon kişiye yeni istihdam yaratılacağı öngörülmektedir.

2. Kamu Maliyesi

- i) 2007 yılında yüzde 0,4 olacağı tahmin edilen kamu kesimi fazlasının GSYİH'ya oranının, 2008 yılında açığa dönüşmesi, daha sonra tekrar fazlaya dönerek 2010 yılında yüzde 2,3'e yükselmesi hedeflenmektedir. Genel devlet dengesinde de benzer trendin gerçekleşerek, GSYİH'ya oran olarak, 2007 yılında yüzde 0,2 olan fazlanın 2010 yılında yüzde 2,1'e yükselmesi öngörülmektedir.
- ii) Program dönemi boyunca faiz gideri ve özelleştirme geliri hariç kamu kesimi fazlasının GSYİH'ya oranının yüzde 7'ler seviyesinde olması hedeflenmektedir.
- iii) 2007 yılında yüzde 43,3 olması beklenen genel devlet harcamalarının GSYİH'ya oranının, faiz giderlerindeki düşüş sonucunda 2010 yılında yüzde 40,6'ya gerilemesi hedeflenmektedir.
- iv) 2007 yılında yüzde 35 olacağı tahmin edilen genel devlet faiz dışı harcamalarının GSYİH'ya oranının, 2010 yılında da aynı seviyede olması öngörülmektedir.
- v) 2007 yılında yüzde 43,5 olacağı tahmin edilen genel devlet gelirlerinin GSYİH'ya oranının, 2010 yılında yüzde 42,7 olması beklenmektedir.
- vi) 2007 yılında yüzde 31,8 olacağı tahmin edilen sosyal güvenlik primleri dahil vergi yükünün (vergi red ve iadeleri hariç) GSYİH'ya oranının, 2008 yılında bir miktar artmakla birlikte, dönem sonunda yüzde 31,3'e gerilemesi öngörülmektedir.
- vii) Devam eden özelleştirme işlemleri sonucunda KİT sisteminin faiz dışı fazla içindeki payı önemli ölçüde azalacaktır. 2006 yılında GSYİH'nın yüzde 0,62'si kadar faiz dışı fazla veren KİT sisteminin, 2010 yılında GSYİH'nın yüzde 0,22'si kadar faiz dışı fazla vermesi beklenmektedir.
- viii) Özelleştirme işlemleri sonucunda kamunun tütün, elektrik dağıtımı, petrokimya ve telekomünikasyon alanlarından tamamen çekilmesi; bunun yanı sıra, şeker üretimi ve liman işletmeciliğindeki payının azalması öngörülmektedir.
- ix) Yerel yönetimlerin merkezi yönetim bütçesinden aldıkları payları artırmaya yönelik tasarının mevcut haliyle yasalaşması durumunda, merkezi yönetim bütçe harcamaları, 2008 yılında 2,6 milyar YTL, 2009 yılında 4,2 milyar YTL ve 2010 yılında 4,5 milyar YTL daha artacaktır.
- x) Yatırım programının rasyonalizasyonu çalışmaları çerçevesinde, 2007 yılında 5,8 yıl olacağı tahmin edilen stokun ortalama tamamlanma süresinin 2010 yılında 5 yılın altına indirilmesi hedeflenmektedir.
- xi) Kamu net borç stokunun GSYİH'ya oranında Program dönemi sonunda 2007 yılına göre 11,2 puanlık bir düşüş hedeflenmektedir.

3. Ödemeler Dengesi

- i) Program döneminde dünya ekonomisi ve ticaretinde yaşanan canlılığın ve büyüme hızının bir miktar yavaşlamakla beraber sürmesi beklenmektedir. Bu çerçevede, Program dönemi sonunda ihracatın yıllık ortalama yüzde 11,1 oranında artarak 137,5 milyar dolara, ithalatın ise yıllık ortalama yüzde 9,5 oranında artarak 202 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir.
- ii) 2008 yılında 19 milyar dolar olarak öngörülen turizm gelirlerinin, 2010 yılında 20,5 milyar dolara çıkacağı tahmin edilmektedir.
- iii) Bu çerçevede cari işlemler açığının GSYİH'ya oranının orta vadede yüzde 6'lar civarında seyredeceği öngörülmektedir.
- iv) Program dönemi boyunca ödemeler dengesi finansman yapısında iyileşme beklenmekte, bu kapsamda uzun vadeli sermaye girişleri ve doğrudan yabancı yatırımların payında artış öngörülmektedir.

4. Fiyat

- i) Enflasyon hedeflemesi rejimi çerçevesinde "nokta hedef" olarak belirlenen enflasyon hedefleri, tüketici fiyat endeksinin yıllık yüzde değişimi ile hesaplanan

yıl sonu enflasyon oranı üzerinden tanımlanmakta ve 3 yıllık bir dönem için açıklanmaktadır. Bu kapsamda, 2007, 2008 ve 2009 yılları için yıl sonu hedefleri yüzde 4 olarak belirlenirken, 2010 hedefi ise 2007 yılı sonunda belirlenecek ve ilan edilecektir.

- ii) Enflasyon hedeflerinin Hükümet ve Merkez Bankası tarafından birlikte belirlenmesi uygulamasına program döneminde de devam edilecektir.

III. PROGRAM DÖNEMİ GELİŞME EKSENLERİ

A. REKABET GÜCÜNÜN ARTTIRILMASI

1. İş Ortamının İyileştirilmesi

İş ortamının rekabetçi bir yapıya kavuşturularak iyileştirilmesi temel amaçtır. Bu çerçevede;

- i) Finansal araçlar çeşitlendirilecek, başta KOBİ'ler olmak üzere işletmelerin finansmana erişimi kolaylaştırılacaktır.
- ii) İş ortamının iyileştirilmesine yönelik olarak bürokrasinin azaltılması ve işlemlerin hızlandırılması konusundaki çalışmalar sürdürülecektir.
- iii) Devlet yardımları sisteminin etkinleştirilmesi ve AB müktesebatıyla uyumlu hale getirilmesi çalışmaları sürdürülecektir.
- iv) İşletmelerde kurumsal yönetim ilkeleri doğrultusunda kurumsallaşmanın yaygınlaştırılması özendirilecek ve böylece finansman imkanlarına daha uygun şartlarla erişmeleri sağlanacaktır.
- v) Fikri mülkiyet sisteminin etkinliğini sağlamak üzere; kurumsal kapasite güçlendirilecek, kurumlararası etkin bir işbirliği ve koordinasyon sağlanacak, toplum düzeyinde yaygın ve yerleşik bir fikri haklar kültürü oluşturulacaktır.
- vi) İşletmelerde bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısı geliştirilecek ve kullanımı yaygınlaştırılacaktır.
- vii) Altyapısı tamamlanmış arsa ve arazi temin imkanları artırılacaktır.
- viii) İşletmelerin kazanç ve işlemleri ile istihdam üzerindeki vergi ve yüklerin rekabet gücüne olumsuz etkileri kamu finansman dengeleri gözetilerek azaltılacaktır.
- ix) Rekabeti kısıtlayan, engelleyen veya bozan davranışlar ile mücadelede caydırıcı yaptırımlar uygulanacak, yaptırımların uygulamasında saydamlık sağlanacak ve rekabet kültürünün geliştirilmesi yönündeki çalışmalara devam edilecektir.
- x) Sanayi bilgi sistemi oluşturulacaktır.

2. Ekonomide Kayıtdışılığın Azaltılması

Rekabet gücünün artırılması, ekonomide haksız rekabetin önlenmesi ve kamu finansmanının sağlıklı bir yapıya kavuşturulması hedefi doğrultusunda kayıtdışılığın azaltılması temel amaçtır. Bu çerçevede;

- i) Kayıtdışılıkla etkin mücadele kapsamında toplumun tüm kesimlerinin desteklediği bir strateji uygulanacaktır.
- ii) Kayıtdışılığın azaltılması amacıyla başta vergi denetimi olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının denetim kapasitesi beşeri ve teknolojik altyapı yönünden geliştirilecektir.
- iii) Kayıtdışılıkla mücadele kapsamında, ödenmesi gereken verginin doğruluğunu sağlamaya yönelik olarak vergi sisteminde ürün izleme sistemi, ulusal marker uygulaması ve benzeri vergi güvenlik müesseselerinin oluşturulmasına ve etkin şekilde uygulanmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir.
- iv) Başta Gelir İdaresi Başkanlığı ve Gümrük Müsteşarlığı olmak üzere ilgili tüm kamu kurumlarının teknik ve idari altyapısı güçlendirilerek akaryakıt, tütün mamulleri ve alkollü içkiler öncelikli olmak üzere tüm ithalat kalemleri bazında kaçakçılıkla etkin bir şekilde mücadele edilecektir.
- v) Kayıtdışı ekonomi ve kayıtdışı istihdamın azaltılmasına yönelik olarak kamu kurumları arasındaki koordinasyon artırılacaktır.

- vi) Kayıtdışı işletme, kişi ve çalışanların kayıt altına alınabilmesini teminen kayıtlı sistem güçlendirilecektir.
- vii) Kayıtdışı ekonomiyi ödüllendiren, kamuya olan güveni sarsan, kayıtdışı özendirilen ve kamu gelirlerinde kayba neden olan her türlü af ve borç yapılandırılması beklentisinin önüne geçilecektir.
- viii).....Kayıtdışılıkla mücadelede toplumsal duyarlılığı artırmak amacıyla toplumun bilgilendirilmesine yönelik faaliyetler artırılabacaktır.

3.Finansal Sistemin Geliştirilmesi

Rekabetçi ölçeğe ulaşmış, kaynakları yatırıma yönlendirecek araç çeşitliliğine ve mali derinliğe sahip, uluslar arası standartlarda düzenlenen ve denetlenen bir finansal sistemin geliştirilmesi temel amaçtır. Bu çerçevede;

- i) Yeni sermaye piyasası araçları oluşturulacak ve mevcut piyasa ve araçların işlerliği artırılabacaktır.
- ii) Finansal piyasalarda etkinlik ve rekabet geliştirilecektir.
- iii) Finansal piyasalarda güven ve istikrar güçlendirilecektir.
- iv) Türev ürünlerin risk yönetiminde kullanımı teşvik edilecek, ayrıca bu ürünlere ilişkin risk algılaması artırılabacaktır.
- v) Finansal sektörün düzenleme ve denetimi, uluslar arası standartlara ve AB müktesebatına uygun olarak geliştirilecek ve yurtdışı denetim otoriteleri ile işbirliği ve bilgi paylaşımı artırılabacaktır.
- vi) Müşterilerin bilinçlendirilmesi, hak ve menfaatlerinin gözetilmesi ve koruyucu uygulamaların geliştirilmesi sağlanacaktır.

4.Enerji ve Ulaştırma Altyapısının Geliştirilmesi

a. Enerji

Enerji politikalarının temel amacı; artan nüfusun ve gelişen ekonominin enerji ihtiyacının sürekli, kaliteli ve güvenli bir şekilde asgari maliyetle karşılanması ve bunun özel sektör yatırımlarının ağırlığını oluşturduğu, serbest rekabete dayalı şeffaf bir piyasa ortamında gerçekleştirilmesidir. Bu çerçevede;

- i) Uzun dönemli enerji arz güvenliğinin sürdürülmesi ve arz-talep projeksiyonlarına göre orta dönemde oluşması öngörülen elektrik arz açığının önlenmesi amacıyla gerekli tedbirler alınacaktır.
- ii) Elektrikte serbestleşme süreci ve bu kapsamda dağıtım ve üretim özelleştirmeleri hızlandırılacaktır.
- iii) Enerji verimliliği konusuna öncelik tanınacaktır.
- iv) Doğal gaz kullanımı rekabete dayalı olarak yaygınlaştırılacak, mevsimsel talep değişimleri de dikkate alınarak ulusal düzeyde doğal gaz arz güvenliği sağlanacaktır.
- v) Bölgemizde bulunan enerji (petrol, doğal gaz ve elektrik) kaynaklarının uluslar arası pazarlara ulaştırılmasında Türkiye'nin transit güzergahı ve terminal ülke olması için gerekli çalışmalar sürdürülecektir.

b. Ulaştırma

Ulaştırma sektöründe temel amaç; ülke ekonomisinin ve sosyal hayatın gereksinimlerine uygun, taşıma türleri arasında dengenin sağlandığı, çağdaş teknoloji ve uluslar arası kurullarla uyumlu, çevreye duyarlı, ekonomik, güvenli ve hızlı taşımacılığın yapıldığı bir ulaşım altyapısının zamanında oluşturulmasıdır. Ulaştırma alt sektörlerinin birbirlerini tamamlayıcı nitelikte çalışması ve kombine taşımacılığın yaygınlaştırılması esastır. Bu çerçevede;

- i) Bölünmüş yol yapımları tamamlanarak ve standartları yükseltilerek mevcut karayolları iyileştirilecektir.
- ii) Başta karayolları olmak üzere ulaşımın tüm modlarında trafik güvenliği artırılabacaktır.

- iii) Ulusal ulaşım ağlarımızın Trans-Avrupa ulaşırma ağları ile bütünleşmesi ve AB deniz otoyollarında Türk limanlarının ana akslar üzerinde yer alması yönündeki çalışmalar hızlandırılacaktır.
- iv) Yük taşımacılığında demiryolu ve denizyoluna ağırlık verilecektir.
- v) Hızlı tren ile yolcu taşımacılığı yaygınlaştırılacaktır.
- vi) Hizmet kalitesini artırmak ve kamu üzerindeki mali yükünü azaltmak amacıyla, TCDD yeniden yapılandırılacaktır.
- vii) Ana limanlar oluşturulacak, limanların kombine taşımacılık yapılabilen birer lojistik merkezi haline getirilmeleri ve limanların etkin yönetimi sağlanacaktır.
- viii) Bayrak, liman ve kıyı devleti kontrolü iyileştirilecek; Türk vatandaşlarının, sahip oldukları filo için Türk Bayrağını tercihi yönünde çalışmalar yapılacaktır.
- ix) Trafiğin yoğunlaştığı hava meydanlarında kapasiteler artırılacak, hava yolu taşımacılığında hizmet standartları yükseltilecektir.
- x) Trafiği düşük hava meydanları ile tarifeli hava yolu trafiği gerçekleşmeyen hava meydanlarında düzenli ve sürekli havayolu hizmeti verilmesini sağlayacak adımlar atılacaktır.
- xi) Ulaşırma altyapısı ihtiyaçlarının karşılanmasında özel sektör katılımını artıracak modeller geliştirilecektir.
- xii) Kentlerde ekonomik ve çevresel açıdan sürdürülebilir bir ulaşım sisteminin oluşturulabilmesi amacıyla trafik ve talep yönetimi uygulamalarına öncelik verilecek, toplu taşıma sistemi seçiminde belediyelerin mali yapıları ve uluslar arası kabul görmüş kriterler göz önüne alınacaktır.

5.Çevrenin Korunması ve Kentsel Altyapının Geliştirilmesi

İnsan sağlığını, doğal kaynakları ve estetik değerleri korumak suretiyle sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda çevrenin korunması ve kentsel altyapı ihtiyacının giderilmesi temel amaçtır. Bu çerçevede;

- i) AB müktesebatına uyum kapsamında oluşturulan çevre mevzuatının uygulanmasına yönelik yönetim ve denetim kapasitesi geliştirilecektir.
- ii) Ülkemizin sahip olduğu biyolojik çeşitliliğin ve genetik kaynakların korunması, geliştirilmesi ve ekonomik değer kazandırılmasına yönelik çalışmalar hızlandırılacaktır.
- iii) Sera gazı azaltımı ve iklim değişikliğinin olası etkilerinin bertarafına yönelik tedbirler alınacaktır.
- iv) Ülkemizde su yönetiminden sorumlu bir idari yapı oluşturulacaktır.
- v) Kentsel altyapı ana planı ve finansman stratejisi hazırlanacaktır.
- vi) Katı atık bertarafında düzenli depolama yöntemi tercih edilecek ve katı atık yönetiminde etkinlik sağlanacaktır.
- vii) Çevre korumaya yönelik kentsel altyapı hizmetlerinin planlanması, projelendirilmesi, gerçekleştirilmesi ve işletilmesinde belediyelerin kapasiteleri geliştirilecektir.

6.Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi

Bilim ve teknoloji politikasının temel amacı, bilim ve teknolojiye yetkinleşmek ve bu yetkinliği ekonomik ve sosyal faydaya dönüştürmek üzere özellikle özel sektörün yenilik yeteneğini artırmaktır. Bu çerçevede;

- i) Bilim ve teknoloji alanında kurumlar arası işbirliğini ve özel kesimin sistem içindeki etkinliğini artıran ulusal yenilik sistemi oluşturulacaktır.

- ii) Özel kesimin Ar-Ge kapasitesi ve talebini artırması desteklenecektir.
- iii) Özel kesim ile üniversiteler ve araştırma kurumları arasındaki işbirliğini geliştirmeye yönelik destekler artırılacak ve etkinleştirilecektir. Üniversite ve araştırma kurumlarında Ar-Ge çalışmalarının artırılması ve piyasa talebi doğrultusunda yönlendirilmesi sağlanacaktır.
- iv) Araştırmacı insan gücü kaynağı nitelik ve nicelik yönünden geliştirilecek ve özel sektörde araştırmacı istihdamı teşvik edilecektir.
- v) Kamu kurumlarındaki sorun ve ihtiyaçların Ar-Ge yoluyla giderilmesine yönelik destekler sağlanacak ve kamu tedarik sistemi Ar-Ge çalışmalarını ve yerli teknoloji geliştirilmesini teşvik eden bir yapıya kavuşturulacaktır.
- vi) Savunma sanayiinin yurt dışı bağımlılığını azaltmaya yönelik Ar-Ge destekleri artırılacak, savunma sektörü için geliştirilen teknolojilerin diğer sektörlerle, üniversitelere, araştırma kuruluşlarına ve KOBİ'lere aktarılması sağlanacaktır.
- vii) AB başta olmak üzere Ar-Ge alanında yetkinleşmiş ülkeler ve bu alanda faaliyet gösteren uluslar arası kuruluşlarla işbirliği artırılacaktır.
- viii).....Bilim, teknoloji ve yenilik alanlarında toplumsal farkındalık artırılacaktır.
- ix) Teknoloji transfer merkezlerinin kurulmasına yönelik çalışmalar başlatılacaktır.
- x) Bilim ve teknoloji alanında uygulanan politikaların ve destek mekanizmalarının izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik bir sistem kurulacaktır.

7.Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Yaygınlaştırılması

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygın ve etkin kullanılmasıyla bilgi toplumuna dönüşüm sürecinin hızlandırılması ve bu yolla ülkemizin refah düzeyinin artırılmasına katkı sağlanması temel amaçtır. Bu çerçevede;

- i) Elektronik haberleşme sektöründe alternatif altyapı ve hizmetlerin sunumuna önem verilerek sektör daha rekabetçi hale getirilecektir.
- ii) Sektörde etkin rekabet ortamının tesis edilmesi amacıyla ihtiyaç duyulan hukuki düzenlemeler yapılacak, mevcut düzenlemelerin ise zamanında ve etkin bir biçimde uygulanması sağlanacaktır.
- iii) Başta geniş bant erişim olmak üzere, toplumun tüm kesimlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim imkanlarının artırılması sağlanacaktır.
- iv) Posta sektörü hız, kalite, güvenilirlik ve erişilebilirlik esasları ve AB düzenlemeleri paralelinde rekabetçi bir anlayışla yeniden yapılandırılacaktır.
- v) Kamu hizmeti yayıncılığı, teknolojideki gelişmeler de dikkate alınarak geliştirilecek, toplumun farklı kesimlerinin ihtiyaçlarını karşılayacak bir içerik ve sağlıklı bir mali yapıya kavuşturulacaktır.

8.Tarımsal Yapının Etkinleştirilmesi

Tarım sektöründe, gıda güvencesinin ve güvenliğinin sağlanması ile doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı gözetilerek, örgütlü ve rekabet gücü yüksek bir yapının oluşturulması temel amaçtır.

Bu çerçevede;

- i) Tarımsal destekler, Tarım Stratejisi Belgesi (2006-2010) ile 5488 sayılı Tarım Kanunu çerçevesinde, alan ve ürün temelinde farklılaştırılarak üretimde etkinliğin sağlanması hedefine yönelik olarak yeniden düzenlenecektir.
- ii) Tarım politikalarının yürütülmesine ilişkin istatistiki veriler nitelik ve nicelik olarak iyileştirilecek ve bilgi altyapısı geliştirilecektir.
- iii) Tarım ve gıda işletmelerinin modernizasyon çabaları, bitki ve hayvan sağlığı ile gıda güvenliğinin sağlanması başta olmak üzere, belirlenecek öncelikler çerçevesinde desteklenecektir.

- iv) Tarım sektörüne yönelik finansal hizmetler çeşitlendirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
- v) Tarımsal ürün ihracatında rekabet gücünün artırılması amacıyla, ihracat desteklerinde katma değeri yüksek, markalı ve nihai tüketiciye yönelik ürünlere ağırlık verilecektir.
- vi) Üreticilerin, rekabet gücünü doğrudan artırıcı yönde verimliliği ve pazarlama imkanlarını geliştirmek üzere örgütlenmeleri sağlanacaktır.
- vii) Bitkisel üretimde ekolojik koşullara uygun çeşitlerin belirlenmesi ve yeni tarım tekniklerinin uygulanması sağlanacak, bitki hastalık ve zararlılarıyla etkin ve entegre mücadele yöntemleri esas alınacaktır.
- viii) Hayvancılıkta, ıslah, hastalık ve zararlılarla mücadele ve kaliteli yem bitkileri üretiminin artırılmasına yönelik alınan tedbirler sürdürülecektir.
- ix) Balıkçılık sektöründe kaynak yönetimine ilişkin sistemin esasları belirlenecek, stok değerlendirme konusunda kurumsal kapasite geliştirilecek ve çevre dostu yetiştiricilik yaygınlaştırılacaktır.
- x) Eğitim ve yayım hizmetlerinin güçlendirilmiş üretici örgütleri tarafından yürütülmesine ağırlık verilecek ve mevcut kamu faaliyetleri iyileştirilecektir.
- xi) Toprak ve su kaynaklarının etkin kullanılmasına yönelik yöntem ve araçlara öncelik verilecektir.
- xii) Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ile tarım arazilerinin miras yoluyla parçalanması sorunu önlenecek ve arazi toplulaştırma çalışmaları hızlandırılacaktır.
- xiii) Sulama sektöründe proje stokunun rasyonelleştirilmesine ilişkin çalışmalara devam edilecek ve sulama yatırımlarının yaygınlaştırılmasına ivme kazandırmak amacıyla alternatif finansman modelleri uygulamaya geçirilecektir.
- xiv) Ormanlar, sürdürülebilir yönetim anlayışı dahilinde korunacak ve işletilecek; ağaçlandırma, rehabilitasyon ve kent ormancılığı geliştirilecek; ekosistem ağırlıklı eğitim ve tanıtım faaliyetleri yoğunlaştırılacaktır.
- xv) İklim değişikliğinin tarım sektörüne muhtemel etkilerinin azaltılmasına yönelik tedbirler alınacaktır.

9.Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması

a. Sanayi

İmalat sanayiinde ihracata dönük bir yapı içerisinde yüksek katma değerli mal üretiminin artırılması temel amaçtır. Madencilikte ise hammadde arz güvenliğinin geliştirilmesi, madenlerin yurt içinde işlenerek katma değerinin artırılması yoluyla ülke ekonomisine katkının geliştirilmesi esastır. Bu çerçevede;

- i) Orta ve yüksek teknoloji sektörleri başta olmak üzere sanayi ihracatının artırılmasına yönelik çabalara devam edilecektir.
- ii) İthalatta haksız rekabetin önlenmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir.
- iii) İşletmelerin belirlenmiş sanayi bölgelerinde kurulması ve mevcutların bu alanlara taşınması özendirilecek, işletmeler arasında işbirliği faaliyetlerine önem verilecektir.
- iv) Orta ve yüksek teknoloji seviyesindeki otomotiv, beyaz eşya, makine ve elektronik sektörlerinde Türkiye'nin üretim merkezi olmasına çalışılacaktır.

- v) KOBİ'lerin ve girişimcilerin rekabet gücünü artırmak üzere, verimliliğin artırılması, iş kurma ve geliştirme faaliyetleri desteklenecektir.
- vi) Akreditasyon, uygunluk değerlendirme ve piyasa gözetim sistemleri etkinleştirilecek ve belgelendirme faaliyetleri desteklenecektir.
- vii) Geleneksel sektörlerde uluslar arası rekabete uyum sağlayacak yapıya dönüşüm desteklenecektir.
- viii) Sanayide orta ve uzun vadeli perspektifi oluşturmak üzere kamu ve özel sektör işbirliği ile genel ve sektörel politika belgeleri oluşturulacaktır.
- ix) Savunma sanayiinde Ar-Ge'ye dayalı tedariki ve yurtiçi teknoloji ve kabiliyet edinimini esas alan bir sistem ve mevzuat oluşturulacaktır.
- x) Madencilikte sanayi ve enerji hammaddeleri aramalarına ağırlık verilecek, madencilik ürünleri yurt içinde işlenerek katma değer artırılabilecektir.
- xi) Madencilik sektöründe hukuki ve kurumsal düzenlemeler tamamlanacaktır.

b. Hizmetler

Ekonomideki ağırlığı giderek artan ve ekonominin itici gücü olan hizmetler alanında rekabet ortamı geliştirilmesi ve hizmet ihracatının artırılması temel amaçtır.

Turizm

Turizm sektöründe, küreselleşmenin ortaya koyduğu dinamikleri barındıran, ülkeye daha çok turist gelmesinin yanı sıra hizmet kalitesini artırmaya çalışan, pazarlama kanallarını çeşitlendirerek üst gelir gruplarını hedef alan, doğal sermayeyi koruyan ve sürdürülebilir kılan, ülkemiz turizminin karşılaştırmalı rekabet üstünlüğüne uygun turizm çeşitlerini ön plana çıkaran bir yapının oluşturulması temel amaçtır. Bu çerçevede;

- i) Turizm yatırımları çeşitlendirilecek, gelişmiş ve yoğun kullanıma konu olan yörelerden diğer alanlara kaydırılarak turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılması sağlanacaktır.
- ii) Sektörle ilgili tüm yatırımlar, doğal, tarihsel, sosyal ve kültürel çevreyi koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içinde ele alınacaktır.
- iii) Türk turizminin uluslar arası turizm pazarından azami pay alabilmesi amacıyla yeterli talep yaratılacaktır.
- iv) İstanbul kentinin kültürel, sosyal ve doğal zenginlikleri, sürdürülebilir turizm gelişmesi çerçevesinde değerlendirilecektir.

İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri

Sektörde temel amaç; hizmet kalitesini, beşeri ve fiziki sermayeyi geliştirmek ve böylece ülkenin ekonomik ve sosyal gereksinimlerine uygun, çağdaş teknoloji ve uluslar arası kurallarla uyumlu, çevreye duyarlı bir şekilde sektördeki katma değeri, döviz girdisini ve istihdamı artırmaktır. Bu çerçevede;

- i) Firmaların finansmana erişimi kolaylaştırılacaktır.
- ii) Sektörde istihdam edilen işgücü kalitesi artırılabilecektir.
- iii) Teknik müşavirlik ve müteahhitlik hizmetlerinin uluslar arası standartlara uygun kalitede ve güvenli olarak verilmesi sağlanacaktır.

Bilgi Teknolojileri Hizmetleri

Ülkemiz bilgi teknolojileri sektörünün, yazılım ve hizmetler alanında bölgesel bir oyuncu olarak konumlandırılması temel amaçtır. Bu çerçevede;

- i) Bilgi teknolojileri hizmetleri sektörünün rekabet gücü artırılabilecektir.
- ii) Bilgi teknolojileri hizmetleri sektöründe kalite düzeyi artırılacak ve sektör ihracata yönlendirilecektir.
- iii) Sektörün gelişimini destekleyecek hukuki ve kurumsal düzenlemeler tamamlanacaktır.

Ticaret Hizmetleri

Ekonominin bütününe etkileyen ticaret hizmetleri sektöründe rekabetçi bir ortamda verimlilik artışının sağlanması esastır. Bu çerçevede;

- i) Toptan ve perakende sektöründe; rekabeti ve tüketiciyi koruyan, bağlantılı diğer sektörlerde üretimi destekleyen, kayıtdışılığı önleyen, verimlilik ve kaliteyi artıran, hijyen kurallarına uyumu ve sektörün kendi içindeki kesimler arasında dengeli gelişmesini sağlayacak bir yapılanma gerçekleştirilecektir.
- ii) Yüksek standartlara sahip güvenilir, ucuz ve hızlı ulaşım sistemleri ile fiziki mal akışının temini yönünde lojistik ve kombine taşımacılık faaliyetlerinin geliştirilmesi, bürokratik işlemlerin basitleştirilerek tek noktadan çözümlenmesi sağlanacaktır.
- iii) Ürün ihtisas borsalarının ve vadeli işlem borsalarının geliştirilmesi ve bunu destekleyen lisanslı depoculuk sisteminin kurulmasının yanında kurumsal ve işleyiş sıkıntılarının çözümlenmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

B. İSTİHDAMIN ARTIRILMASI

1.İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi

İstihdam odaklı sürdürülebilir bir büyüme çerçevesinde rekabetçi bir ekonomi ve bilgi toplumunun gerektirdiği nitelikli insan kaynaklarının yetiştirilmesi, istihdam imkanlarının geliştirilmesi ve işsizliğin azaltılması temel amaçtır. Bu çerçevede;

- i) Yeni istihdam olanaklarının geliştirilmesini, düzgün işlerin çoğaltılmasını ve kayıtdışı istihdamın azaltılmasını sağlayacak şekilde istihdam üzerindeki yükler aktüeryal dengeler de gözetilerek kademeli bir şekilde azaltılacaktır.
- ii) Esneklik ile güvence arasındaki denge sağlanarak, işgücü piyasası daha esnek ve hareketli bir yapıya kavuşturulacaktır.
- iii) İşletmelerin ve çalışanların değişime uyum sağlama kapasiteleri artırılacaktır.
- iv) Sosyal diyalog kültürü yaygınlaştırılarak sosyal diyalog mekanizmaları güçlendirilecektir.
- v) İşgücü piyasasında zorluklarla karşılaşan kadınlar, gençler, uzun süreli işsizler, özürllüler ve eski hükümlüler için fırsat eşitliği sağlanacaktır.

2.Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması

Eğitimin işgücü talebine olan duyarlılığının artırılması amacıyla yaşam boyu eğitim stratejisi dikkate alınarak ekonominin talep ettiği alanlarda insangücü yetiştirilmesi ve eğitimin daha esnek bir yapıya kavuşturulması temel amaçtır. Bu çerçevede;

- i) İş dünyasının talep ettiği nitelikteki işgücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim ile işgücü arasındaki işbirliğini güçlendirecek mekanizmalar oluşturulacaktır.
- ii) Yaşam boyu eğitim stratejisi hazırlanacaktır.
- iii) Bilgi toplumuna dönüşüm süreci ile bölgesel, ulusal ve uluslar arası gelişme ve ihtiyaçlar göz önünde tutularak yükseköğretim kurumlarının birim ve programları güncellenecektir.
- iv) Nitelikli işgücü yetiştirmeye yönelik faaliyetlerin finansmanına özel sektörün katılımı artırılacaktır.

3.Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi

Kamu istihdam hizmetlerini, iş yaratma ve işgücünün eğitimini içeren ve işgücünün özellikle de dezavantajlı grupların istihdamını, niteliklerini ve kazancını artırmayı amaçlayan aktif işgücü politikalarının işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi ve bu kapsamda sunulan hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesi temel amaçtır. Bu çerçevede;

- i) Aktif işgücü programları, işgücü piyasası ihtiyaç analizleri doğrultusunda etkin biçimde uygulanacak ve yaygınlaştırılacaktır.
- ii) Aktif işgücü politikalarının uygulanmasına ayrılan kaynaklar artırılabacaktır.
- iii) İŞKUR'un ve İl Müdürlüklerinin nitelikli personel eksikliği ve fiziki ortam yetersizlikleri giderilecektir.
- iv) İstihdam yaratmayı amaçlayan mikro ölçekteki projeler desteklenecektir.

C. BEŞERİ GELİŞME VE SOSYAL DAYANIŞMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ

1.Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi

Düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni fikirlere açık, özgüven ve sorumluluk duygusuna sahip, Atatürk ilkelerine bağlı, demokratik değerleri benimsemiş, milli kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen bilgi toplumu insanını yetiştirmek eğitim politikasının temel amacıdır. Bu çerçevede;

- i) Eğitimde kalite, verimlilik ve rekabeti artırmaya yönelik olarak idari yapı yeniden düzenlenecektir.
- ii) Eğitim müfredatı gözden geçirilerek gerekli güncellemelere devam edilecek, ihtiyaç duyulan alanlarda hizmetiçi eğitim faaliyetleri yapılacak ve ortaöğretimde program türünü esas alan bir yapıya geçilecektir.
- iii) İlk ve orta öğretimde etkin bir yönlendirme sistemi kurulacaktır.
- iv) Eğitimin tüm kademelerinde donanım ihtiyacı karşılanacak, fiziki altyapı geliştirilecektir.
- v) İhtiyaç duyulan alanlarda ve bölgelerde öğretmen ve öğretim elemanı sayısı artırılabacaktır.
- vi) Eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanımı yaygınlaştırılacak ve etkin hale getirilecektir.
- vii) Her kademedeki eğitime erişimin önündeki engeller kaldırılacak; bölgesel ve cinsiyet farklılıkları giderilecektir.
- viii) Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecektir.
- ix) Başta şiddet olmak üzere eğitim kurumlarında disiplin sorunlarının giderilmesine ve yurttaşlık bilinci gelişmiş bireyler yetiştirilmesine yönelik önlemler alınacaktır.

2.Sağlık Sisteminin Geliştirilmesi

Sağlık politikasının temel amacı vatandaşların ekonomik ve sosyal hayata sağlıklı bireyler olarak katılımını sağlamak ve yaşam kalitelerini yükseltmeye katkıda bulunmaktır. Bu çerçevede;

- i) Başta koruyucu sağlık ve ana-çocuk sağlığı hizmetleri olmak üzere birinci basamak sağlık hizmetleri güçlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.
- ii) Birinci basamak sağlık hizmetleri başta olmak üzere sağlık hizmetlerine erişim olanakları iyileştirilecektir.
- iii) İhtiyaç duyulan alanlarda sağlık personeli yetiştirilmesi sağlanacaktır.
- iv) Akılcı ilaç kullanımı ilkesi etkin hale getirilecektir
- v) Sağlık Bakanlığı yeniden yapılandırılarak, düzenleme, planlama ve denetleme rolü güçlendirilecektir.
- vi) Sağlık hizmeti sunumunda hasta hakları ve hasta memnuniyeti esas alınacaktır.

vii) Hizmet kalitesini artırmak amacıyla, hastane yönetimleri idari ve mali açıdan özerk bir yapıya kavuşturulacak; sağlık kurumlarının akreditasyonuna ilişkin bir sistem geliştirilecektir.

viii) Ulusal Sağlık Bilgi Sistemi etkin hale getirilecektir.

3.Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele

Yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında bulunan birey ve grupların ekonomik ve sosyal hayata aktif katılımlarının artırılması ve yaşam kalitelerinin yükseltilerek toplumsal bütünleşmenin sağlanması temel amaçtır. Bu çerçevede;

i) Gelirin yoksullar lehine yeniden dağıtımının iyileştirilmesi için transfer politikaları etkili hale getirilecektir.

ii) Eğitim, sağlık, istihdam, sosyal güvenlik gibi temel hizmetler, dezavantajlı gruplar için daha erişilebilir ve eşit olarak yararlanılabilir hale getirilecektir.

iii) Yoksulluğun azaltılmasına yönelik hizmetler, yoksulların durumuna göre çeşitlendirilerek yoksulluk kültürünün oluşmasını önleyici nitelikte olacaktır. Tarımdaki yapısal değişimin ortaya çıkardığı yoksul kesim için tarım dışı alanlarda gelir artırıcı ve girişimciliği özendirici faaliyetler desteklenecektir.

iv) Kente göç eden vasıfsız ve yoksul kesimlerin istihdam edilebilirliklerini artırarak toplumla bütünleşmelerini sağlayacak aktif istihdam politikaları geliştirilecektir.

v) Kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımlarını artırmak için mesleki eğitim imkanları geliştirilerek istihdam edilebilirlikleri artırılabilecektir.

vi) Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla gerekli önlemler alınacaktır.

vii) Çocuk yetiştirme, yaşlı ve engelli bireylerin bakımı konularında ihtiyaç duyan ailelere eğitim verilecektir.

viii) Zor koşullar altında yaşayan çocukların durumlarını iyileştirecek ve çocuk işçiliğini önleyecek çalışmalar etkinleştirilecektir.

ix) Özürlüler için sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilecek, özürlülerin istihdamına yönelik mesleki ve özel eğitim imkanları ile danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir.

x) Yaşlılara yönelik olarak evde bakım hizmeti desteklenecek, kurumsal bakım hizmetlerinin ise nitelik ve niceliği artırılacaktır.

xi) Hüküm giymiş olanların topluma kazandırılmalarına yönelik hizmetler etkinleştirilecektir.

4.Sosyal Güvenlik Sisteminin Etkinliğinin Artırılması

Sosyal güvenlik sistemini oluşturan sosyal sigortalar ile sosyal hizmetler ve yardımların, nüfusun tümünü kapsayan, toplumun değişen ihtiyaçlarını karşılayabilen, mali sürdürülebilirliğe ve etkin denetim mekanizmasına sahip, kaliteli hizmet sunan bir yapıya kavuşturulması temel amaçtır. Bu çerçevede;

i) Sosyal sigorta sistemi, kayıtdışılık önlenerek çalışan nüfusun tümünü kapsayacak şekilde yaygınlaştırılacaktır.

ii) Sosyal sigorta sisteminin mali sürdürülebilirliği aktüeryal dengeler gözetilerek sağlanacaktır.

iii) Sosyal sigorta sisteminin bilgi işlem altyapısında tam otomasyona geçilerek, hak kaybını ve mükerrer yararlanmayı önleyen etkili, erişilebilir ve sürdürülebilir hizmet sunan bir yapı oluşturulacaktır.

iv) Sosyal hizmetler ve yardımlardan yararlanacak kişilerin belirlenmesi amacıyla ortak bir veri tabanı oluşturularak, nesnel ölçütlerle işleyen

bir tespit mekanizması kurulacak ve sistemdeki kuruluşlar arasında iletişim ve işbirliği sağlanacaktır.

v) Korunmaya muhtaç çocuklar için alternatif bakım modelleri desteklenecek, kurumsal bakım hizmeti gerektiren durumlarda iyileştirici tedbirler alınacaktır.

vi) Sosyal hizmetler ve yardımlar alanında nitelikli personel eksikliği giderilecek ve mevcut personelin niteliği artırılacaktır.

vii) Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının sosyal hizmetler ve yardımlar alanındaki faaliyetleri özendirilecektir.

5.Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi

Toplumsal değişim sürecinde kültürel zenginlik ve çeşitliliğimizin korunması, geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması, ihtiyacını duyduğumuz değer ve davranışlarla zenginleştirilerek geçmişten geleceğe taşınmakta olan kültürel birikimimizi ve onun tarafından biçimlenmiş olan kimliğimizi, özgüvenli bir şekilde çağımızın değerleriyle bütünleştirebilecek bireylerin yetiştirilmesi ve ortak kültürel değerlerimiz etrafında ve farklılıklara saygı çerçevesinde tüm bireylerin hoşgörü, uzlaşma kültürü ve toplumsal dayanışma içerisinde yaşaması temel amaçtır.

- i) Yurt içi ve dışı kültür mirasımızın envanterinin çıkarılması, bu mirasın korunması ve restorasyonuna yönelik çalışmalar planlı bir şekilde sürdürülecek, bu konuda eğitim yoluyla kamuoyu bilincinin artırılması sağlanacaktır.
- ii) Toplumun her kesiminin kültürel faaliyetlere kolay erişimi ve eşit yararlanması amacıyla gerekli tedbirler alınacaktır.
- iii) Görsel, işitsel ve sahne sanatlarının gelişimi ve desteklenmesi için mekansal ve mali desteği de içerecek şekilde uygun ortamlar hazırlanacaktır.
- iv) Kültür turizminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması çalışmaları bağlamında, otantik özellikleri korunarak turizme açılan yöresel örneklerin çoğaltılması desteklenecektir.
- v) Maddi kültür ürünleri ihraç ürünlerine dönüştürülerek turizm sektörü ile bağlantı içinde değerlendirilecek, ihracatı zorlaştıran engeller giderilecektir.
- vi) Sinema ve belgesel film gibi kültürel ürünlerin üretimi teşvik edilerek kültür sektörünün milli gelir ve ihracat içindeki payı artırılacaktır.
- vii) Kültürel kimliğimizi korumak, geliştirmek ve tanıtmak için etkin politikalar üretmek ve ilgili kurumlar arasında gerekli eşgüdümü sağlamak amacıyla ilgili bakanlığın görev ve sorumlulukları yeniden düzenlenecektir.
- viii) Türkçe'nin geliştirilmesi, doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır.
- ix) Kültürün "hayat tarzımızı belirleyen değerler bütünü" olarak ele alınarak, kültürümüzün güçlü yanlarının desteklenmesi sağlanacaktır.
- x) Yoğun göç, hızlı ve çarpık kentleşme neticesinde ortaya çıkan sosyokültürel uyum sorunlarını azaltıcı önlemler alınacaktır.
- xi) Toplumumuzda dayanışma, uzlaşma ve hoşgörü kültürünü besleyen toplumsal kurum ve kaynakların tespiti ile bu kültürü zayıflatan etkenlerin ortaya çıkarılmasına yönelik sosyal araştırmalara öncelik verilecektir.
- xii) Gençlerin aileleriyle ve toplumla iletişimlerini daha sağlıklı hale getirecek, özgüvenlerini geliştirecek, yaşadıkları topluma aidiyet duygularını, duyarlılıklarını ve karar alma süreçlerine katılımlarını artıracak tedbirler alınacaktır.
- xiii) Kamu politikaları oluşturulmasında demokratik katılımı, saydamlığı sağlamak ve toplumsal iletişimi geliştirmek için STK'ların karar alma süreçlerine katılımını sağlayacak mekanizmalar oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

D. BÖLGESEL GELİŞME ve BÖLGESEL GELİŞMİŞLİK FARKLARININ AZALTILMASI

Bölgesel gelişme politikalarında temel amaç; bölgelerin verimliliğini yükseltmek suretiyle, ulusal kalkınmaya, rekabet gücüne ve istihdama katkısı artırarak ekonomik gelişme ve sosyal refahı ülke geneline dengeli bir şekilde yaymaktır.

1.Bölgesel Gelişme Politikasının Merkezi Düzeyde Etkinleştirilmesi

- i. Ulusal ölçekte bölgesel ve mekansal gelişme çerçevesi oluşturulacak, kalkınma ajansları ile işbirliği içinde bölgesel gelişme stratejileri ve planları hazırlanacak, alt ölçekli plan ve stratejilerin kapsamı ile ilke ve standartları belirlenecektir.
- ii. Bölgesel plan ve programlar uygulanabilir nitelikte hazırlanacak, mevcut entegre bölgesel gelişme planları uygulanabilir programlara dönüştürülecek, bunlarla tutarlı bir kaynak tahsisi sağlanacak, izleme ve değerlendirme mekanizmaları oluşturulacaktır.
- iii. Bölgesel ve sektörel öncelikleri dikkate alan, seçici ve mekansal odaklı devlet yardımları sistemi ile uygulamanın izlenmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi için gerekli mekanizmalar oluşturulacaktır.
- iv. Bölgeler arası göç eğilimleri analiz edilerek, bu eğilimleri bölgesel merkez olarak tespit edilen kentlere yönlendirici strateji ve politikalar geliştirilecektir.
- v. Yoğun göç baskısı altında olan kentlerin göçten kaynaklanan temel sorunları tespit edilerek en çok etkilenen alanlarda sosyal uyuma yönelik çalışmalarla birlikte fiziki ve sosyal altyapı iyileştirilecektir.

2.Yerel Dinamiklere ve İçsel Potansiyele Dayalı Gelişmenin Sağlanması

- i. Özellikle az gelişmiş bölgelerde yerel düzeyde uzmanlaşmayı destekleyecek şekilde beşeri kaynaklar ve sosyal sermaye geliştirilecek, bölgesel potansiyelleri ve işgücü piyasası özelliklerini dikkate alan işgücü eğitimi ve girişimcilik programları uygulanacaktır.
- ii. Üniversite-sanayi işbirliğine ve yerel uzmanlaşmaya dayalı üretimi desteklemek üzere uygun bölgelerde sektörel organize sanayi bölgeleri uygulaması yapılacaktır.
- iii. Bölgelerin iş ve yatırım imkanlarının ulusal ve uluslar arası düzeyde etkili bir şekilde tanıtımı sağlanarak bölgelere sermaye girişi hızlandırılacaktır.
- iv. Yerel kümelenme alanlarını destekleyici, kümedeki aktörler arasında işbirliğini artırıcı ve kümenin dünya piyasaları ile entegrasyonunu sağlamaya yönelik mekanizmaların oluşumu özendirilecektir.

3.Yerel Düzeyde Kurumsal Kapasitenin Artırılması

- i. Kalkınma ajansları başta olmak üzere yerel düzeyde kurumsal yapılar oluşturulacak, mevcut yapıların kapasite geliştirme çalışmalarına devam edilecek, merkezi ve yerel kurumlar arasındaki işbölümü etkinleştirilecektir.
- ii. Yerel ve merkezi kuruluşlar arasında fiziki planlamayla ilgili görev ve yetkiler belirgin bir şekilde tanımlanacak ve etkin bir denetim mekanizması kurulacaktır.

4.Kırsal Kesimde Kalkınmanın Sağlanması

- i. Kırsal kalkınma planı tamamlanarak Planın gerektirdiği kurumsal yapılar geliştirilecektir.
- ii. Tarımdan ayrılan işgücü ve orman köylüsünün çok amaçlı turizm ve rekreasyon, el sanatları, tarıma dayalı sanayi ve diğer alternatif üretim faaliyetlerinde yöresinde istihdam edilmesine yönelik önlemler alınacaktır.
- iii. Kırsal kesimin bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) konusundaki farkındalığı artırılacak, bu teknolojilere erişim ve kullanım konusunda gerekli altyapı ve rehberlik mekanizmaları geliştirilecektir.
- iv. Yerel düzeyde aktörler arası işbirliğini geliştiren, kalkınma girişimlerini tabandan tavana yaklaşımla güçlendiren, katılımı ve maliyet paylaşımını esas alan projelere öncelik verilecektir.

- v. Kırsal kesimde kamu yatırımları ve hizmetlerinin sunumunda, ilçe merkezleri, belediyeler ve konumları itibarıyla çevresindeki yerleşim birimlerine hizmet verme ve gelişme potansiyeli olan merkezi yerleşmelere öncelik verilerek, bu yerleşmelerin altyapıları iyileştirilecektir.
- vi. Kırsal yerleşim planlamasının esas ve kriterleri, kırsal alanın özelliklerine ve kırsal toplumun ihtiyaçlarına göre belirlenecektir.
- vii. Doğal afet, kamulaştırma ve terör gibi zorunlu nedenlerle yaşadıkları yerlerden ayrılan vatandaşlara, kendi istekleri doğrultusunda, eski veya yeni yerleşim yerlerinde sürdürülebilir yaşam koşullarının oluşturulması için gerekli tedbirler alınacaktır.

E.KAMU HİZMETLERİNDE KALİTE VE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI

1.Kurumlar Arası Yetki ve Sorumlulukların Rasyonelleştirilmesi

Kamu kurum ve kuruluşlarının asli görevlerini yerine getirebilmeleri için görev ve yetkileriyle teşkilat yapıları arasında uyum sağlanması, işlevi kalmamış birimlerin kapatılması, hizmet gereklerinin zorunlu kıldığı durumlar dışında yeni birimler oluşturulmaması, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında getirilen ilkeler dikkate alınarak merkezi yönetimden mahalli idarelere yetki ve görev aktarılması, yerel yönetimlerin sundukları hizmetler için ülke çapında asgari hizmet standartlarının belirlenmesi ve bunlara uyumun denetlenmesi temel amaçtır. Bu çerçevede;

- i) Kamu hizmetlerinin daha etkin ve etkili sunulmasını sağlamak amacıyla kamu kurum ve kuruluşları arasında mevcut olan görev ve yetki karmaşası ile belirsizlikler giderilecek, tüm kurum ve kuruluşların asli görevlerini yerine getirecekleri bir kurumsal yapıya kavuşturulması sağlanacaktır.
- ii) Yerel yönetimlerin sundukları hizmetler için ülke çapında asgari hizmet standartları belirlenecek; standartlara uygunluk denetimi merkezi idare tarafından yapılacaktır.
- iii) Genel İdari Usul Kanunu Tasarısı üzerindeki çalışmalar sonuçlandırılacaktır.

2.Politika Oluşturma ve Uygulama Kapasitesinin Artırılması

Politika oluşturma sürecinin rasyonelleştirilmesini ve politikaların veriye ve bilgiye dayandırılmasını sağlamak amacıyla nitel ve nicel veri yönetimi geliştirilecektir. Gerek politika oluşturma gerekse maliyetlendirme süreçlerinde sayısal, kurgusal ve analitik yöntemlerden yararlanılacaktır.

Kamu idarelerinin uygulayacakları politikaların maliyeti, etkilediği kesimler ve fırsat maliyeti göz önüne alınarak, bütçenin, uygulanacak politikaların maliyetini ve kamu idarelerinin performansını gösterecek bir yapıya kavuşturulması sağlanacaktır.

Kamu idarelerinde yönetim kararlarının stratejik planlara dayanan orta ve uzun vadeli bakış açısı ile şekillendirilmesi sağlanacaktır.

- i. Kamu mali yönetimi reformu çerçevesinde yürütülen kuruluş düzeyinde stratejik planlama ve performans dayalı bütçeleme çalışmaları programlı bir şekilde yaygınlaştırılacaktır.
- ii. Stratejik planlar ve performans programları çerçevesinde ölçme, izleme ve değerlendirme süreçleri geliştirilecektir.
- iii. Kamu idarelerinde mevcut idari ve beşeri kapasite, nitelik ve nicelik olarak stratejik yönetim anlayışı doğrultusunda geliştirilecek, yönetim kültürünün yeni yapıya uyarlanmasına dönük programlar düzenlenecektir.

3.Kamu Kesiminde İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi

Kamu kurum ve kuruluşlarında etkili bir insan kaynakları planlamasının yapılması, hizmet gereklerine uygun sayı ve nitelikte personel istihdamı, kamu personel rejimi reformunun gerçekleştirilmesi ve norm kadro uygulamasının yaygınlaştırılması temel amaçtır.

- i) Kamu personelinin kurum ve kuruluşlar arasında nitelik ve nicelik açılarından dengeli dağılımını sağlamak ve personelin yetkinliğini artırmak amaçlarıyla gerekli önlemler alınacaktır.

- ii) Kamu kurum ve kuruluşlarında bilgi ve iletişim teknolojileri ve e-Devlet projelerinin etkin yönetimine ilişkin eğitim programları oluşturulacak ve bu projelerde görev alan personelin yetkinliklerinin artırılması sağlanacaktır.

4.e-Devlet Uygulamalarının Yaygınlaştırılması ve Etkinleştirilmesi

Kamu hizmetlerinde kalite, hız ve etkinliğin önemli bir aracı olan e-Devlete ilişkin altyapıların oluşturulması temel amaçtır. Bu kapsamda, kamuya ait BİT yatırım proje ve uygulamalarının bütüncül bir yaklaşımla yürütülmesi, kurumlar arası koordinasyon ve elektronik ortamlarda güvenli bilgi paylaşımının sağlanması, iyi yönetim ilkelerinin benimsendiği kamu yönetimi yaklaşımının desteklenmesi esas olacaktır. Bu çerçevede;

- i) e-Devlet hizmetlerinin sunumunda; vatandaş ve iş dünyasının ihtiyaçları, yaşam ve iş süreçleri temel alınacak, kamu iş süreçleri iyileştirilecektir.
- ii) Kamu kurumlarının elektronik ortamlarda birlikte çalışabilirliği sağlanarak, tek kapıdan, kesintisiz, güvenli ve çoklu ortamlardan erişilebilir nitelikte, bütünleşik hizmet sunumu sağlanacaktır.
- iii) Kamu hizmetleri sunumunda bilgi ve iletişim teknolojileri etkin şekilde kullanılarak ve kaynak kullanımında etkinlik artırılarak, kamu cari giderlerinde tasarruf sağlanacak, kamu gelirleri artırılabilecektir.
- iv) e-Devlet hizmetlerinin sunumunda bilgi güvenliğinin sağlanması ve kişisel bilgilerin mahremiyetinin korunması için gerekli tedbirler alınacaktır.
- v) e-Devlet hizmetleri kullanımının yaygınlaşması için gerekli tedbirler alınacaktır.

5.Adalet Sisteminin İyileştirilmesi

Yargılamanın işleyişinde ve temel unsurlarında hizmet kalitesini artırıcı çabalar sürdürülecek; hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti gerekleri çerçevesinde yargılama sürecinin hızlı, adil, güvenli ve isabetli şekilde işlenmesini sağlayacak hukuksal ve kurumsal düzenlemeler yapılacaktır. Yargının iş yükünü azaltmak amacıyla alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi, hakim, savcı ve diğer yardımcı adalet personeli sayısının artırılması, adli hizmet birimlerinin teknik ve fiziki altyapı eksikliklerinin giderilmesi ve adli hizmetlerin elektronik ortama taşınmasının sağlanması temel amaçtır. Bu çerçevede;

- i) Adalet hizmetlerinin daha adil, hızlı, güvenli ve isabetli şekilde sunulması sağlanacaktır.
- ii) Yargı mensuplarının mesleki ahlak ve davranış kurallarını uluslar arası ölçütlere göre belirleyecek yasal düzenlemeler gerçekleştirilecektir.

6.Güvenlik Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi

Bireyin, kurumların ve mülkiyetin güvenliğini gözeten bir asayiş hizmeti sunumunun yanında iç güvenlik hizmetinin; mali suçlar, yasa dışı göç ve iltica hareketleri, insan ticareti, uyuşturucu kullanımı ve kaçakçılığı, organize suçlar ve terörizmle mücadele eksenlerinde odaklanmasına ağırlık verilecektir. Bu amaca yönelik olmak üzere;

- i) Güvenlik hizmetinin sunumunda, suçun oluşmadan önlenmesi ve delilden sanığa ulaşılması yaklaşımı benimsenecek, toplum destekli ve birey odaklı bir asayiş hizmeti sunumu sağlanacaktır.
- ii) Organize ve mali suçlar, terörizm ve terörizmin finansmanı ile etkin bir şekilde mücadele edilecektir.
- iii) Yasa dışı göç ve iltica hareketleri, insan ticareti ve kaçakçılığı, uyuşturucu madde ticareti ve kullanımı ile etkin bir şekilde mücadele edilecektir.

7.Doğal Afetler

Afet yönetimi, merkezi ve yerel düzeyde yeterli, etkin ve bütüncül kurumsal, idari ve yasal bir yapıya kavuşturulacaktır.

- i) Afet yönetimi ile ilgili kurumların çakışan yetki ve sorumlulukları giderilecek, mevcut yasa ve yönetmelikler gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- ii) Güvenli kentlerin yaratılabilmesi amacıyla zarar azaltma ve risk yönetimi konuları açısından imar ve yapı mevzuatı yeniden düzenlenecektir.
- iii) Zorunlu Deprem Sigortası bütün ülke, afet türleri ve yapılar kapsanacak şekilde geliştirilecektir.

Ek Tablo: 1- Temel Ekonomik Büyüklükler

	2008	2009	2010
BÜYÜME VE İSTİHDAM			
GSYİH (Milyar YTL, Cari Fiy.)	719,9	791,4	869,9
GSYİH (Milyar Dolar, Cari Fiy.)	482,7	527,2	571,2
Kişi Başına Milli Gelir (GSYİH, \$)	6.456	6.969	7.466
GSYİH Büyümesi ⁽¹⁾	5,5	5,7	5,7
Toplam Tüketim ⁽¹⁾	5,2	6,2	6,6
Kamu	4,9	2,1	4,1
Özel	5,3	6,9	6,9
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı ⁽¹⁾	7,2	6,0	5,7
Kamu	-0,9	0,5	2,5
Özel	9,5	7,5	6,5
Toplam Nihai Yurtiçi Talep	5,7	6,2	6,4
Toplam Yurtiçi Talep	5,2	6,1	6,3
Nüfus (Yıl Ortası, Milyon Kişi)	74,8	75,6	76,5
İşgücüne Katılma Oranı (%)	48,5	48,8	49,3
İstihdam Düzeyi (Milyon Kişi)	23,1	23,6	24,1
İşsizlik Oranı (%)	9,6	9,5	9,5
DIŞ TİCARET			
İhracat (FOB) (Milyar Dolar)	112,4	124,2	137,5
İthalat (CIF) (Milyar Dolar)	168,4	184,1	202,2
Dış Ticaret Dengesi (Milyar Dolar)	-56,0	-59,9	-64,7
İhracat / İthalat (%)	66,7	67,5	68,0
Dış Ticaret Hacmi / GSYİH (%)	58,2	58,5	59,5
Turizm Gelirleri (Milyar Dolar)	19,1	19,8	20,5
Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-31,0	-32,9	-35,4
Cari İşlemler Dengesi / GSYİH (%)	-6,4	-6,3	-6,2

Ham Petrol Fiyatı (\$/w)	57,6	54,7	51,7
Ham Petrol İthalatı (Milyar Dolar)	10,9	10,7	10,5
FİYATLAR (Yüzde Değişme)			
TÜFE Yıl Sonu ⁽²⁾	4,0	4,0	--

(1) Reel fiyatlarla yüzde değişimi göstermektedir.

(2) 2008 ve 2009 yılları için enflasyon hedefleri Hükümet ve Merkez Bankası tarafından belirlenmiştir. 2010 yılı hedefi önümüzdeki dönemde belirlenecektir.

Ek Tablo: 2 - Kamu Finansmanına İlişkin Büyüklükler

(1)

(GSYİH'ya Oran, %)

	2008	2009	2010
KAMU KESİMİ GENEL DENGESİ (KKGD) (2)	-0,53	1,85	2,26
Genel Devlet	-0,79	1,59	2,08
Merkezi Yönetim Bütçesi (3)	-2,59	-0,83	-0,20
Mahalli İdareler	0,14	0,11	0,12
Bütçe Dışı Fonlar	0,59	1,26	1,12
İşsizlik Sigortası Fonu	0,91	0,89	0,87
Sosyal Güvenlik Kuruluşları	0,00	0,00	0,00
Genel Sağlık Sigortası	0,00	0,00	0,00
Döner Sermayeli Kuruluşlar	0,16	0,16	0,17
KİT (Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlar dahil)	0,26	0,26	0,18
FAİZ GİDERLERİ VE ÖZELLEŞTİRME GELİRLERİ HARİÇ KKG D	7,00	6,94	7,01
Genel Devlet	6,63	6,57	6,73
Merkezi Yönetim Bütçesi (3)	5,10	5,00	5,24
Mahalli İdareler	0,30	0,26	0,28
Bütçe Dışı Fonlar	0,16	0,25	0,18
İşsizlik Sigortası Fonu	0,91	0,89	0,87
Sosyal Güvenlik Kuruluşları	0,00	0,00	0,00
Genel Sağlık Sigortası	0,00	0,00	0,00
Döner Sermayeli Kuruluşlar	0,16	0,16	0,17
KİT (Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlar dahil)	0,37	0,37	0,27
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri (3)	28,88	28,08	27,26
Merkezi Yönetim Bütçe Harcamaları (3)	31,47	28,91	27,45
Sosyal Güvenlik Primleri Hariç Vergi Yükü (Red ve İadeler Hariç)	24,81	24,23	23,97
Sosyal Güvenlik Primleri Dahil Vergi Yükü (Red ve İadeler Hariç)	32,21	31,60	31,30
Kamu Net Borç Stoku	39,40	35,10	30,60

(GSYİH'ya Oran, %)

Kamu kaynağının, ilk elde eden kuruluş bütçesinde gelir; nihai olarak harcayan kuruluş bütçesinde gider

olarak yazılması durumunda oluşan ve KİT'leri kapsamayan Genel Devlet Dengesinde, toplam denge rakamı değişmemekte, ancak bütçe türleri itibarıyla açık (veya fazla) değişmektedir.

	2008	2009	2010
GENEL DEVLET DENGESİ (GDD) (2)	-0,79	1,59	2,08
Merkezi Yönetim Bütçesi (3)	0,56	2,18	2,64
Mahalli İdareler	-0,25	-0,30	-0,25
Bütçe Dışı Fonlar	0,46	1,12	0,98
İşsizlik Sigortası Fonu	0,91	0,89	0,87
Sosyal Güvenlik Kuruluşları	-1,86	-1,90	-1,90
Genel Sağlık Sigortası	-1,03	-0,83	-0,69
Döner Sermayeli Kuruluşlar	0,42	0,43	0,43
FAİZ GİDERLERİ VE ÖZELLEŞTİRME GELİRLERİ HARIÇ GDD	6,63	6,57	6,73
Merkezi Yönetim Bütçesi (3)	8,26	8,02	8,08
Mahalli İdareler	-0,09	-0,14	-0,10
Bütçe Dışı Fonlar	0,03	0,11	0,05
İşsizlik Sigortası Fonu	0,91	0,89	0,87
Sosyal Güvenlik Kuruluşları	-1,86	-1,90	-1,90
Genel Sağlık Sigortası	-1,03	-0,83	-0,69
Döner Sermayeli Kuruluşlar	0,42	0,43	0,43
Genel Devlet Gelirleri	43,94	43,65	42,66
Özelleştirme Hariç Genel Devlet Gelirleri	42,97	42,14	41,73
Genel Devlet Harcamaları	44,74	42,06	40,58
Faiz Giderleri Hariç Genel Devlet Harcamaları	36,33	35,57	34,99
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri (3)	25,95	25,20	24,41
Merkezi Yönetim Bütçe Harcamaları (3)	25,39	23,02	21,77

(1) (-) işareti açığı göstermektedir.

(2) Gelir - gider farkını göstermektedir.

(3) Düzenleyici ve denetleyici kurumlar, bütçe tekliflerini Eylül ayı sonuna kadar doğrudan TBMM'ye gönderdiklerinden, bu kurumların bütçe büyüklükleri tahmini olarak kullanılmıştır.

[R.G. 21 Haziran 2007 – 26559]

 [İçindekilere dön](#)

Karar Sayısı : 2007/12226

Ekli “Adalet Bakanlığı Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Karar”ın yürürlüğe konulması; Adalet Bakanlığının 16/5/2007 tarihli ve 41771 sayılı yazısı üzerine, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 89 uncu maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 21/5/2007 tarihinde kararlaştırılmıştır.

**Ahmet
Necdet
SEZER**

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

A. GÜL

A. ŞENER

M. A. ŞAHİN

B. ATALAY

Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd.Devlet Bak. ve Başb. Yrd.Devlet Bak. ve Başb. Yrd. Devlet
Bakanı

A. BABACAN

M. A. ŞAHİN

N. ÇUBUKÇU

K. TÜZMEN

Devlet Bakanı

Devlet Bakanı V.

Devlet Bakanı

Devlet Bakanı

F. KASIRGA

M. V.GÖNÜL

O. GÜNEŞ

K. UNAKITAN

Adalet Bakanı

Milli Savunma Bakanı

İçişleri Bakanı

Maliye Bakanı

H. ÇELİK

F. N. ÖZAK

R.AKDAĞ

İ. YILMAZ

Milli Eğitim Bakanı Bayındırlık ve İskan Bakanı Sağlık Bakanı Ulaştırma Bakanı

M. M. EKER

M. BAŞESGİOĞLU

A. COŞKUN

Tarım ve Köyişleri Bakanı Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı Sanayi ve Ticaret Bakanı

M.H.GÜLER

A. KOÇ

O. PEPE

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Kültür ve Turizm Bakanı Çevre ve Orman Bakanı

ADALET BAKANLIĞI DERS VE EK DERS SAATLERİNE İLİŞKİN KARAR

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Kararın amacı; Adalet Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatı bünyesinde düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetleri ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne tahsis edilen kadrolarda görev yapan yönetici, öğretmen, kadrolu eğitim uzmanı ve diğer görevlilerin aylık ve ek ders ücreti karşılığında okutacakları ve okutmuş sayılacakları haftalık ders saatlerinin sayısını, ders görevi alacakların niteliklerini ve diğer hususlara ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Karar; Adalet Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatı bünyesinde düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetleri ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünde uygulanan eğitim, öğretim, denetim, gözetim ve iyileştirme faaliyetlerini kapsar.

Hukuki dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Karar; 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 89 uncu maddesi; 13/12/2004 tarihli 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 70, 75, 76 ve 88 inci maddeleri; 14/6/1973 tarihli 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 2, 7 ve 40 ncü maddeleri ve 3/7/2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanununun verdiği yetkiye dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Kararda geçen;

a) Aylık karşılığı ders görevi: Kurumda ders görevi verilen kadrolu eğitim uzmanı ve öğretmenlerin aylık karşılığında okutmak zorunda oldukları ders saatlerini,

b) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

c) Denetim ve gözetim: Şüpheli, sanık, tutuklu ve hükümlülerin yükümlülüklerine uyup uymadıklarının belirlenmesi için toplum içinde izlenmeleri ve toplumla bütünleşmeleri açısından ihtiyaç duydukları her türlü hizmet, program ve kaynakların tespit edilmesi, haklarında rapor düzenlenmesi, görüşme yapılması, psiko-sosyal müdahale ve rehberlik amacıyla kurum içinde ve kurum dışında yapılan çalışmaları,

ç) Ders niteliğinde iyileştirme görevi: Ceza ve infaz kurumlarında görev yapan yönetici, rapor hazırlama yetkisi verilen personel, eğitim sertifikalı kurum personeli ve meslek elemanlarının yönetim, eğitim, öğretim, psiko-sosyal çalışmalar, rehberlik, denetim ve gözetim gibi etkinlikleri ile benzeri hizmetleri karşılığı verilen haftalık ücretli ek ders saatlerini,

d) Eğitici ve öğretici: Öğretmen ve eğitimci, emekli öğretmen ve öğretmen adayı ile fakülte veya yüksekokul mezunu Diyanet İşleri Başkanlığı personelinin, özel ve resmî kuruluşların usta, teknisyen ve mühendis gibi eğitici ve öğretici personelinin, serbest çalışan sanatkâr, zanaatkâr ve meslek sahibini,

e) Eğitim sertifikalı kurum personeli: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen eğitim semineri sonucunda başarılı olarak sertifika almaya hak kazanan ve kurumda bulunan hükümlü ve tutuklulara yönelik olarak uygulanan psikolojik müdahale programları ile iyileştirme, eğitim ve öğretim çalışmalarında kurum müdürü tarafından görevlendirilen kurum personelinin,

f) Ek ders görevi: Kurumda ders görevi verilen kadrolu eğitim uzmanı ve öğretmenlerin aylık karşılığı ders görevi dışında okuttukları dersler ile bu Karar uyarınca görevlendirilenlerden aylık karşılığı ders görevi bulunmayanların okuttukları her türlü dersleri,

g) Hizmet içi eğitim faaliyetleri: Adalet Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülen hizmet içi eğitim etkinlikleri ile kurs ve seminerleri,

ğ) İyileştirme faaliyetleri: Kurumda uygulanan rehabilitasyon programları, danışma, rehberlik ve mesleğin icrası için yürütülen her türlü proje ve faaliyetler ile suçtan zarar gören, şüpheli, sanık, hükümlü ve tutukluların doğru seçim yapmalarını, topluma uyum sağlamalarını ve etkili problem çözmelerini sağlamak için yapılan yardım ve yol gösterme hizmetlerini, çevre koşullarından doğan maddi, manevi ve sosyal ihtiyaçların giderilmesini, sosyal sorunların önlenmesini ve çözümlenmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetleri,

h) Kadrolu eğitim uzmanı ve öğretmen: Kurumda görevli kadrolu eğitim uzmanı ve öğretmeni,

ı) Kurum: 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 8 ila 15 inci ve 104 üncü maddeleri ile 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanununun 8 ve 10 uncu maddelerinde belirtilen kurumları,

i) Meslek elemanı: Kurumda kadrolu olan veya diğer kurumlardan görevlendirilen psikolojik danışman ve rehberlik uzmanı, uzman tabip, tabip, dış tabibi, psikolog, sosyolog, eğitim rehberi, çocuk gelişimcisi, pedagoğ, çocuk eğitimcisi, sosyal çalışmacı ve sağlık memurunu,

j) Rapor: Soruşturma, kovuşturma, kovuşturma sonrası ve salıverilme sonrası evrelerde şüpheli, sanık veya hükümlülerin, denetim, gözetim ve iyileştirilmeleri amacıyla denetimli serbestlik görevlilerince düzenlenen sosyal araştırma raporu, sosyal inceleme raporu, salıverilme öncesinde düzenlenecek rapor, denetim planı, denetim raporu adlı belgeleri,

k) Rapor hazırlama yetkisi verilen personel: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen eğitim semineri sonucunda başarılı olarak sertifika almaya hak kazanıp şube müdürü tarafından rapor hazırlama yetkisi verilen en az lise mezunu denetimli serbestlik personelinin,

l) Ücretli ek ders görevlisi: Kadrolu eğitim uzmanı ve öğretmen bulunmayan dersler veya ihtiyaca binaen herhangi bir dersin özel bilgi ve uzmanlık isteyen konuları için ek ders ücreti karşılığında görevlendirilen üniversite öğretim elemanları, yükseköğrenim görmüş Kurum personeli ile diğer kamu idarelerinin personeli ve serbest meslek mensuplarını,

m) Yaygın eğitim programları: Okuma ve yazma, yetişkin ikinci kademe eğitimi başarı, meslek eğitimi, açık ilköğretim okulu, açık öğretim lisesi, açık öğretim fakültesi ve öğrenci seçme sınavlarına hazırlık kurslarını, koruma kurullarınca uygun görülen proje kapsamında verilen meslek kurslarını,

n) Yönetici: Kurumda görev yapan birinci müdür, eğitim sertifikalı ikinci müdür ve idare memuru, şube müdürü ve şefi, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri

Hizmet içi eğitim faaliyetleri

MADDE 5 – (1) Bu Karar uyarınca Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı bünyesinde açılan hizmet içi eğitim faaliyetlerinde;

- a) Yükseköğrenimli Bakanlık personeline; günde (5), haftada (25) ve yılda (300) saati,
- b) Yükseköğrenimli diğer kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilecek personele, haftada (15) saati,
- c) Üniversite öğretim elemanlarına, 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununda belirtilen zorunlu ve isteğe bağlı ek ders saatini,
- ç) Eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfına dahil personele, çalışmakta oldukları kurumun ek ders görevi ile ilgili mevzuatında belirtilen zorunlu ve isteğe bağlı ek ders saatini,
- d) Üzerinde resmî görev bulunmayanlara, haftada (15) saati, aşmayacak şekilde ve eğitim programlarında yer alan konularda gerekli bilgi, beceri ve öğretme yeteneğine sahip olanlara fiilen derse girmeleri kaydıyla ek ders görevi verilebilir.

(2) Hizmet içi eğitim faaliyetlerinde, yönetici ve yönetici yardımcısı olarak görevlendirilenlerin, fiilen yerine getirdikleri ders görevleri hariç, bu görevleri ek ders görevinden sayılmaz.

(3) Bu maddede aranan nitelikleri taşıyanlardan kendilerine ek ders görevi verilecekler; Bakanlık merkez teşkilatı bünyesindeki hizmet içi eğitim faaliyetlerinde Bakan onayı, taşra teşkilatı bünyesindeki hizmet içi eğitim faaliyetlerinde ise ilgili genel müdürlük onayı ile tespit edilir. Bu faaliyetler için alınacak onayda ders görevi verilen personelin adı, unvanı, girecekleri dersler ile saat sayısı ve ilgili mevzuat uyarınca ödenecek ek ders ücret miktarı belirtilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ders ve Ek Ders Görevi ile İlgili Hükümler

Kadrolu eğitim uzmanı ve öğretmenlerin ders ve ek ders görevi saatleri

MADDE 6 – (1) Bakanlığa bağlı kadrolu eğitim uzmanı ve öğretmenler; eğitim, öğretim, iyileştirme ile denetim ve gözetim faaliyetlerini yürütmek üzere aylık karşılığı olarak haftada (18) saat ders okutmak zorundadır. Bunun dışında kendilerine kurumda yaptıkları akşam ve hafta sonu çalışmaları da dahil (22) saati zorunlu olmak üzere, haftada (24) saate kadar ek ders görevi verilebilir.

(2) Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatında aynı amaçla kadrolu veya geçici olarak görevlendirilen eğitim uzmanı ve öğretmenlere, bu Karar çerçevesinde (22) saati zorunlu olmak üzere, haftada (24) saate kadar ek ders görevi verilebilir.

Ek ders görevi alacak kişiler

MADDE 7 – (1) Kurumda;

- a) Bakanlık merkez teşkilatında ve kurumda görevli yönetici, kadrolu eğitim uzmanı, öğretmen, meslek elemanı, rapor hazırlama yetkisi verilen personel ile eğitim sertifikalı kurum personeli,
- b) İş ve meslek, sınavlara hazırlık, beden eğitimi ve spor kursları gibi hükümlü ve tutukluların eğitim, öğretim ve iyileştirilmelerinde etkili olabilecek kurslarda Millî Eğitim Bakanlığı mevzuatı uyarınca görevlendirilen kurum personeli,
- c) Yükseköğretim kurumlarında görevli öğretim elemanları,
- ç) Resmî görevi bulunmayanlardan veya resmî kurumlardan görevlendirilecek eğitici ve öğreticiler ile meslek elemanları,
- d) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumları öğretmenleri,
- e) Fakülte veya yüksekokul mezunu Diyanet İşleri Başkanlığı personeli,

f) Hükümlü ve tutukluların eğitim, öğretim ve iyileştirilmesinde etkili olabilecek kurslarda Millî Eğitim Bakanlığı mevzuatı uyarınca görevlendirilecek eğitici ve öğreticiler, ek ders görevi alabilir.

(2) Bu maddede aranan nitelikleri taşıyanlardan kendilerine ek ders görevi verilecekler; ilgisine göre genel müdür veya valilik onayı ile tespit edilir. Alınacak onayda ek ders görevi verilen personelin adı, unvanı, girecekleri dersler ile saat sayısı belirtilir.

Resmî görevi bulunmayanlardan ek ders görevi alacaklarda aranacak nitelikler

MADDE 8 – (1) Resmî görevi bulunmayanlardan, Kurumda ek ders görevi alacak kişiler; bölücü, irticai ve yıkıcı faaliyetlerle ilgisi olmayan, Atatürk ilkelerine, Anayasaya ve kanunlara bağlı, dürüst, tecrübeli, bilgili, tutum ve davranışlarıyla hükümlü ve tutukluları olumlu etkileyebilecek ve örnek olabilecek kimseler arasından, eğitim ve öğretim programlarında yer alan konularda gerekli bilgi, beceri ve öğretme yeteneğine sahip olanlar seçilerek görevlendirilir.

Kurum dışından görevlendirilecek kişilerin ek ders görevi saatleri

MADDE 9 – (1) Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarından eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütmek üzere kurumda tam gün çalıştırılmakla görevlendirilen öğretmenlere, 6 ncı maddenin birinci fıkrası hükmüne göre ek ders görevi verilir. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarından öğretmen temin edilemediği takdirde üzerinde resmî görev bulunmayanlardan tam gün çalıştırılmak üzere ceza infaz kurumlarında genel müdürlük, denetimli serbestlik şube müdürlüklerinde ise şube müdürü tarafından görevlendirilen öğretmen adaylarına veya emekli öğretmenlere haftada (40) saate kadar ek ders görevi verilebilir.

(2) Kurumda okuma yazma, yetişkin ikinci kademe eğitimi başarı, açık öğretim programları sınavlarına ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan sınavlara hazırlık, iş ve meslek eğitimi, beden eğitimi ve spor, halk oyunları, müzik, resim-iş vb. kursları ile iyileştirme faaliyetlerini uygulamak üzere;

a) Resmî görevi bulunmayanlardan görevlendirilecek eğitici ve öğreticilere fiilen derse girmeleri kaydıyla, akşam ve hafta sonu çalışmaları dahil olmak üzere haftada (40) saate kadar,

b) Kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilecek eğitici ve öğreticilere fiilen derse girmeleri kaydıyla, kendi kurumlarından aldıkları ek ders saati dışında akşam ve hafta sonu çalışmaları dahil olmak üzere haftada (10) saate kadar,

c) İstekli hükümlü ve tutuklulara Adalet Bakanlığı Din ve Ahlak Bilgisi Müfredat Programına göre uygulanan dersler için görevlendirilen, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı fakülte veya yüksekokul mezunu müftülük personeli ile din ve ahlak bilgisi dersi öğretmenlerine, fiilen derse girmeleri kaydıyla akşam ve hafta sonu çalışmaları dahil olmak üzere günde (2), haftada (14) saate kadar,

ç) İş ve meslek, sınavlara hazırlık, beden eğitimi ve spor kursu gibi hükümlü ve tutukluların eğitim, öğretim ve iyileştirilmesinde etkili olabilecek kurslarda Millî Eğitim Bakanlığı mevzuatı uyarınca görevlendirilen kurum personeline fiilen derse girmeleri kaydıyla akşam ve hafta sonu çalışmaları dahil olmak üzere haftada (24) saate kadar,

d) İyileştirme faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere, resmî görevi bulunmayanlardan görevlendirilecek meslek elemanlarına fiilen görev yaptıkları süre ile sınırlı olmak üzere, haftada (24) saate kadar,

ek ders görevi verilebilir.

Ders niteliğinde iyileştirme görevi

MADDE 10 – (1) Kurumda fiilen görev yapan yönetici, rapor hazırlama yetkisi verilen personel, eğitim sertifikalı kurum personeli ve meslek elemanlarının kurumdaki her türlü eğitim-öğretim, denetim ve gözetim faaliyetleri, yönetim, iyileştirme çalışmaları, danışma, rehberlik ve rehabilitasyon hizmetleri gibi görevlerinden;

a) Kurumda fiilen görev yapan yönetici ve meslek elemanlarının haftada (15) saati,

b) Kurumda fiilen görev yapmak üzere Bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarından aynı amaçla geçici görevle görevlendirilen meslek elemanlarının, fiilen görev yaptıkları süre ile sınırlı olmak üzere, haftada (15) saati,

c) Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün merkez teşkilatında aynı amaçla görevlendirilen kadrolu meslek elemanlarının, haftada (15) saati,

ç) Rapor hazırlama yetkisi verilen personel ile eğitim sertifikalı kurum personelinin haftada (10) saati,

ders niteliğinde iyileştirme görevi sayılır ve fiilen görev yapma karşılığında ek ders ücreti ödenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Ders görevinin yapılmış sayılacağı hâller

MADDE 11 – (1) Bu Karar kapsamında yer alan eğitim uzmanı ve öğretmenler ile bu Kararın 10 uncu maddesinde sayılanlardan hizmet içi eğitim faaliyetleri nedeniyle Kurum veya il dışında geçici olarak görevlendirilenler; bu görevleri süresince, aylık karşılığı ders, ders niteliğinde iyileştirme görevi ile görevlendirildikleri tarihte kendilerine verilmiş ek ders görevleri var ise, bu görevlerini yapmış sayılırlar ve buna ilişkin ek ders ücretleri görev yaptıkları birimler tarafından ödenir.

Sınav ücreti

MADDE 12 – (1) Eğitim uzmanı ve öğretmenler; sınav salonlarını düzenlemek, hükümlü ve tutukluların sınavda hazır bulundurulmalarını sağlamakla yükümlüdür. Eğitim uzmanı ve öğretmenlerden mesai saatleri dışında yapılan her bir açık ilköğretim okulu ve açık öğretim lisesi sınav oturumunda fiilen görev alanlara (6) saat ek ders ücreti ödenir. Kadrolu eğitim uzmanı veya öğretmen bulunmadığı veya sayısı yeterli olmadığı durumlarda, her sınav salonunda bir kişi olmak üzere, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinde görevlendirilen kurum personelinin söz konusu sınavlarda fiilen görev yapanlara anılan sınav ücreti aynı şekilde ödenir.

(2) Bu Kararın 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasında sayılan ve sınav yapılması gereken kurslarda, kurs sonu bitirme sınavlarında fiilen görev yapanlara, her bir sınav oturumu için (6) saat ek ders ücreti ödenir. Kurs bitirme sınavının hem teorik hem de uygulamalı olarak yapılması gereken hâllerde ise her bir sınav için ayrı olmak üzere fiilen görev yapanlara (6) saat ek ders ücreti ödenir.

(3) Hizmet içi eğitim faaliyetleri sonucunda sınav yapılması hâlinde bu madde kapsamında sınav ücreti ödenmez.

Ek ders birim ücreti ve görevin fiilen yapılması

MADDE 13 – (1) Bu Karar kapsamında kendilerine ek ders görevi verilenler ile verilmiş sayılanlara, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 176 ncı maddesi uyarınca ek ders ücreti ödenir.

(2) Bu Karar kapsamındaki personele ek ders ücreti ödenebilmesi için, ek ders görevinin fiilen yapılmış olması, ek ders görevinden sayılan veya ek ders görevinin yapılmış sayılacağı hâller bakımından ise bu Kararda belirlenen koşulların oluşması şarttır. Ek ders ödemelerinden harcama yetkilisi, ödeme emri belgesini düzenleyen gerçekleştirme görevlisi ve bu Kararda belirtilen esas ve usuller çerçevesinde ek ders görevinin gerçekleştiğine ilişkin belgeyi düzenleyen ve onaylayan diğer gerçekleştirme görevlileri müteselsilen sorumludur.

(3) Yapılan inceleme sonucunda ek ders görevi fiilen yapılmadan ve gerekli koşullar oluşmadan ödendiği anlaşılan ek ders ücretleri ilgililerden yasal faizi ile birlikte geri alınır.

(4) Bu Karar uyarınca ödenen ek ders ücretleri, her ne şekilde olursa olsun izinli ve raporlu olunan sürelerde ödenmez.

Anlaşmazlıkların karara bağlanması

MADDE 14 – (1) Bu Kararın uygulanmasında ortaya çıkacak anlaşmazlıklar, Adalet Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı tarafından ortaklaşa karara bağlanır.

Yürürlükten kaldırma

MADDE 15 – (1) Bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 23/8/1983 tarihli ve 83/6991 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Adalet Bakanlığı Ders ve Ek Ders Ücretlerine İlişkin Karar ile 10/12/1986 tarihli ve 86/11288 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Adalet Bakanlığına Bağlı Adalet Meslek Liselerinde Görevli Öğretmen ve Yöneticiler ile Hizmetiçi Eğitim, Kurs ve Seminerlerde Görevlendirilenlerin Ücretli Ders Saatlerine Dair Esaslar yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 16 – (1) Maliye Bakanlığı ve Sayıştayın görüşü alınarak hazırlanan bu Karar, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 17 – (1) Bu Kararı Adalet Bakanı yürütür.

[R.G. 23 Haziran 2007 – 26561]

 [İçindekilere dön](#)

Yönetmelikler

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığında:

KAMU PERSONELİNİN YABANCI DİL BİLGİSİ SEVİYESİNİN TESPİTİNE DAİR ESAS VE USULLER HAKKINDA YÖNETMELİK

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen kapsama dahil personele tazminat ödenecek yabancı dillerin tespiti ve yabancı dil sınavlarının düzenlenmesine ilişkin esas ve usuller ile diğer hususları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, kadro karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli olarak çalışan personel dahil olmak üzere, aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu hükümlerine göre almakta olan personelden yabancı dil bilgisi seviye tespit sınavına girecekleri kapsar.

(2) Ayrıca, dil bilgisi seviyesini ölçmek isteyen diğer kişiler de bu sınava katılabilir.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tazminat ödenecek yabancı diller

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmeliğin 2 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki personelin yabancı dil tazminatı alabilmesi için, Almanca, Arapça, Bulgarca, Çince, Danimarkaca (Danish), Ermenice, Farsça, Fransızca, Gürcüce, Hollandaca (Dutch), İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Japonca, Korece, Lehçe, Macarca, Portekizce, Rumence, Rusça, Sırpça, Ukraynaca ve Yunanca dillerinde yapılacak Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinde belirlenmiş olan düzeylerde başarılı olmaları şarttır.

Sınav Yürütme Kurulu

MADDE 5 – (1) Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavları, Sınav Yürütme Kurulu tarafından yürütülür.

(2) Sınav Yürütme Kurulu, Devlet Personel Başkanının görevlendirdiği bir Başkan Yardımcısının başkanlığında, Devlet Personel Başkanlığı Eğitim Dairesi Başkanı, Maliye

Bakanlığınca görevlendirilen Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünden bir Daire Başkanı ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanının görevlendirdiği bir temsilciden oluşur.

Sınav Yürütme Kurulunun görevleri

MADDE 6 – (1) Sınav Yürütme Kurulunun görevleri şunlardır:

- a) Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavının yapılacağı yerleri belirlemek.
- b) 2 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca sınava girebilecekler hakkında karar almak.
- c) Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından hazırlanan Sınav Kılavuzunu inceleyip karara bağlamak.
- d) Sınavın yapılacağı dillerin artırılması veya azaltılması ile sınav usulünün geliştirilmesine ilişkin çalışmalar yapmak.

Sınav Yürütme Kurulunun toplanması ve karar alma usulü

MADDE 7 – (1) Sınav Yürütme Kurulu, her Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az 90 gün önce toplanır. Ayrıca, üyelerinin talebi üzerine olağanüstü toplantı yapabilir.

(2) Kurul, olağan toplantılarda Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından hazırlanan Sınav Kılavuzunu inceleyerek onaylar.

(3) Kurul, kararlarını oy birliğiyle alır.

(4) Kurulun sekretarya hizmetleri Devlet Personel Başkanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülür.

Sınavın yapılması

MADDE 8 – (1) Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığınca her yılın Mayıs ve Kasım ayları içinde Sınav Yürütme Kurulunun belirlediği yerlerde yapılır.

Sınav Kılavuzunun hazırlanması

MADDE 9 – (1) Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, sınav ve başvurma işlemlerini belirleyen ve açıklayan bir kılavuz hazırlar ve Sınav Yürütme Kurulunda görüşülmek üzere, Kurul toplantısından en az 10 gün önce Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığına gönderir. Kurul tarafından onaylanan Sınav Kılavuzu, Kılavuzda öngörülen yerlere gönderilir ve elektronik ortamda yayınlanır.

Sınavın duyurulması

MADDE 10 – (1) Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavının yapılacağı tarih ile yerleri, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığınca basın ve yayın yoluyla duyurulur.

Sınava başvuru

MADDE 11 – (1) Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavına, Sınav Kılavuzunda belirlenen şartları taşıyanlar, kılavuzda öngörülen usule göre başvurur. Başvurular, Kılavuzda belirtilmesi kaydıyla elektronik ortamda da yapılabilir.

(2) Kılavuzda yer alan kurallara uygun olmayan veya zamanında Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığına ulaşmayan başvurular işleme konulmaz.

Sınava giriş ve kimlik belgesinin gönderilmesi

MADDE 12 – (1) Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığınca, sınava başvuran kişilerin bildirdikleri adreslerine, posta ile fotoğraflı "sınava giriş ve kimlik belgesi" gönderilir. Sınava giriş ve kimlik belgesi olmadan kimse sınava alınmaz. Sınavdan önce bu belgeleri ellerine geçmeyenler, adı geçen Başkanlığın belirleyeceği yerlerden yenisini temin edebilirler.

Sınava katılma

MADDE 13 – (1) Adaylar, her Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavına ancak bir yabancı dilden katılabilir.

(2) Adaylar, sınava başvuru yaptıktan sonra sınava girmek istedikleri yabancı dili değiştiremez.

(3) Yabancı dil bilgisi seviyesini yükseltmek isteyen adaylar da sınavlara katılabilir.

Sınav usulü

MADDE 14 – (1) Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı çoktan seçmeli test olarak yapılır.

(2) Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının teklifi ve Sınav Yürütme Kurulunun kararı üzerine sınavın gerçekleştirilmesine ilişkin farklı usuller uygulanabilir.

Sınavın geçersiz sayılacağı haller

MADDE 15 – (1) Sınava katılanlardan;

- Kopya girişiminde bulunanlar, kopya çekenler veya kopya verenlerin,
- Sınav düzenine aykırı davranışlarda bulunanların,
- Sınav Kılavuzunda belirtilen sınav kurallarına uymayanların sınavları geçersiz sayılır.

Sınavın iptal edilmesi

MADDE 16 – (1) Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı;

- Sınav sorularının kısmen veya tamamen çalınmış olması,
 - Sınav sorularına ilişkin Sınavın iptalini gerektiren herhangi bir hususun ortaya çıkması,
 - Sınavın yapılmasını engelleyen sebeplerin mevcut olması
- hallerinde Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından sınav iptal edilir.

(2) Bu durumlarda Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından uygun bulunan en kısa sürede ilgili sınav yeniden yapılır.

Yabancı dil seviyesi

MADDE 17 – (1) Adayların, Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında aldıkları puanlara göre yabancı dil bilgisi seviyeleri;

- 90-100 arasında puan alanlar (A) seviyesinde,
 - 80-89 arasında puan alanlar (B) seviyesinde,
 - 70-79 arasında puan alanlar (C) seviyesinde,
 - 60-69 arasında puan alanlar (D) seviyesinde,
 - 50-59 arasında puan alanlar (E) seviyesinde
- kabul edilir.

Sınav sonuçlarının duyurulması

MADDE 18 – (1) Sınav sonuçları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından internet yoluyla duyurulur ve posta ile adayların bildirdikleri adreslerine gönderilir.

(2) Yabancı dil tazminatına hak kazanan adayların sınav sonuçları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından kurumlarına ayrıca bildirilir.

Bilgilendirme

MADDE 19 – (1) Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavına ilişkin Sınav Yürütme Kurulu tarafından belirlenecek bilgiler, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından elektronik ortamda Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığına gönderilir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 20 – (1) 21/9/1990 tarihli ve 20642 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviyesinin Tespitine Dair Esaslar yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 21 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Devlet Personel Başkanlığının bağlı bulunduğu Bakan ile Maliye Bakanı yürütür.

[R.G. 23 Haziran 2007 – 26561]

— • —

Kamu İhale Kurumundan:

İHALELERE YÖNELİK YAPILACAK BAŞVURULAR HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında yapılan ihalelerde Kanun ve ilgili mevzuata uygunluğun sağlanmasını teminen, ihale sürecinde, aday, istekli veya istekli olabileceklerin yapacakları şikayet ve itirazın şikayet başvuruları ile Kurumca gerekli görülen hallerde Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine aykırılık bulunduğuna ilişkin iddiaların incelenmesine ve karara bağlanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 53 üncü maddesine dayanılarak çıkarılmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelikte yer alan;

- a) Başkan: Kamu İhale Kurumu Başkanını,
 - b) İhale süreci: İhale yetkilisince ihale onayı verildiği tarihten itibaren başlayan; sözleşmenin taraflarca imzalanıp notere onaylatılması ve tescili ile noter onayı ve tescili gerekmeyen hallerde ise taraflarca sözleşmenin imzalanmasıyla tamamlanan süreci,
 - c) İstekli olabilecekler: İhale konusu alanda faaliyet gösteren ve ihale veya ön yeterlik dokümanını satın almış gerçek veya tüzel kişileri veya bunların oluşturdukları ortak girişimleri,
 - ç) İş günü: Ulusal bayram ve genel tatil günleri ile hafta tatili günü dışında kalan günleri,
 - d) Kanun: 4734 sayılı Kamu İhale Kanununu,
 - e) Nihai karar: Bu Yönetmelikte öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde alınan ve başvuru veya incelemeyi sonuçlandıran Kurul kararını,
 - f) Uzman: Kurum meslek personeli ile kamu ihale uzmanı sıfatını haiz grup başkanı ve daire başkanlarını,
- ifade eder.
- (2) Birinci fıkrada yer almayan tanımlarda 4734 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde yer alan tanımlar uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Başvuru ve İnceleme Yolları, Şikayet Ehliyeti, Süreler

Başvuru ve inceleme yolları

MADDE 4 – (1) İhalelere yönelik başvurular ve incelemeler aşağıda belirtilmiştir:

- a) Şikayet; ihale sürecinde Kanun ve ilgili mevzuatta belirtilen usul ve esaslara aykırı idari işlem tesis edildiği iddiasıyla aday, istekli veya istekli olabilecekler tarafından idareye yapılan başvurulardır.
- b) İtirazın şikayet; şikayet başvurusu üzerine idare tarafından alınan kararın uygun bulunmaması veya süresi içinde karar alınmaması halinde Kuruma yapılan başvurulardır.
- c) İddiaların incelenmesi; ihalelerde Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine aykırılık bulunduğuna ilişkin iddialar üzerine Kurum tarafından yapılan incelemelerdir.

Şikayet ehliyeti

MADDE 5 – (1) Bir hak kaybına veya zarara uğradığını veya zarara uğramasının muhtemel olduğunu iddia eden;

- a) İstekli olabilecekler; ön yeterlik ve/veya ihale ilanında veya ön yeterlik ve/veya ihale dokümanında yer verilen düzenlemeler veya bu düzenlemeler ile idari uygulamalar arasındaki uyumsuzluklar,

b) Adaylar; ön yeterlik değerlendirmesine ilişkin idari işlemler,
c) İstekliler; tekliflerin sunulması, değerlendirilmesi ve ihalenin sonuçlandırılması aşamalarına ilişkin idari işlemler,
hakkında şikayet başvurusunda bulunabilir.

(2) İstekliler, ihaleye teklif sunduktan sonra ihale dokümanına, adaylar ise ön yeterlik başvurusunda bulunduktan sonra ön yeterlik dokümanına yönelik şikayet başvurusunda bulunamaz.

(3) Şikayet ehliyeti bulunanlar, iddiaların incelenmesi başvurusunda bulunamaz.

Başvuru süreleri

MADDE 6 – (1) İdareye şikayet süresi; ihale süreci içerisinde şikayete konu işlemin farkına varıldığı veya farkına varılmış olması gerektiği tarihi izleyen günden itibaren onbeş gündür.

(2) Kuruma itirazın şikayet süresi; Kanunda ve bu Yönetmelikte özel süre öngörülme hallerde onbeş gündür. Bu süre, idareye yapılan şikayet üzerine alınan kararın bildirimini veya otuz gün içinde idarece karar verilmemesi halinde bu sürenin bitimini izleyen günden itibaren başlar.

(3) Başvuruyu sonuçlandıran kararın yanı sıra ihale yetkilisince ivedilik ve kamu yararı bulunması nedeniyle ihale işlemlerine devam edilmesi kararı da alınan hallerde bu kararların bildirimini izleyen üç gün içerisinde alınan kararlara karşı başvuru sahibi tarafından Kuruma itirazın şikayet başvurusunda bulunulabilir.

Sürelerle ilgili genel esaslar

MADDE 7 – (1) Süreler; tebliğ, ilan, bildirim yapıldığı veya şikayete yol açan durumların farkına varıldığı yahut farkına varılmış olması gerektiği tarihi izleyen günden itibaren işlemeye başlar.

(2) Tatil günleri süreler dahilidir. Sürenin son gününün tatil gününe rastlaması halinde, süre tatil gününü izleyen iş gününün bitimine kadar uzar.

Başvuruların şekil unsurları

MADDE 8 – (1) Şikayet başvuruları idareye, itirazın şikayet başvuruları Kuruma hitaben yazılmış dilekçelerle yapılır.

(2) Dilekçelerde;

a) Başvuru sahibinin, varsa vekil ya da temsilcisinin; adı, soyadı veya unvanı ve adresi ile imzası,

b) Başvuru konusu ihalenin adı ve/veya ihale kayıt numarası,

c) İhaleyi yapan idarenin adı ve adresi,

ç) Şikayet edilen veya incelenmesi istenilen durumun farkına varıldığı tarih veya tebliğ, ilan veya bildirim tarihi,

d) Şikayet edilen veya incelenmesi istenilen durumlar, sebepleri ve dayandığı deliller,

e) Kuruma yapılacak itirazın şikayet başvurularında ön yeterlik/ihale dokümanının satın alındığı tarih ile idareye yapılan şikayetin ve şikayete ilişkin idare kararının bildirim tarihi, bulunur.

(3) Şikayet dilekçelerine başvuruda bulunmaya yetkili olduğuna dair belgeler ile imza sirkülerinin aslı veya yetkili mercilerce onaylı örneğinin eklenmesi zorunludur. Ancak aday veya isteklinin başvuru belgeleri veya teklif zarfı içerisinde bu belgelerin bulunması durumunda, dilekçe ekinde söz konusu belgeler sunulmamış olsa da başvurunun usulüne uygun olduğu kabul edilir.

(4) İtirazın şikayet dilekçelerine başvuruda bulunmaya yetkili olduğuna dair belgeler ile imza sirkülerinin aslı veya yetkili mercilerce onaylı örneklerinin, idareye sunulan şikayet dilekçesi ve varsa bu dilekçeye idarece verilen cevabın bir örneği ile başvuru bedelinin Kurum hesaplarına yatırıldığına dair belgenin eklenmesi gerekmektedir.

(5) Aynı kişi tarafından birden fazla ihaleye, birden fazla kişi tarafından ise aynı ihaleye tek dilekçe ile başvuruda bulunulamaz.

Başvuruların yapılacağı yerler

MADDE 9 – (1) Şikayet başvuruları ihaleyi yapan idareye, itirazın şikayet başvuruları ise Kuruma, elden veya posta yoluyla yapılır.

(2) Başvuru dilekçelerinin derhal kaydı yapılarak, kayıt tarih ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır ve elden yapılan başvurularda ilgisine kayıt tarih ve sayısını gösteren onaylı bir alındı belgesi verilir.

(3) Dilekçelerin ilgili idare veya Kurum kayıtlarına girdiği tarih, başvuru tarihi olarak kabul edilir.

(4) Posta yoluyla yapılan başvurularda, postadaki gecikmeler dikkate alınmaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İdare Tarafından İnceleme

Şikayet başvurusu üzerine inceleme

MADDE 10 – (1) İhalelere ilişkin olarak öncelikle ihaleyi yapan idareye şikayette bulunulur. Bu şikayetler, süresinde yapılmış ve sözleşmenin imzalanmamış olması halinde idare tarafından dikkate alınır.

(2) Şikayet üzerine idare tarafından yapılacak inceleme neticesinde başvuru, 12 nci maddedeki kararlardan biri verilmek suretiyle sonuçlandırılır.

(3) Bu Yönetmeliğin 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen ve dilekçe ekinde yer alması zorunlu olan belgeleri içermeyen şikayet başvurularında, başvuru süresinin sonuna kadar söz konusu eksiklik başvuru sahibi tarafından giderilmemiş ise 12 nci maddenin birinci fıkrasının (c) bendindeki karar verilir.

(4) İdare tarafından, şikayet başvurusunu sonuçlandıran karar, en geç yedi gün içinde aday veya isteklilere bildirilir. Ancak, ilan veya dokümanda yer verilen düzenlemeler ile bu düzenlemeler ile idari uygulamalar arasındaki uyumsuzluklara karşı yapılan başvurularda istekli olabileceklere de bildirim yapılır. Son bildirim tarihini izleyen günden itibaren onbeş gün içinde Kuruma itiraz edilmemişse, idare kararın gerektirdiği işlemleri yerine getirir.

(5) Bu Yönetmeliğin 11 inci maddesindeki durum hariç, idareye yapılan şikayet başvurusunu sonuçlandıran kararın bildiriminden veya idarece otuz gün içinde karar alınmaması halinde bu sürenin bitimini izleyen günden itibaren onbeş gün geçmedikçe veya Kuruma yapılan itirazın şikayet başvurusu nihai kararla sonuçlandırılmadıkça sözleşme imzalanamaz.

İvedilik ve kamu yararı bulunması gerekçesiyle ihale işlemlerine devam edilmesi kararının alınması

MADDE 11 – (1) Şikayet başvurusu yapıldıktan sonra ivedilik ve kamu yararı bulunan hallerde şikayet başvurusunu sonuçlandıran kararın yanı sıra ihale yetkilisince ihale işlemlerine devam edilmesine ilişkin gerekçeli karar da alınabilir.

(2) İvedilik ve kamu yararı bulunması nedeniyle ihale işlemlerine devam edilmesine ilişkin gerekçeli karar, başvuruyu sonuçlandıran karar ile birlikte sözleşmenin imzalanmasından en az yedi gün önce başvuru sahibine tebliğ edilmiş olmasını sağlayacak şekilde bildirilir. Ayrıca başvuruyu sonuçlandıran karar diğer isteklilere de bildirilir.

(3) İdarece usulüne uygun karar alınmadan ve bildirim yapılmadan sözleşme imzalanmışsa, ihale kararı ve sözleşme hükümsüz sayılır.

Alınacak kararlar

MADDE 12 – (1) Şikayetin incelenmesi sonucunda idare tarafından;

a) Düzeltme yapılması yoluyla giderilebilecek ve ihale sürecinin kesintiye uğratılmasına gerek bulunmayacak durumlarda düzeltici işlemin belirlenmesi,

b) İhale sürecinin devam etmesine engel oluşturacak ve düzeltici işlemlerle giderilemeyecek Kanuna ve ilgili mevzuatına aykırı bir durumun tespit edilmesi halinde ihale işlemlerinin iptali,

c) Şikayet başvurusunun uygun bulunmadığı, kararlarından biri alınır.

Kararlarda bulunacak hususlar

MADDE 13 – (1) Şikayet başvurusu üzerine idare tarafından alınacak kararlarda aşağıdaki hususlar gösterilir:

- a) İhalenin adı ve ihale kayıt numarası,
- b) Başvuru sahibinin veya varsa vekil ya da temsilcisinin; adı ve soyadı ile unvanı ve adresi,
- c) Başvurunun idare kayıtlarına alındığı tarih ve sayı ile karar tarihi ve sayısı,
- ç) Başvuru üzerine alınan diğer karar ve yapılan işlemlerin özeti,
- d) İleri sürülen iddiaların, olayların ve hukuki dayanaklarının özeti,
- e) İddiaların ve olayların değerlendirilmesi,
- f) Kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçeleri ve karar sonucu,
- g) Şikayetin kısmen veya tamamen haklı bulunmuş olması halinde gereken düzeltici işlemler,
- ğ) İvedilik ve kamu yararı bulunması nedeniyle ihale işlemlerine devam edilmesine yönelik karar alınıp alınmadığı,
- h) Kararı alanların adı ve soyadı ile imzası.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **Kurum İncelemesi**

İtirazen şikayet başvuruları

MADDE 14 – (1) İhale sürecinde yapılan şikayet başvuruları üzerine idare tarafından alınan kararın uygun bulunmaması veya süresi içinde karar alınmaması halinde Kuruma itirazen şikayet başvurusunda bulunulabilir.

(2) Aynı kişi tarafından idareye yapılan ve ilk başvuru ile aynı mahiyette olan daha sonraki şikayet başvurularına idarece verilen cevaplar başvuru süresini yeniden başlatmaz.

(3) Şikayet başvurusu üzerine idarece alınan kararlar bir hakkının veya menfaatinin ihlal edildiğini veya edilmesinin muhtemel olduğunu iddia edenler doğrudan Kuruma itirazen şikayet başvurusunda bulunabilir.

Başvuru üzerine yapılacak işlemler

MADDE 15 – (1) Kuruma yapılan başvuruların, öncelikle itirazen şikayet niteliğinde olup olmadığı araştırılır.

(2) Doğrudan Kuruma yapılan şikayet başvuruları ile idareye başvurulmuş olmakla birlikte Kurumun da bu başvurudan haberdar edilmesine yönelik başvurular veya idareye yapılan şikayet başvurusu hakkında idarece bir karar alınmadan ya da otuz günlük karar alma süresi beklenilmeden yapılan başvurular ihaleyi yapan idareye gönderilir.

(3) Başvuruların incelenmesine geçilmesi halinde bu durum idareye bildirilir.

Ön inceleme konuları ve ön inceleme üzerine yapılacak işlemler

MADDE 16 – (1) Başvurular öncelikle;

- a) Başvuru konusunun Kurumun görev alanında bulunup bulunmadığı,
 - b) Başvuru ehliyeti,
 - c) Başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığı,
 - ç) Başvuru sahibinin, varsa vekil ya da temsilcisinin; adı, soyadı, unvanı, adresi, imzası ile başvuruda bulunmaya yetkili olduğuna dair belgelerin ve imza sirkülerinin aslı veya yetkili mercilerce onaylı örneğinin bulunup bulunmadığı,
 - d) Başvuru konusu ihalenin adı ve/veya ihale kayıt numarası,
 - e) Başvuru bedelinin yatırılıp yatırılmadığı,
- yönlerinden sırasıyla incelenir.

(2) Başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığına ilişkin inceleme, idareye başvuru tarihi ile varsa idarenin cevabının başvuru sahibine bildirildiği tarih dikkate alınarak sonuçlandırılacağından başvuru sahibi tarafından bu tarihlerin dilekçede belirtilmesi zorunludur.

(3) Yukarıda belirtilen ön inceleme konuları bakımından bir aykırılık bulunmuyorsa, Daire Başkanlığı onayı ile esasın incelenmesine geçilir ve ihale sürecinin durdurulup durdurulmayacağına ilişkin ön inceleme raporu düzenlenir.

(4) İvedilik ve kamu yararının bulunması nedeniyle ihale işlemlerine devam edilmesi kararı alınmış olan başvurularda, ivedilik ve kamu yararı kararının gerekçelerinin uygun olup olmadığı değerlendirilmek suretiyle ihale sürecinin durdurulup durdurulmayacağına ilişkin ön inceleme raporu düzenlenir.

(5) Sözleşme imzalanmış, ihale iptal edilmiş veya ihale süreci daha önce durdurulmuş ise, ihale sürecinin durdurulup durdurulmayacağına ilişkin ön inceleme raporu düzenlenmez.

(6) Birinci fıkranın (ç) ve (e) bendinde sayılan belgeler ile ikinci fıkrada yer alan bilgileri içermeyen ve henüz başvuru süresi dolmamış olan itirazın şikayet başvurularıyla ilgili olarak başvuru süresinin sonuna kadar söz konusu eksiklikler başvuru sahibi tarafından giderilebilir.

(7) Yapılan ön inceleme sonucunda, bir aykırılığın tespit edilmesi halinde ön inceleme raporu bu hususlara ilişkin düzenlenerek birinci fıkranın (a) bendi hariç olmak üzere iddiaların incelenmesinin kabul koşulları yönünden değerlendirme yapılır.

Ön inceleme konularına aykırılık üzerine alınacak kararlar

MADDE 17 – (1) Yapılan ön inceleme sonucunda; bu Yönetmeliğin 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b), (c), (ç), (d) ve (e) bentleri bakımından bir aykırılığın tespiti halinde Kurul tarafından başvurunun iddiaların incelenmesi kapsamında incelenip incelenmeyeceğine karar verilir.

(2) İddiaların incelenmesine geçilmesine gerek bulunmadığına karar verilmesi veya başvurunun Kurumun görev alanında bulunmadığının tespiti halinde Kurul tarafından bu Yönetmeliğin 25 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca itirazın şikayet başvurusunun uygun bulunmadığına karar verilir.

(3) İtirazın şikayet başvurusundan vazgeçilmesi halinde, Kurul tarafından başvurunun iddiaların incelenmesi kapsamında incelenip incelenmeyeceğine karar verilir.

(4) İddiaların incelenmesine geçilmesine karar verildiğinde ise ihale sürecine ilişkin de karar verilir.

İhale sürecine ilişkin karar ve sonuçları

MADDE 18 – (1) Başvuruya konu ihalenin incelenen kısmının açıkça Kanun ve ilgili mevzuata aykırı olması veya ihale sürecinin devam etmesi ile yapım müteahhidi, tedarikçi, hizmet sunucusu, kamu, idare veya diğer isteklilerin telafisi güç ya da imkansız zararlarının doğma olasılığının bulunması durumlarında, nihai kararın verilmesine kadar ihale sürecinin durdurulmasına Kurul tarafından karar verilir.

(2) Kurul tarafından ihale sürecinin durdurulmasına karar verilir ise ihale sürecinin durdurulmasına karar verildiği tarihten itibaren idarece bütün ihale işlemleri durdurulur. Ancak, Kurul tarafından ihale veya son başvuru tarihinden önce ihale sürecinin durdurulmasına karar verilmesi halinde, idare tarafından ihale veya son başvuru saatine kadar verilecek olan teklif zarfları alınarak, Kanununun 36 ncı maddesine uygun şekilde birinci oturum tamamlanır ve bundan sonraki bütün ihale işlemleri durdurulur.

(3) Kurul tarafından ihale sürecinin durdurulmasına gerek bulunmadığına karar verilir ise; başvuru sonuçlandırılıp nihai karar bildirilinceye kadar, idare tarafından sözleşme imzalanması dışındaki ihale işlemlerinin gereği yerine getirilir, ancak sözleşme imzalanamaz.

İvedilik ve kamu yararı bulunması nedeniyle ihale işlemlerine devam edilmesi kararı üzerine yapılan başvurular

MADDE 19 – (1) İhale yetkilisince ivedilik ve kamu yararı bulunması nedeniyle ihale işlemlerine devam edilmesi kararı alınan ihalelere ilişkin olarak yapılan itirazın şikayet başvuruları üzerine;

a) İvedilik ve kamu yararı bulunması nedeniyle ihale işlemlerine devam edilmesi kararına ilişkin gerekçelerin Kurul tarafından uygun bulunması halinde, ihale süreci durdurularak itirazın şikayet başvurusu öncelikle incelenir.

b) İvedilik ve kamu yararı bulunması nedeniyle ihale işlemlerine devam edilmesi kararına ilişkin gerekçelerin Kurul tarafından uygun bulunmaması halinde, bu karar kaldırılarak ihale süreci hakkında 18 inci maddedeki kararlardan birisi alınır.

Kurum tarafından inceleme

MADDE 20 – (1) İtirazen şikayet başvurusu üzerine Kurum, ihale işlemlerini başvuru sahibinin iddiaları ve aşağıda belirtilen hususlar yönünden inceler:

- a) İhale usulünün uygun tespit edilip edilmediği.
 - b) İlanın usulüne uygun yapılıp yapılmadığı.
 - c) Kanunun 62 nci maddesinde yer alan kurallara aykırılık bulunup bulunmadığı.
 - ç) Ödeneğin mevcut olup olmadığı.
 - d) İhale komisyonunun Kanuna uygun olarak oluşturulup oluşturulmadığı.
 - e) Teknik şartnamede belli bir marka, model, menşei, kaynak veya ürün belirtilip belirtilmediği.
 - f) Zeyilnameye ilişkin işlemlerin usulüne uygun yapılıp yapılmadığı.
 - g) Dokümana süresinde itirazen şikayet başvurusunda bulunulmuş ise ilgili dokümanın Kanun ve ilgili mevzuatına uygun olup olmadığı.
 - ğ) İhale dokümanına süresinde itirazen şikayet başvurusunda bulunulmamış ise ihale dokümanındaki aykırılıkların ihalenin sağlıklı bir şekilde sonuçlandırılmasına etkisi olup olmadığı.
 - h) İlk oturumda tutulması gereken tutanakların usulüne uygun olarak düzenlenip düzenlenmediği.
 - ı) Ön yeterlik veya tekliflerin değerlendirilmesi aşamasında itirazen şikayet konusu yapılan işlemler bakımından diğer aday ve isteklilere eşit muamele yapılıp yapılmadığı.
- (2) İhalenin iptali kararlarına karşı yapılan itirazen şikayet başvuruları, iptal gerekçeleriyle sınırlı olarak incelenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM İddiaların İncelenmesi

İddiaların incelenmesi

MADDE 21 – (1) Kanun kapsamındaki ihalelere ilişkin olarak Kuruma ulaşan yazılı başvurular veya kamuoyuna yansıyan somut ve ciddi nitelikteki ihale mevzuatına aykırılık iddiaları veyahut itirazen şikayet başvurularına ilişkin olarak bu Yönetmeliğin 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b), (c), (ç), (d) ve (e) bentlerine aykırılık bulunması ya da itirazen şikayet başvurusundan vazgeçilmesi hallerinde iddiaların incelenmesine geçilip geçilmeyeceğine Kurul tarafından karar verilir.

Kabul koşulları ve inceleme usulü

MADDE 22 – (1) İddiaların incelenmesine geçilmesine Kurul tarafından karar verilebilmesi için sırasıyla;

- a) İhalenin ve ihaleyi yapan idarenin belli olması,
- b) Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine aykırılık iddialarının somut ve ciddi nitelikte olması,
- c) Aynı ihaleye ilişkin ve aynı konuda esas incelemesine geçilmiş veya sonuçlandırılmış bir başvurunun olmaması,
- d) Başvuruya konu ihalede sözleşmenin imzalanmamış olması, koşulları aranır.

(2) Kabul koşullarının bulunması halinde, Kurul tarafından iddiaların incelenmesine geçilmesi kararıyla birlikte ihale sürecine ilişkin de karar alınır. İnceleme, bu Yönetmelikte itirazen şikayet başvurusu için düzenlenen usule göre ve iddiaların incelenmesine geçilen hususlarla sınırlı olarak yapılır.

(3) Kabul koşullarını taşımayan başvurular Kurul tarafından gerekli görülmesi halinde ilgili idare veya idarenin bağlı veya ilgili/ilişkili olduğu merciiine gönderilir.

ALTINCI BÖLÜM

Belge ve Görüş İstenilmesi, Dinleme Toplantısı

Belge, bilgi ve görüş istenilmesi

MADDE 23 – (1) İtirazen şikayet üzerine incelemeye geçildiğinde, ilgili daire başkanlığı tarafından incelenen ihaleye ilişkin olarak gerekli görülen bilgi ve belgelerin veya ihale işlem dosyasının bir örneği ile ihtiyaç duyulması halinde idarenin görüşü istenilir.

(2) İddiaların incelenmesi kapsamında incelemeye geçildiğinde ise ilgili daire başkanlığı tarafından incelenmesine geçilen iddialarla ilgili belge ve bilgiler ile gereken hallerde idarenin görüşü istenilir.

(3) Ayrıca başvuru ve incelemeyle ilgili olarak ihtiyaç duyulan her tür belge, bilgi ve görüş ilgili daire başkanlığı tarafından yazılı olarak resmi ve özel bütün kurum, kuruluş ve kişilerden istenilir.

(4) İstenilen belge, bilgi ve görüşlerin belirtilen süre içinde verilmesi zorunludur.

Dinleme toplantısı

MADDE 24 – (1) Kurul tarafından gerekli görülen hallerde taraflar ve diğer ilgililerin katılacağı dinleme toplantısı yapılmasına karar verilebilir. Dinleme toplantısına karar verilen durumlarda Kurul tarafından belli bir gün tayin edilerek taraflara ve ilgililere bildirilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Kararlar ve Sonuçları

Kurul tarafından alınacak kararlar

MADDE 25 – (1) Kurul, itirazen şikayet başvuruları üzerine veya iddiaların incelenmesi sonucunda;

a) İdare tarafından düzeltme yapılması yoluyla giderilebilecek ve ihale sürecinin kesintiye uğratılmasına gerek bulunmayacak durumlarda düzeltici işlemlerin belirlenmesi,

b) İhale sürecinin devam etmesine engel oluşturacak ve düzeltici işlemlerle giderilemeyecek Kanuna ve ilgili mevzuata aykırı bir durumun tespit edilmesi halinde ihalenin iptali,

c) İtirazen şikayet başvurusunun veya iddiaların uygun bulunmadığı, kararlarından birini verir.

(2) Ayrıca Kurul tarafından gerekli görüldüğü takdirde, tespit edilen aykırılıklara ilişkin olarak idari ve/veya cezai yönleriyle gereği yapılmak üzere ilgili idarelere bildirilmesine ve/veya yetkili Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına karar verilir.

Kararlarda bulunacak hususlar

MADDE 26 – (1) Kurul tarafından alınacak nihai kararlarda aşağıdaki hususlara yer verilir:

a) İhalenin adı ve ihale kayıt numarası,

b) İhaleyi yapan idare,

c) Başvuru sahibi/iddiaların incelenmesinin dayanağı,

ç) Başvurunun Kurum kayıtlarına alındığı tarih ve sayı,

d) Şikayet konuları/iddiaların özeti,

e) Kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçeleri ve karar sonucu, varsa azlık oyu gerekçeleri ve sonucu,

f) Karar tarihi ve sayısı ile oybirliği, oyçokluğu ayrımı,

g) Toplantıya katılan Kurul Başkan ve üyelerinin isim ve imzaları.

Kararların tebliği ve yayımı

MADDE 27 – (1) Kararlar, karar tarihini izleyen günden itibaren beş gün içinde taraflara tebligata çıkarılır ve Kurumun internet sitesinde yayımlanır.

(2) Kurul tarafından itirazen şikayet veya iddiaların incelenmesi sonunda verilen nihai kararlar Resmî Gazetede yayımlanır.

(3) İhale sürecinin durdurulmasına ilişkin karar taraflara derhal bildirilir.

(4) Tebligata yarar adresinin bulunması halinde kararlar başvurana bildirilir.

İtirazen şikayet ve iddiaların incelenmesi üzerine verilen kararların uygulanması

MADDE 28 – (1) İdare, hukuki durumda değişiklik yaratan Kurul kararlarının gerektirdiği işlemleri ivedilikle yerine getirmek zorundadır.

(2) İlgililer, hukuki durumda değişiklik yaratan Kurul kararlarının eksik veya yanlış uygulandığı iddialarıyla Kuruma itirazın şikayet başvurusunda bulunabilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM **Çeşitli ve Son Hükümler**

Açıklama ve aykırılığın giderilmesi

MADDE 29 – (1) İdare ve Kurum tarafından alınan kararların yeterince açık olmadığı veya birbirine aykırı hüküm fıkraları içerdiği iddialarıyla, taraflardan her biri kararın açıklanmasını veya aykırılığın giderilmesini isteyebilir.

(2) Kararı vermiş olan idare veya Kurum tarafından başvuru incelenir ve gerek görülürse dilekçenin bir örneği, belirlenecek süre içinde cevap verilmek üzere taraflara tebliğ edilir.

(3) İdarenin veya Kurumun bu husustaki kararı, taraflara tebliğ olunur.

(4) Açıklama veya aykırılığın kaldırılması, ancak karar gereğinin yerine getirilmesine kadar istenebilir.

Maddi hataların düzeltilmesi

MADDE 30 – (1) Kararlardaki maddi hatalar, tarafların talebi üzerine veya kararı alan idare veya Kurul tarafından tespit edilmesi halinde düzeltilebilir.

(2) Düzeltilmiş karar, tekrar tüm taraflara tebligata çıkarılır. Kurul tarafından alınan kararın düzeltilmiş hali Resmi Gazetede yayımlanır.

İtiraz süresi

MADDE 31 – (1) Açıklama, aykırılığın giderilmesi ve maddi hataların düzeltilmesi başvurusu itirazın şikayet süresini etkilemez. Ancak bu istemler üzerine verilen kararlar, ilk karardan farklı ve itiraz edilebilecek unsurlar içeriyorsa itirazın şikayet süresi ilgili taraflar bakımından kararın bildirim ile birlikte yeniden başlar.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 32 – (1) 24/5/2004 tarihli ve 25471 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İhalelere Karşı Yapılacak İdari Başvurularda Ait Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Mevcut başvurular

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğın yürürlüğe girdiğı tarihten önce yapılmış olan başvurular ve incelemeler hakkında 24/5/2004 tarihli ve 25471 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış bulunan Yönetmeliğın 31 inci maddesinin (b) bendi hükmü dışındaki hükümleri uygulanır.

Yürürlük

MADDE 33 – (1) Bu Yönetmeliğın 25 inci maddesi ile iddiaların incelenmesine ilişkin hükümleri 22/6/2007 tarihinde, diğır hükümleri ise 1/8/2007 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 34 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Kamu İhale Kurumu Başkanı yürütür.

[R.G. 22 Haziran 2007 – 26560]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kararı

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanlığından:

30.04.2007 tarihi itibarıyla 1 inci dereceye yükselip 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 32 nci maddesi uyarınca 30.04.2007 tarihinden geçerli olmak üzere ilk defa birinci sınıfa ayrılma incelemesine tâbi tutulacak olan adlî yargı hâkim, Cumhuriyet başsavcı ve savcılarını ile idarî yargı hâkimlerinin adlarını belirtir liste aşağıda gösterilmiştir.

Sürelerini bitirdikleri hâlde bu listede adlarını göremeyenler yayım tarihinden itibaren 1 ay içinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna yazılı başvurmak suretiyle durumlarının incelenmesini isteyebilirler.

ADLÎ YARGI
A - HÂKİM SINIFI

<u>Sicil No</u>	<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>Görevi</u>
38132	Asuman POLAT	Ceyhan Hâkimi
38148	Esmâ Melike KAMBER	Ayvalık Hâkimi
38223	Hakan ATASOY	Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı Tetkik Hâkimi
38233	Şükran OCAK	Foça Hâkimi
38256	Burhan AVŞAR	Kayseri Hâkimi
38260	Ferdağ ŞAHİN	Kırşehir Hâkimi
38302	Neveser IRMAK	Vezirköprü Hâkimi
38512	Şule BİNAY	Hayrabolu Hâkimi
38517	Derya BAYBURTLUOĞLU	Çeşme Hâkimi
38530	Ülkü Nilşat DİVARCI	Akhisar Hâkimi
38534	Güler AKIN	Ereğli (Kdz.) Hâkimi
38535	Tarık BİNGÖL	Hendek Hâkimi
38539	Faruk ÖZSU	Ödemiş Hâkimi
38579	Harika HORASAN GÖÇ	Tavşanlı Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi
38633	Jale TETİK	Ermenek Hâkimi
38635	Nilgün ŞENER	Kırıkkale Hâkimi
38642	Fatma Sonan DOLUNAY	Marmaris Hâkimi
38656	Selda ÖZER	Yargıtay Tetkik Hâkimi
38658	Mutlu SIZIROĞLU	Mihalıççık Hâkimi
38681	Fatma KÜÇÜKKELEŞ	Kilis Hâkimi
38682	Nevin FIRINCIOĞULLARI	Erdemli Hâkimi
38688	Zişan İNANICI KOÇAK	Diyarbakır Hâkimi
38696	Özlem PAMUK EDİS	Erzurum Hâkimi
38716	İsmihan BAYIRKÖYLÜ	Çorlu Hâkimi
38725	Hayriye ÇELİKER	Kahramanmaraş Hâkimi
38726	Nihal USLU	Çubuk Hâkimi
38741	Deniz ÇİMEN AKYILDIZ	Diyarbakır Hâkimi
38745	Aylin ARISÜT	Kartal Hâkimi
38759	Seval ERGÖK	Kestel Hâkimi
38762	Nilüfer KIRHAN ORCAN	Akhisar Hâkimi
38767	Hatice ÇAKIRBAY ÇİMEN	Akşehir Hâkimi
38775	Cemile KANDEMİR	Manavgat Hâkimi
38789	Zarife İLHAN	Yargıtay Tetkik Hâkimi
38806	Halil İbrahim KÜTÜK	Ağlasun Hâkimi
38807	Raziye DEMİRLİ	Çivril Hâkimi
38809	Sema PEHLİVAN	Korkuteli Hâkimi
38825	Mübeccel ERDOĞAN	Germencik Hâkimi
38826	Nazife KAYA	Pınarbaşı Hâkimi olup Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü yetkili Tetkik Hâkimi
39619	Mehmet ÖZDEMİR	Sındırgı Hâkimi
40012	Muammer ÇALIK	Bayındır Hâkimi
40234	Rıfat İNANÇ	Adalet Müfettişi
38735	Arzu USTA	Rize Hâkimi
38758	Mustafa ÇETİN	Sultanhisar Hâkimi
B - SAVCI SINIFI		
35975	Rafet YAVAŞ	İğdır Cumhuriyet Savcısı
37933	Hasan Mete UYANIK	Silifke Cumhuriyet Savcısı
37940	Cüneyt BÖLÜKBAŞI	Biga Cumhuriyet Savcısı

37953	Kemal MECİT	Kırşehir Cumhuriyet Savcısı
38077	Veli SAN	Bolvadin Cumhuriyet Savcısı
38426	Hüsamettin KÜRTÜN	Adalet Müfettişi
38647	Fikret GÜNAY	Samsun Cumhuriyet Savcısı
38679	Mustafa TIRYAKI	Adalet Müfettişi
38723	Ayhan AKYOL	Zonguldak Cumhuriyet Savcısı
38752	Yunus Nadi KOLUKISA	Adalet Müfettişi
38766	Zafer TEKİR	Susurluk Cumhuriyet Savcısı
38781	Mesut CİHANGİR	Akhisar Cumhuriyet Savcısı
38786	Ayhan GÖKALP	Kırıkkale Cumhuriyet Savcısı
38793	Kubilay TAŞTAN	Ortaca Cumhuriyet Savcısı
38802	Mustafa DEMİREL	Bulancak Cumhuriyet Savcısı
38811	Mehmet Fatih TAŞ	Adalet Müfettişi
38831	Hikmet GÜLTEKİN	Mustafakemalpaşa Cumhuriyet Savcısı
38844	Yaşar SÜNTAR	Manavgat Cumhuriyet Savcısı
38846	Gürkan ÜNAL	Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı
38845	Ümit DEMİRCİ	Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı
38847	Sıddık İLGAR	Kartal Cumhuriyet Savcısı
38848	Alparslan BAYRAKTAR	Bakırköy Cumhuriyet Savcısı
38849	Raşit ERDEN	Yenişehir Cumhuriyet Savcısı
38850	Ali ÇETİN	Burhaniye Cumhuriyet Savcısı
38852	Nebi KURTGÖZ	Silifke Cumhuriyet Savcısı
38853	Mehmet DEMİREL	Serik Cumhuriyet Savcısı
38855	Seyfettin YİĞİT	İzmit Cumhuriyet Savcısı
38857	Ömer CİCİM	Köyceğiz Cumhuriyet Savcısı
38859	Selahattin DURGUN	Düzce Cumhuriyet Savcısı
38860	Adem ÖNAY	Antalya Cumhuriyet Savcısı
38861	Aydın APAYDIN	Bayındır Cumhuriyet Savcısı
39890	Mehmet ÇABUK	Adalet Müfettişi
39700	Osman ŞANAL	Türkoğlu Cumhuriyet Savcısı
İDARİ YARGI		
37738	Nilüfer COŞKUN	Danıştay Tetkik Hâkimi
37894	Nuriye UYKUN	Kayseri Bölge İdare Mahkemesi Üyesi
37916	Salih BULDUK	Kocaeli Vergi Mahkemesi Üyesi
37971	Nihat BAYRAM	Danıştay Tetkik Hâkimi
37991	Emine DİNÇ	Hatay Vergi Mahkemesi Üyesi
37996	Selda GÜVEN CEVAHİR	Aydın Vergi Mahkemesi Üyesi
38000	Munise KABAKULAK	Danıştay Tetkik Hâkimi
38004	Halit BAŞYURT	Adana İdare Mahkemesi Üyesi
38031	Osman DİNLER	Trabzon İdare Mahkemesi Üyesi

[R.G. 20 Haziran 2007 – 26558]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

YAŞAR/Türkiye*

Başvuru No. 46412/99

USUL

1. Dava, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") eski 25. maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, bir Türk vatandaşı olan Mahmut Yaşar ("başvuran") tarafından, 13 Şubat 1998 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yapılan başvurudan (no. 46412/99) kaynaklanmaktadır.

2. Kendisine adli yardım tanınmış olan başvuran, Diyarbakır Barosu'na bağlı avukat T. Elçi tarafından temsil edilmiştir. Bu davada, Türk Hükümeti ("Hükümet") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi huzurundaki işlemler için bir Ajan tayin etmemiştir.

3. Başvuran, özellikle, polis nezaretinde gördüğünü iddia ettiği kötü muameleden, tutuklu yargılama süresinin haddinden fazla olmasından ve hakkında başlatılan cezai işlemlerden şikayetçi olmuştur. Şikayetleri hususunda, AIHS'nin 3, 5, 6, 13 ve 14. maddelerine atıfta bulunmuştur.

4. Başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11 No.'lu Protokol'ünün yürürlüğe girdiği tarih olan, 1 Kasım 1998'de iletilmiştir (11 No.'lu Protokol'ün 5 § 2. maddesi).

5. Başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin İkinci Daire'sine tevzi edilmiştir (Mahkeme İçtüzüğü'nün 52 § 1. maddesi). Bu Daire içinde davaya bakacak olan Bölüm (AIHS'nin 27 § 1. maddesi), İçtüzüğü'nün 26 § 1. maddesinin gerektirdiği gibi oluşturulmuştur.

6. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 31 Mart 2005 tarihli bir karar ile başvurunun kısmen kabuledilebilir olduğunu açıklamıştır.

7. Başvuran ve Hükümet, esaslara ilişkin görüş bildirmişlerdir (İç Tüzük 59 § 1. madde). Taraflar birbirlerinin görüşlerine yazılı olarak cevap vermişlerdir.

OLAYLAR

8. Başvuran 1974 doğumludur ve Diyarbakır'da ikamet etmektedir.

9. 1 Haziran 1994 tarihinde, başvuran, Kürdistan İşçi Partisi ("PKK") isimli yasadışı bir örgüte üye olduğu şüphesi üzerine Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi polisleri tarafından gözaltına alınmıştır.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

10. 2 Haziran 1994 tarihinde, başvuran, Bismil Sağlık Ocağı'nda bir doktor tarafından muayene edilmiştir. Doktor, başvuranın vücudunda kötü muameleye dair bir iz olmadığını rapor etmiştir.

11. Baskı altında alındığı iddia edilen 6 Haziran 1994 tarihli polis ifadesinde, başvuran, üyesi olduğu PKK adına propaganda yaptığını ve para topladığını ifade etmiştir. Ayrıca, ruhsatsız silah taşıdığını itiraf etmiştir.

12. 7 Haziran 1994 tarihinde, başvuran tıbbi muayene için bir kez daha Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne götürülmüştür. Rapor, başvuranın kötü muameleye dair herhangi bir iz taşımadığını belirtmiştir.

13. Aynı tarihte, başvuran ayrıca Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı tarafından sorgulanmıştır. Savcı huzurunda, başvuran, baskı altında verilmiş olduğunu iddia ettiği polis ifadesini inkar etmiştir. Ruhsatsız silah taşıdığını kabul etmiş, ancak, PKK'nın üyesi olduğunu veya faaliyetlerine katıldığını reddetmiştir. Başvuran sonradan Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Hakimi'nin huzuruna çıkarılmış, burada, Savcı tarafından alınan ifadesini yinelemiştir. İddiaların ciddiyetini gözönünde bulunduran Hakim, başvuranın tutuklu yargılanmasını emretmiştir.

14. 13 Haziran 1994 tarihli bir iddianame ile Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı, başvuran hakkında cezai işlemler başlatmıştır. Başvuranı PKK'ya üyelikle suçlamış ve Ceza Kanunu'nun 168 § 2. maddesi uyarınca başvuranın mahkumiyetini talep etmiştir.

15. Dava, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde açılmıştır. Müteakip dokuz duruşmada, mahkeme, iddia edilen suçun niteliğini ve delillerin durumunu gözönünde bulundurarak, başvuranı tahliye etmeyi reddetmiştir.

16. 4 Eylül 1996 tarihinde, onuncu duruşma sırasında, mahkeme başvuranın tutuksuz yargılanmasını emretmiştir.

17. Aynı tarihte, Gaziantep Hapishanesi'nden tahliye edilmeyi beklerken, başvuran, Gaziantep Emniyet Müdürlüğü görevlileri tarafından polis nezaretine alınmıştır. 7 Eylül 1996 tarihinde, başvuran, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü polis memurlarına teslim edilmiş ve sorgulama için Çevik Kuvvet binasına götürülmüştür.

18. Başvuran orada kendisine kötü muamele edildiğini iddia etmektedir. Çırılçıplak soyulduğunu, dövüldüğünü, soğuk suyla yıkandığını, kollarından asıldığını ve elektrik şokuna tabi tutulduğunu ileri sürmektedir. Başvuranın iddialarına göre polis memurları başvuranı PKK ile ilişkisi hakkında sorgulamıştır. Başvuran tarafından yazıldığı iddia edilen bir PKK iç raporunu yüksek sesle okumuşlar, başvurana, bu belgenin, emniyet güçleriyle bir çatışma sırasında öldürülmüş olan bir PKK üyesinin eşyalarının arasında bulunmuş olduğunu söylemişler, başvuranı, ayrıca, 1994'te Bismil'de gerçekleşmiş olan dört silahlı saldırı hakkında sorgulamışlardır. 18 Eylül 1996 tarihinde, memurlar, başvuranla birlikte, suç mahallinin olay yeri incelemelerini yürütmüştür. Başvuran, polis memurları tarafından düzenlenmiş olan olay raporlarını imzalamak zorunda bırakıldığını ifade etmektedir. Polis, ayrıca, başvuranın el yazısı örneklerini almıştır.

19. 19 Eylül 1996 tarihinde, başvuran, tıbbi kontrol için Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne götürülmüştür. Doktor, başvuranın vücudunda kötü muameleye dair bir iz olmadığını rapor etmiştir. Başvuran, sonradan, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Hakimi'nin huzuruna çıkarılmış ve burada, herhangi bir silahlı saldırıya katıldığını reddetmiştir. Başvuran, aynı zamanda, kendisinden baskı altında alınmış olduğunu iddia ettiği, polis ifadesini inkar etmiştir. Başvuran, ayrıca, PKK raporunu yazdığını reddetmiştir. Başvuran hakkındaki iddiaların ciddiyetini değerlendiren Hakim, başvuranın tutuklu yargılanmasını emretmiştir.

20. 26 Eylül 1996 tarihinde, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı, başvuranı ve başka dört kişiyi, PKK'ya yardım ve yataklık yapmakla ve bu örgüt adına bazı silahlı faaliyetler yürütmekle suçlayan bir iddianame sunmuştur. Bu suçlamalara destek

olarak, Savcı, başvuran tarafından düzenlendiği iddia edilen PKK raporuna ve 18 Eylül 1996 tarihli olay raporlarına atıfta bulunmuştur. Savcı, mahkemeden, başvuranı, Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca yargılamasını ve mahkum etmesini talep etmiştir.

21. 3 Ekim 1996 tarihinde, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi başvuran hakkındaki ikinci ceza yargılaması sürecini başlatmıştır.

22. 4 Kasım 1996 tarihinde, ikinci duruşma sırasında, başvuran, hakkındaki suçlamaları reddetmiş ve PKK raporunu yazmamış olduğunu ifade etmiştir. Mahkemeden adli tıp raporu temin etmesini talep etmiştir. Mahkeme, iddia edilen suçun niteliğini ve delillerin durumunu gözönünde bulundurarak, başvuranın tutuklu yargılanması gerektiği kararını vermiştir.

23. Müteakiben, 23 Aralık 1996, 24 Şubat 1997, 28 Nisan 1997, 17 Haziran 1997 ve 28 Ağustos 1997 tarihlerinde, mahkeme, suçun ciddiyetine ve dava dosyasındaki delillere dayanarak, başvuranı serbest bırakmayı reddetmiştir.

24. 3 Kasım 1997 tarihinde, yedinci duruşma sırasında, ilk derece mahkemesi, başvuran hakkında devam eden iki cezai kovuşturmayı birleştirmeye karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca, başvuranın tutuklu yargılanmasının devamını emretmiştir.

25. 8 Aralık 1997 tarihinde, sekizinci duruşmada, mahkeme, PKK raporunu ve başvuranın el yazısı örneklerini inceleme için Adli Tıp Kurumu'na göndermeye karar vermiştir. Suçun ciddiyetini ve dava dosyasındaki delilleri gözönünde bulundurarak, mahkeme, başvuranın tutuklu yargılanmasının devamını emretmiştir.

26. 10 Şubat 1998 tarihinde, başvuran, ilk derece mahkemesine bir yazı sunmuştur. AİHS'nin 5. ve 6. maddelerine atıfta bulunarak, serbest bırakılmayı talep etmiştir. Mahkeme bu talebi reddetmiştir.

27. Başvuranın sonraki iki serbest bırakılma talebi de, 16 Nisan 1998 ve 16 Haziran 1998 tarihlerinde gerçekleşen onuncu ve on birinci duruşmalarda ilk derece mahkemesi tarafından benzer gerekçelerle reddedilmiştir.

28. 8 Temmuz 1998 tarihinde, Adli Tıp Kurumu raporunu bitirmiş, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından inceleme için verilen belgenin başvuran tarafından yazılmış olduğunu tespit etmiştir. Bu adli tıp raporu, 20 Ekim 1998 tarihinde düzenlenen on üçüncü duruşmaya kadar ilk derece mahkemesinin dikkatine sunulmamıştır.

29. 25 Aralık 1998 ve 14 Eylül 1999 tarihleri arasında gerçekleşen müteakip altı duruşmanın tamamı ertelenmiştir, zira, iddia makamı tanıklarından biri tanıklık etmek için ilk derece mahkemesinde hazır bulunmamıştır. Her duruşmanın sonunda, mahkeme, suçun niteliğini ve delillerin durumunu gözönünde bulundurarak, başvuranın tutuklu yargılama süresini uzatmıştır.

30. 15 Şubat 2000 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi kararını vermiştir. Mahkeme, başvuranın polis ifadesinin baskı altında alındığını iddia etmiş olduğunu kaydetmiş, ancak, bu konuyu kararında tespit etmemiştir. Mahkeme, iddianamede ileri sürüldüğü gibi başvuranın silahlı saldırıları yürütmüş olduğu kararına varmak için yeterli delil olmadığını, ancak başvuranın PKK üyesi olduğu kararına varmak için yeterli delil olduğu kararını vermiştir. Dolayısıyla, mahkeme, Ceza Kanunu'nun 168 § 2. maddesi uyarınca, başvuranı on iki yıl ve altı ay hapse mahkum etmiştir.

31. 22 Ocak 2001 tarihinde, Yargıtay, ilk derece mahkemesinin kararına varmadan önce davanın esaslı incelemesini yürütmemiş olduğu gerekçesiyle, kararı bozmuştur.

32. 13 Nisan 2001 tarihinde, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranın yeniden yargılamasını başlatmıştır.

33. 5 Temmuz 2001, 18 Eylül 2001, 27 Kasım 2001, 5 Şubat 2002, 2 Nisan 2002, 4 Haziran 2002, 25 Temmuz 2002, 12 Eylül 2002 ve 22 Ekim 2002 tarihlerinde gerçekleşen müteakip dokuz duruşmada, mahkeme, delillerin durumuna ve suçun niteliğine dayanarak, başvurunu serbest bırakmayı reddetmiştir.

34. 10 Aralık 2002 tarihinde Mahkeme kararını açıklamıştır. Başvuranın, polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada itirafta bulunmaya zorlanmış olduğuna dair şikayetine değinmiştir. Ancak dava dosyasının içeriğini gözönünde bulunduran Mahkeme, başvuranın PKK mensubu olduğunu tespit etmiştir. Dolayısıyla, Ceza Kanunu'nun 168 § 2. maddesi uyarınca başvurunu on iki yıl altı ay hapse mahkum etmiştir. Tutuklu yargılandığı sırada geçen süreyi de gözönüne alan Mahkeme, başvuranın serbest bırakılmasına karar vermiştir.

35. 3 Mart 2003 tarihinde başvuran, kararı temyiz etmiştir. Temyiz dilekçesinde başvuranın temsilcisi, başvuranın gözaltında tutulduğu süre içerisinde maruz bırakıldığı kötü muameleye değinmiştir. Özellikle, başvuranın çıplak bırakıldığını, dövüldüğünü, üzerine hortumla soğuk su tutulduğunu, elektrik şokuna maruz bırakıldığını ve kollarından asıldığını ileri sürmüştür.

36. 17 Aralık 2003 tarihinde Yargıtay, Diyarbakır DGM'nin muhakemesini ve delilleri değerlendirmesini onayarak, başvuranın talebini reddetmiştir.

HUKUK

I. AİHS'İN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

37. Başvuran, AİHS'nin aşağıda ilgili kısmı kaydedilmiş olan 3. maddesinin ihlali anlamına gelecek şekilde polis gözetimindeyken çeşitli kötü muamele ve işkence şekillerine maruz bırakılmış olduğu hususunda şikayette bulunmuştur:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

38. İddialarını destekleyecek herhangi bir tıbbi rapor sunmayan başvuran, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltında tutulmuş olduğu süre içerisinde çıplak bırakıldığını, dövüldüğünü, üzerine hortumla soğuk su tutulduğunu, kollarından asıldığını ve elektrik şokuna maruz kaldığını ileri sürmüştür.

39. Hükümet, iddialara itiraz etmiştir. Başvuranın, iddialarını kanıtlayamadığını veya AİHS'nin 3. maddesine karşıt olarak kötü muameleye maruz bırakılmış olduğuna ilişkin iddialarını destekleyecek deliller sunamadığını belirtmiştir. Ayrıca, başvuranın polis gözetiminin başında ve sonunda bir doktor tarafından muayene edildiğini ve adli tıp raporlarının, başvuranın vücudu üzerinde kötü muamele izlerinin mevcut olduğunu göstermediğini eklemiştir.

40. 3. maddenin, demokratik toplumların en temel değerlerinden birini içerdiğini yineleyen AİHM, AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmiş olduğu yönündeki delilleri değerlendirirken, "makul şüphenin ötesinde" kanıt standardını benimsediğini hatırlatır (*Avşar/Türkiye*, no. 25657/94, § 282, ECHR 2001-VII). Bu tür bir kanıt, yeterli derecede güçlü, açık ve uygun neticeler veya reddedilmemiş benzer maddi karinelerin birarada yer almasından kaynaklanabilir (*İrlanda/İngiltere*, 18 Ocak 1978 tarihli karar, A Serisi no. 25, sayfa 65, § 161).

41. AİHM, yükümlülüğünün yardımcı niteliği hususunda duyarlıdır ve durumun, belli bir davanın koşullarınca kaçınılmaz olmadığına karar verildiği hallerde, bir ilk derece Mahkemesinin görevini üstlenirken son derece dikkatlidir (bkz., örneğin, *McKerr/İngiltere*, no. 28883/95, 4 Nisan 2000). Ancak sözkonusu davada olduğu gibi AİHS'nin 3. maddesi uyarınca iddiaların sunulduğu durumlarda AİHM, tam bir incelemede bulunmalıdır (bkz., üzerinde gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra (*mutatis mutandis*), *Ribitsch/Avusturya*, 4 Aralık 1995 tarihli karar, A Serisi no. 336, § 32, ve *Avşar*, § 283).

42. Sözkonusu davada şikayet edilen kötü muamele, başvuranın çıplak bırakılmasını, dövülmesini, elektrik şokuna maruz bırakılmasını, üzerine hortumla soğuk su tutulmasını ve bileklerinden asılmasını içermektedir. Ancak davada görülen bir grup unsur, başvuranın polis tarafından Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltında tutulduğu iki dönem boyunca, 1 ve 7 Haziran 1994 ve 7 ve 19 Eylül 1996 dönemleri, gerçekten şiddetli kötü muameleyle maruz kalıp kalmadığı hususunda şüpheler uyandırmaktadır.

43. Öncelikle 2 Haziran 1994, 7 Haziran 1994 ve 19 Eylül 1996 tarihli tıbbi raporlar, başvuranın vücudu üzerinde mevcut hiçbir kötü muamele izi göstermemektedir (bkz. 10,11 ve 19. paragraflar). Ayrıca başvuran, sözkonusu raporlardaki bulgular hususunda şüphe yaratacak ve iddialarını destekleyecek hiçbir delil sunmamıştır.

44. Sonuç olarak, huzurunda sunulan deliller tüm makul şüphelerin ötesinde başvuranın, kötü muameleyle maruz bırakılmış olduğuna karar vermesini sağlamadığı için AİHM, AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmiş olduğunun kanıtlanabildiği kanısında değildir (*Talat Tepe/Türkiye*, no. 31247/96, § 54, 21 Aralık 2004).

II. AİHS'NİN 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLMİŞ OLDUĞU İDDİASI

45. Başvuran, tutuklu yargılanma süresinin, AİHS'nin ilgili kısmı aşağıda kaydedilen 5 § 3. maddesinde öngörülen makul süre gereğini aşmış olduğu hususunda şikayette bulunmuştur:

"Bu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullara uyarınca yakalanan veya tutulan herkes hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılmalıdır; kişinin makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminata bağlanabilir."

46. Hükümet, başvuranın tutuklu yargılanmasının, yerel hukuka uygun olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, başvuranın gözaltında tutulma durumunun, belirli aralıklarla gözden geçirilmiş olduğunu ileri sürmüştür. Ancak, başvurana yöneltilen suçlamaların ciddiyeti ve dava dosyasındaki deliller ışığında mahkeme, dava devam ederken başvuranın gözaltı durumunun da devam etmesine karar vermiştir.

A. Gözönüne alınması gereken süre

47. AİHM başvuranın öncelikle, Diyarbakır DGM hakiminin 7 Haziran 1994 tarihli kararı ile tutuklu yargılanmasına başladığını belirtir. 4 Eylül 1996 tarihinde tutuksuz yargılanmaya başlanmış ancak aynı gün, polis tarafından aleyhinde ayrıca suçlamalarda bulunulması nedeniyle tekrar yakalanmıştır. 19 Eylül 1996 tarihinde hakim, başvuranın tutuklu yargılanmasına karar vermiştir. Başvuranın serbest bırakıldığı gün yakalanması, Diyarbakır DGM huzurunda devam etmekte olan cezai takibatla bağlantılı olmadığı için, AİHM iki tutukluluk süresini ayrı ayrı incelemesi gerektiği sonucuna varmıştır.

48. Yukarıda kaydedilenlere ilişkin olarak AİHM, sözkonusu davada ilk tutukluluk süresinin, 7 Haziran 1994 tarihinde başlayıp başvuranın tutuksuz yargılanmaya başladığı 4 Eylül 1996 tarihinde sona erdiğini gözlemler. Ancak, başvuru AİHM'ye, gerçekleştirildiği iddia edilen ihlale yol açan olayların görüldüğü tarihten altı aydan fazla süre geçmesinin ardından, 13 Şubat 1998'de sunulmuştur. Sonuç olarak AİHM, başvuranın tutuklu yargılanma süresinin uzunluğunun makul olup olmadığını incelerken, yalnızca 19 Eylül 1996 ve 10 Aralık 2002 tarihleri arasında geçen süreyi gözönünde bulunduracaktır.

B. Tutukluluk süresinin uzunluğunun uygunluğu

49. AİHM bir davada sanığın yargılanması sırasında tutuklu bulunmasının makul bir süreyi geçmemesini garanti etmenin öncelikle yerel adli makamların yükümlülüğü olduğunu yineler. Bu amaçla masumiyet karinesi ilkesine bağlı kalarak, kişisel özgürlüğe saygı kuralına uymamayı haklı çıkaran gerçek bir kamu yararı gereğinin mevcudiyetini destekleyen veya çürüten delilleri incelemeli ve bunları, serbest bırakılma başvurularına ilişkin kararlarında ortaya koymalıdır. Sözkonusu kararlarda belirtilen nedenler ve itirazlarında başvuran tarafından ortaya konan saptanmış gerçekler temel alındığında AİHM, AİHS'nin 5 § 3. maddesinin ihlal edilip edilmemiş olduğu hususunda bir karara varmalıdır (bkz. *Assenov ve Diğerleri/Bulgaristan*, 28 Ekim 1998 tarihli karar, *Hüküm ve Karar Raporları* 1998-VIII, § 154).

50. Yakalanan kişinin bir suç işlemiş olduğuna ilişkin makul şüphenin devamı, sözkonusu tutuklama işleminin geçerliliği için ilk koşuldur ancak, belirli bir süre sonra yeterli olmamaktadır. AİHM bu durumda adli makamlarca öne sürülen diğer gerekçelerin, kişinin özgürlüğünden mahrum bırakılmasını haklı çıkarmaya devam edip etmediğini tespit etmelidir (bkz., *Iljiov/Bulgaristan*, no. 33977/96, § 77, 26 Temmuz 2001, ve *Labita/İtalya* [BD], no. 26772/95, §§ 152-153, ECHR 2000-IV).

51. Sözkonusu davada DGM, başvuranın devam etmekte olan tutukluluk durumunu, kendi gerek görmesi veya başvuranın talebi üzerine otuz bir kez incelemiştir. 10 Şubat 1998 tarihli dilekçesinde başvuran, AİHS'nin 5. ve 6. maddelerine değinerek tekrar serbest bırakılmayı istemiştir (bkz. paragraf 26).

52. AİHM, dava dosyasındaki delillerden, DGM'nin birçok duruşma sonunda "suçun niteliğine, delillerin durumuna ve dosyanın içeriğine ilişkin" gibi basmakalıp terimler kullanarak başvuranın, tutuklu yargılanmasının devamına karar vermiş olduğu sonucunu çıkarmaktadır. "Delillerin durumu" tabiri, ciddi suç göstergelerinin mevcudiyeti ve devamlılığı için ilgili bir unsur olsa da sözkonusu davada başvuranın şikayette bulunduğu tutukluluk süresi uzunluğunu tek başına haklı çıkaramaz (bkz. *Letellier/Fransa*, 26 Haziran 1991 tarihli karar, A Serisi no. 207, *Tomasi/Fransa*, 27 Ağustos 1992 tarihli karar, A Serisi no. 241-A, ve *Demirel/Türkiye*, no. 39324/98, § 59, 28 Ocak 2003).

53. AİHM, altı yıl üç aylık sürenin, Mahkemelerin basmakalıp gerekçeleri gözönüne alındığında, haklı çıkarılabilecek gibi görünmediği kanısındadır.

54. Sözkonusu koşullar altında AİHM, başvuranın tutukluluk süresinin uzunluğunun, AİHS'nin 5 § 3. maddesine uygun olmadığı sonucuna varmıştır.

55. Bu nedenle, sözkonusu madde ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLMİŞ OLDUĞU İDDİASI

56. Başvuran, dava işlemlerinin süresinin, AİHS'nin aşağıda kaydedilen 6 § 1. maddesinin ilgili kısmında öngörülen "makul süre" gereğine uymadığı hususunda şikayette bulunmuştur:

"Herkes ... cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan ... bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde ... görülmesini istemek hakkına sahiptir."

57. Hükümet, sözkonusu iddiaya itiraz etmiştir. Sözkonusu davadaki işlemlerin uzunluğunun, sanık sayısı, davanın karmaşıklığı, başvuranın itham edildiği suçun niteliği gözönüne alındığında makul olmadığı kabul edilemeyeceğini belirtmiştir.

58. AİHM gözönünde bulundurulması gereken sürenin, başvuranın polis tarafından gözaltına alındığı 1 Haziran 1994 tarihinde başladığı ve Yargıtay kararı ile 17 Aralık 2003 tarihinde sona erdiğini belirtir. Her birinde başvuranın davasının iki kez incelendiği iki yargı aşamasında dokuz yıl altı ay sürmüştür.

59. AİHM, işlemlerin uzunluğunun makul olup olmadığını, öncelikle, dava koşulları ışığında, AİHM içtihadında yerleşik ölçütlere, davanın karmaşıklığına, başvuranın ve yetkili mercilerin tutumuna ve ihtilafta başvuranın karşı karşıya olduğu risklere atıfta bulunarak değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır (bkz. *Pélissier ve Sassi – Fransa* [BD], no. 25444/94, § 67, AİHM 1999-II).

60. AİHM, davanın belirli bir karmaşıklık arz etmesine rağmen, bunun, tek başına işlemlerin uzunluğunu haklı çıkardığının söylenemeyeceği kanısındadır.

61. Başvuranın tutumuna ilişkin olarak, AİHM, dava dosyasından, başvuranın işlemlerin uzamasına neden olduğunun görülmediğini gözlemlemiştir.

62. Yetkililerin tutumuna gelince, AİHM, yetkililere yüklenebilecek önemli bir gecikme süresinin olduğunu not eder. Bu bağlamda, birinci derece mahkemesinin 15 Şubat 2000 tarihli kararını vermesinin altı yıl aldığını gözlemler. Dava dosyasındaki belgelerden, 8 Aralık 1997 tarihli duruşmasındaki gibi, birinci derece mahkemesinin, başvuranın el yazısı örneklerinin adli tıp tarafından incelemesi talimatını verdiği ve bu raporun mahkemeye ancak 20 Ekim 1998'de, yani on ay sonra, iletildiği görülmektedir. Ayrıca, 25 Aralık 1998 ve 14 Eylül 1999 tarihleri arasında, kavuşturma tanıklarından birisi mahkemeye gelmediği için, altı duruşma ertelenmiştir.

63. AİHS'nin 6 § 1. maddesinin, Sözleşmeciler Devletlere, davaların makul süre içinde karar bağlanması yükümlülüğü dahil olmak üzere, mahkemelerinin sözkonusu maddenin her şartını karşılayacağı şekilde yasal sistemlerini düzenlemeleri görevini yüklediğini hatırlatarak (bkz. *Arvelakis – Yunanistan*, no. 41354/98, § 26, 12 Nisan 2001), AİHM, yerel mahkemenin işlemleri hızlandırmak için daha sıkı önlemler uygulamış olabileceği kanısındadır.

Dolayısıyla, ulusal mahkeme gereken gayretle hareket etmediğinden, bu davanın işlemlerinin gereksiz yere uzatıldığını tespit etmiştir.

64.Yukarıda anlatılanlar ışığında, AİHM, işlemlerin uzunluğunun, AİHS'nin 6 § 1. maddesinde yer alan makul süre şartı ile bağdaştırılmasının düşünülmemeyeceği kanısındadır.

65.Dolayısıyla, bu madde ihlal edilmiştir.

IV.AİHS'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

66.Başvuran, yerel hukukta, kötü muamele iddiaları ile ilgili olarak hiçbir etkili hukuk yolunun bulunmadığını ve bunun AİHS'nin 13. maddesini ihlal ettiğini ileri sürerek şikayetçi olmuştur. Bu maddeye göre:

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.”

67.AİHM, 3. maddeyle teminat altına alınan hakkın niteliğinin, 13. madde açısından anlamları olduğunu tekrarlar. Bir bireyin, Devlet görevlileri tarafından işkence gördüğü ya da ciddi kötü muameleye maruz kaldığı yönünde savunulabilir bir iddiasının bulunduğu hallerde, “etkili hukuk yolu” kavramı, uygun olan durumlarda tazminat ödenmesine ek olarak, müştekinin soruşturma sürecine etkili erişimi dahil olmak üzere, sorumluların bulunması ve cezalandırılmasını muktedir, kapsamlı ve etkili bir soruşturma yapılması anlamına gelmektedir (bkz. *Aksoy*, 18 Aralık 1996 kararı, *Reports* 1996-VI, § 98).

68.Bu davada kendisine iletilen kanıtlar temelinde, AİHM, hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde, başvuranın polisler tarafından kötü muameleye maruz bırakıldığının kanıtlandığını tespit etmemiştir. Ancak, AİHM'nin geçmiş davalarda hükmettiği üzere, bu, müştekinin 3. madde kapsamındaki şikayetinin, 13. maddenin maksadı açısından “savunulabilir” bir şikayet olmasını engellemez (bkz. *Yaşa – Türkiye*, 2 Eylül 1998 kararı, *Reports* 1998-VI, s.2442, § 112).

69.AİHM, başvuranın, kötü muamele iddialarını ulusal mercilere iletmediğini not eder. Bu bağlamda, AİHM, başvuranın 7 Haziran 1994 tarihinde ilk polis gözaltını takiben Cumhuriyet Savcısı ve hakim tarafından alınan ifadelerine ve 19 Eylül 1996 tarihinde ikinci polis gözaltını takiben Cumhuriyet Savcısı ve hakim tarafından alınan ifadelerine atıfta bulunur. Son olarak, 3 Mart 2003 tarihli bir dilekçede, başvuranın temsilcisi, bir kez daha şikayeti Yargıtay'ın dikkatine sunmuş ve maruz bırakıldığı iddia edilen muameleyi ayrıntılı olarak izah etmiştir (35. paragraf). Sonuç olarak, yetkililerin başvuranın polis gözaltında kötü muamele iddialarından haberdar olduğu açıktır. Ancak, bu iddialara yönelik hiçbir soruşturma başlatılmamıştır.

70.Yukarıda anlatılanlar ışığında, AİHM, yetkililerin 1994'ten beri tutuklu olan başvurana, kötü muamele iddialarına ilişkin olarak etkili bir hukuk yolu temin etme yükümlülüklerini yerine getirdikleri kanısında değildir.

71.Dolayısıyla, AİHS'nin 13. madde ihlal edilmiştir.

V.AİHS'NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

72.Başvuran, Kürt kökeni sebebiyle ayrımcılığa maruz kaldığını, bunun AİHS'nin 3., 5., 6. ve 13. maddeleri bağlamında 14. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

73.Hükümet, bu iddiaları reddetmiştir.

74.AİHM, başvuranın, işlemlerin hiçbir safhasında, ayrımcılık iddiasını yerel mahkemelerin dikkatine sunmadığını not eder. Sonuç olarak, AİHM, bu şikayetin esaslarına girilmesinin gerekli olmadığı kanısındadır, zira iç hukuk yolları tüketilmediğinden AİHS'nin 35 § 1. ve 4. maddeleri uyarınca zaten reddedilmesi gereklidir.

VI.AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

75.AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmecî Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A.Tazminat

76.Başvuran, AİHM'den 50.000 Euro manevi ve 20.000 Euro maddi tazminat verilmesine hükmetmesini talep etmiştir.

77.Hükümet, bu iddiaların temelsiz olduğunu belirtmiştir.

78.AİHM, tespit edilen ihlaller ile talep edilen maddi tazminat arasında hiçbir sebep-sonuç bağı tespit etmemiştir; dolayısıyla bu iddiaları reddeder. Ancak, başvuranın dava koşullarında sıkıntı ve hayal kırıklığı gibi, yalnızca bir ihlal tespiti ile tazmin edilemeyecek bir manevi zarara uğramış olduğunu kabul etmektedir. Dava koşullarını ve içtihadını dikkate alarak AİHM, başvurana 10.000 Euro manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

B.Mahkeme masrafları

79.Başvuran, yerel mahkemelerde yapılan masraflar için 6.600 Euro, AİHM'deki masraflar için 4.520 Euro talep etmiştir.

80.Hükümet, başvuranın iddiasına itiraz etmiştir.

81.Elindeki belgeler temelinde ve eşitlik temelinde yaptığı değerlendirme sonucunda AİHM, başvurana mahkeme masrafları için, Avrupa Konseyi'nden alınan 685 Euro adli yardım çıkarılmak üzere, 3.000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

C.Gecikme faizi

82. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1.AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmediğine;

2. AİHS'nin 5 § 3. maddesinin ihlal edildiğine;

3. AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiğine;

4. AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiğine;

5. 14. madde kapsamındaki şikayete ilişkin iç hukuk yollarının tüketilmediğine;

6.(a) Sorumlu Devlet'in başvurana, AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme gününde geçerli olan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilerek ve her türlü vergi ve harçtan muaf olarak

(i) 10.000 Euro (on bin Euro) manevi tazminat,

(ii) yasal yardım olarak alınmış olan 685 Euro (altı yüz seksen beş Euro) çıkarılmak üzere, mahkeme masrafları için 3.000 Euro (üç bin Euro) ödemesine;

(b) yukarıda anılan üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak uygulanmasına;

4. Başvuranın adil tazmin talebinin kalan kısmının reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İngilizce hazırlanmış, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. maddeleri uyarınca 24 Ocak 2006 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

S.DOLLE
Yazı İşleri Müdürü

J.-P COSTA
Başkan

— • —

 [İçindekilere dön](#)

OKYAY ve DİĞERLERİ / Türkiye Davası*

Başvuru No: 36220/97
Strasbourg
12 Temmuz 2005

USUL

1. Dava, Türk yurttaşları olan Ahmet Okyay, Derya Durmaz, Rıfat Bozkurt, Noyan Özkan, Uğur Kalelioğlu, Banu Karabulut, Senih Özay, Talat Oğuz, Tamay Arslançeri ve İbrahim Arzuk ("Başvurucular") tarafından 9 Aralık 1996 tarihinde ve İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesinin eski 25. maddesi uyarınca, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ("Komisyon") önünde Türkiye Cumhuriyetine karşı yapılan bir başvurudan (no. 36220/97) kaynaklanmıştır.

2. Türk Hükümeti (“Hükümet”), Mahkeme önündeki yargılama nedeniyle bir Ajan atamamıştır.
3. Başvurucular, idari makamların, Türkiye’nin güneybatısında bulunan Muğla ilinde kurulu Yatağan, Gökova (Kemerköy) ve Yeniköy termik santrallerinin işletmelerinin durdurulmasına ilişkin idare mahkemelerince verilen kararların yerine getirilmesindeki ihmallerinden dolayı Sözleşmenin 6. maddesindeki adil yargılanma haklarının ihlal edildiğinden yakınmışlardır.
4. Sözleşmeye bağlı 11 nolu Protokolün yürürlüğe girmesiyle başvuru, 1 Kasım 1998 tarihinde Mahkemeye gönderilmiştir (11 nolu Protokolün 5/2 maddesi).
5. Başvuru, Mahkemenin 3. Bölümüne tevzii edilmiştir (Mahkeme İçtüzüğü, m. 52/1). Bu Bölüm içinde davayı inceleyecek olan Daire (Sözleşme, m. 27/1) İçtüzüğün 26/1 maddesi uyarınca oluşturulmuştur.
6. Mahkeme, 17 Ocak 2002 tarihinde kabuledilebilirlik kararını açıklamıştır.
7. Başvurucular ve Hükümet, davanın esasına ilişkin yazılı görüşlerini sunmuşlardır (İçtüzük, Kural 59/1).
8. Mahkeme, 1 Kasım 2004 tarihinde Bölümlerin yapılanmasını değiştirmiştir (İçtüzük, Kural 25/1). Dava, yeni oluşturulan İkinci Bölüme havale edilmiştir (Kural 52/1).

OLGULAR

I. DAVANIN ÖZEL KOŞULLARI

A. Davanın arka planı

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe’ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

9. Dava, üç termik santralin Türkiye’nin güneybatısında bulunan Muğla ilinde yarattığı çevre kirliliği nedeniyle kapatılmasına ilişkin ulusal mahkemelerce verilen kararın ulusal yetkili makamlar tarafından yerine getirilmemesiyle ilgilidir.
10. Hepsi avukat olan başvurucuların yaşadıkları ve çalıştıkları şehir olan İzmir, termik santrallerin bulunduğu yere yaklaşık 250 kilometre uzaklıktadır. Anayasanın 56. ve Çevre Yasasının 3(a) maddesine göre (bknz. aşağıda 46. ve 47. paragraflar) başvurucular, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamının anayasal hakları olduğunu; çevre kirliliğini önlemenin ve çevreyi korumanın ödevleri olduğunu ileri sürmüşlerdir.
11. Yatağan, Yeniköy ve Gökova (Kemerköy) termik santralleri uzun bir süreden beri Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Türkiye’nin Akdeniz bölgesinde yer alan Muğla ilinde bulunan bir kamu kuruluşu olan, *Türkiye Elektrik Kurumu* (“TEAŞ”) tarafından işletilmektedir. Bu tesislerin işletilmesi sürecinde enerji üretmek için kullanılan düşük kaliteli kömür kirliliğe neden olmuş ve bölgenin biyolojik çeşitliliğini zarara uğratmıştır.

B. Termik santrallerinin çalışmalarının durdurulması için idari ve yargı makamları önünde yürütülen süreç

1. İdari makamlara başvuru

12. Başvurucular, 16 Nisan 1993, 28 Nisan 1993 ve 11 Şubat 1994 tarihli dilekçeleriyle, Sağlık Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, TEAŞ ve Muğla Valiliğinden, Gökova, Yatağan ve Yeniköy termik santrallerinin kapatılması yönünde işlem yapmaları için talepte bulunmuşlardır. Başvurucular, üç termik santralin zorunlu izinleri almadıklarından ve işletilmelerinin çevre ve kamu sağlığı açısından tehlike oluşturduğundan yakınmışlardır.
13. Yukarıda adı geçen idari makamlar, 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Yasasının 10/2 maddesine göre, başvurucuların dilekçesine yanıt vermemekle istek reddedilmiş sayılmıştır.

2. Aydın İdare Mahkemesi önündeki yargılama

14. Başvurucular, 16 Temmuz 1993, 18 Temmuz 1993 ve 18 Mayıs 1994 tarihlerinde Gökova, Yatağan ve Yeniköy termik santralleriyle ilgili olarak sırasıyla; Sağlık Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, TEAŞ ve Muğla Valiliği hakkında Aydın İdare Mahkemesinde üç ayrı dava açmışlardır. Başvurucular, termik santrallerin işletmesinin durdurulması istemlerinin reddine ilişkin idari işlemlerin iptalini istemişlerdir. Mahkemeden ayrıca, santrallerin çalışmasının kamu sağlığında ve doğada telafisi olanaksız zarara neden olacağını ileri sürerek, yürütmenin durdurulmasını da istemişlerdir. Dava husumetine sahip olma konusuna gelince, başvurucular Anayasanın 56., Çevre Yasasının 3. ve 30. maddelerine dayanmışlardır (bknz. 47. ve 50. paragraflar).
15. Aydın İdare Mahkemesi, üç termik santralin faaliyetinin çevre üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla, ormancılık, çevre ve kimya konularında uzman üç üniversite profesöründen oluşan bir bilirkişi heyeti atamıştır.
16. Bilirkişilerin raporları, 16 Şubat 1996 tarihinde mahkemeye sunulmuştur. Bilirkişiler, santrallerin önemli miktarda nitrojendioksit, sülfürdioksit yaydıklarını ve zorunlu baca filtrelerinin olmadığını saptamışlardır. Ayrıca, termik santrallerin, 25-30 kilometre çapındaki bir alanda yer alan bölgede tehlike oluşturduğunu da bulgulamışlardır. Buna göre, Gökova termik santralinin derhal kapatılmasını; Yeniköy ve Yatağan termik santrallerinin birer ünitesinde çalışmanın durdurulmasını ve bunlarda desülfürizasyon üniteleri kurulmasını tavsiye etmişlerdir.
17. Aydın İdare Mahkemesi, 20 Haziran 1996 tarihinde termik santrallerin çalışmasının geçici olarak durdurulması için yürütmeyi durdurma kararı vermiştir. Mahkeme, TEAŞ'ın, gaz emisyonları, atık suyun boşaltılması ve inşaat için zorunlu izinler olmaksızın, 1994 yılından bu yana "test çalışmaları" kisvesi altında santralleri çalıştırdığını bulgulamıştır. Bilirkişilerin bulguları temelinde, mahkeme, santrallerin halihazırda kirliliğe neden olduğuna, insan sağlığı ve çevre için zararlı olduğuna ve çalışmaların sürdürülmesi durumunda, halka telafisi olanaksız şekilde zarar vereceğine dikkat çekmiştir. Sonuç olarak, mahkeme, santrallerin çalışmasının durdurulması isteminin reddine ilişkin idari kararın hukuka uygun olmadığına hükmetmiştir.
18. İdare mahkemelerinde tek yargıyla verilen kararların temyiz incelemesini yapmakla görevli Aydın Bölge İdare Mahkemesi, davalı kamu yetkililerinin 20 Haziran 1996 tarihli yürütmenin durdurulması kararına itirazını, 29 Ağustos 1996 tarihinde reddetmiştir.

(a) Gökova (Kemerköy) termik santrali davası

19. Başvurucular, idare mahkemesinde Gökova termik santralinin faaliyetinin sürmesinin çevre felaketine yol açacağını ileri sürmüşlerdir. Bu durum özellikle, deniz balığı çeşidinde azalma, tarımsal ve ormanlık arazide zarar yaratabilecek ve tehlikeli emisyon riski nedeniyle turizm üzerinde ters etki yapabilecektir. Bu bağlamda başvurucular, yetkililerin çevresel etki raporu almak ve zorunlu işletme izinlerini elde etmek konusundaki ihmalden yakınmışlardır.
20. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, idare mahkemesine yaptığı sunumlarda, başvurucuların davaya taraf olma ehliyetlerini tartışmış; İdari Yargılama Usul Yasasının 5/2 maddesine göre taraf sıfatına sahip olmadıklarını ileri sürmüştür (bknz. aşağıda 55. paragraf). Ayrıca, diğerlerinin yanı sıra çevresel etki raporu almanın zorunlu olmadığını ve yetkililerin halihazırda zorunlu izinlere sahip olduğunu ileri sürmüştür. Yetkililerin, yeni bir gaz desülfürizasyon tesisi kurmak için gerekli adımları attıklarına da dikkat çekmiştir.
21. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bu sunumlarına ek olarak, Sağlık Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, TEAŞ ve Muğla Valiliği, çevre kirliliğinin önlenmesi için tesiste gerekli donanımın kurulacağını , bu nedenle davanın reddedilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.
22. Aydın İdare Mahkemesi 30 Aralık 1996 tarihinde¹ davalı kurumların, Gökova termik santralinin faaliyetinin durdurulması isteminin reddine ilişkin kararının, iptaline karar vermiştir. Mahkeme, öncelikle başvurucuların tesislerin durdurulması amacıyla dava açmak için hukuki menfaatlerinin bulunmadığına ilişkin itirazı reddetmiştir. İdari Yargılama Usul Yasasının 2. maddesine gönderme yapan mahkeme, çevrenin, kültür ve tarih mirasının korunması hakkında veya kamu yararını yakinen ilgilendiren davalarda kişisel yararın ihlaline ilişkin bir iddianın bulunmasının zorunlu olmadığına, karar vermiştir. (bknz. aşağıda 53. paragraf). Mahkeme ayrıca, zorunlu izinler olmaksızın “test çalışması” adı altında termik santralin çalıştırıldığını bulgulamıştır. Bu bağlamda mahkeme diğerlerinin yanı sıra şu saptamalarda bulunmuştur;

“(…) Öte yandan, Kemerköy termik santralinin çalıştığı dönemde çevreye zarar verip vermediğinin saptanması amacıyla yerinde yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda Prof. Dr. M. Doğan Kantarcı, Prof. Dr. Ayşe Müezzinoğlu ve Prof. Dr. İlker Kayadeniz tarafından hazırlanan ve mahkememizce bu karara esas alınan raporda özetle, Kemerköy termik santralinin 210 MW lik 3 elektronik üretim birimi halinde kurulduğu, düşük ısı verimli linyit yakarak elektrik ürettiği, baca gazlarındaki kükürt dioksit ile azot dioksit arıtma tesisleri bulunmadığı belirtilmiştir. Kemerköy termik santralinin üç ayrı biriminden her biri 1.4 milyon ton kömür kullanmaktadır. Düşük ısı değerli kömürlerin yakıldığı termik santralde hava kirliliğini azaltmak mümkün değildir. Termik santralin çevresinde kullanılabilir kömür varlığı 110.5 milyon ton olarak görülmektedir. Üç üretim biriminin yıllık kömür tüketiminin yaklaşık 4.2 milyon ton olduğu kabul edildiğinde, termik santralin yaklaşık 26 yıl çalıştırılması gerecektir. Kemerköy termik santrali tek birim halinde çalıştırılrsa bile, çevreye olumsuz etki yapacaktı. Bacalardan yayılan gaz 25-30 kilometre² çapındaki bir alanı etkileyecektir (...) Kemerköy termik santralinin üç birim, Yeniköy termik santralinin iki birim olarak çalıştırılması durumunda,

¹ Aydın İdare Mahkemesinin, 1993/781 E. Sayılı ve 20 Haziran 1996 tarihli kararından söz edilmektedir. Olasılıkla, AİHM kararı yazılırken tarih hatası yapılmıştır. Bilgi davacılarından Noyan Özkan'dan alınmıştır (ç.n)

Reşadiye yarımadasının Datça ve Betçe bölümleri sülfür dioksitten etkilenecektir. Termik santrale kömürün gemilerle getirilmesi, deniz kirliliğine yol açacaktır. Kemerköy termik santralının sadece yakın çevresine değil, uzak çevresine de zararlı etki yapacaktır. Bu nedenle, baca gazlarındaki kükürt dioksitin arıtılması için desülfürizasyon üniteleri kurulması gerekmektedir. Bu takdirde sülfür dioksit %95 oranında azalacaktır.

Ülkemizin enerji gereksinimi kesinlikle göz ardı edilmemelidir. Bununla birlikte, mevcut işletmede olan elektrik santralleri ya da ileride inşa edilecek olanları, kamu yararına saygı gereği yukarıda söz edilen kurallara uygun olmak zorundadır. Yalnızca elektrik üretmek için çevreye telafisi olanaksız zarar vermekle, kamu yararına gerekli saygının gösterildiği söylenemez.

Termik santrali kurmak ve işletmek konusunda gerekli önlemlerin alınmadığı görülmektedir. Uzun vadeli Devlet yatırımı niteliği taşıyan termik santrallerin çevreye olumsuz etkilerini minimize etme olasılığı olmasına rağmen, planlama aşamasından işletmenin başlangıcı noktasına kadar gerekli adımların atılmadığı veya çok az şeyin yapıldığı açıktır.

Baca gazı desülfürizasyon sisteminin kurulmasının maliyeti caydırıcı olmamalıdır. İdarenin alacağı önlemlerden doğan toplumsal yararın parasal boyutunu tartışmak, sosyal devletin amacına ters düşer (...)"

23. Termik santrallerin çevre kirliliğine neden olmaması için gerekli önlemler alınmadığı ve gaz emisyonu, işletme, inşaat, atık su boşaltma için zorunlu izinlerin olmaması nedeniyle mahkeme, başvuruçuların termik santralin işletmesinin durdurulmasına ilişkin isteminin idare tarafından reddedilmesinin hukuka aykırı olduğuna karar vermiştir.

(b) Yeniköy termik santrali davası

24. Başvuruçular, idare mahkemesinde Yeniköy termik santralının zorunlu izinler ve donanım olmaksızın işletilmesinin çevre felaketine yol açacağını ileri sürmüşlerdir. Bu nedenle idari makamların, tesisin faaliyetinin durdurulması isteminin reddine ilişkin kararının iptalini istemişlerdir.
25. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, termik santralin gerekli inşaat iznine sahip olduğunu ve TEAŞ'ın baca gazı desülfürizasyonu donanımının tesisi için gerekli adımları attığını iddia etmiştir. Bununla birlikte, Bakanlık, termik santralin çevreyi kirlettiğini yadsımış ve santralin kapatılmasının Ege Bölgesinde enerji kısıtlamalarını arttıracığını ileri sürmüştür.
26. Sağlık Bakanlığı, İdari Yargılama Usul Yasasının 5/2 maddesine göre (bknz. aşağıda 55. paragraf), davacıların davada taraf olma ehliyetlerinin bulunmadığını ileri sürmüştür. Diğerlerinin yanı sıra, ilgili kamu görevlilerinin termik santralin çevreyi kirletmesini önlemek için gerekli önlemleri aldığını ileri sürmüştür.
27. Çevre Bakanlığı, termik santral için işletme izni vermeye yetkili olmamasına rağmen, böylesi izinler için kendi görüşünün alınması gerektiğini yönündeki iddiasını

² Aydın İdare Mahkemesinin dayandığı bilirkişi raporunda bu mesafe 25-30 kilometre olarak belirtilmesine rağmen, AİHM kararında, bu paragrafta ve ibarenin yer aldığı takip eden diğer paragraflarda alan maddi hata sonucu 2, 350 kilometre olarak yazılmıştır. Çeviri yapılırken ulusal mahkemenin kararı dayanak alınmıştır (ç.n).

sürdürmüştür. Bakanlık, Sağlık Bakanlığı ve TEAŞ'a bir görüş göndermiş olduğuna da dikkat çekmiştir. Buna göre, Çevre Yasasının yürürlüğe girmesinden önceki yapılaşmalarda, termik santraller açısından çevresel etki raporu alınması zorunlu değildir.

28. TEAŞ, davacıların bu davada hukuki yarara sahip olmadıklarını ve bu nedenle davanın reddedilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Kurum diğerlerinin yanı sıra, termik santralin yetkililerden alınmış zorunlu izinlere sahip olduğunu ve elektronik baca filtreleriyle donatılmış olduğunu iddia etmiştir. Şirket ayrıca, alternatif enerji kaynağının olmadığını ve termik santralin kapatılmasının bölgede enerji kıtlığı doğuracağını iddia etmiştir.
29. Aydın İdare Mahkemesi 30 Aralık 1996 tarihinde³ Gökova termik santrali davasıyla benzer bir karar vermiş ve idari makamların Yeniköy termik santralının durdurulmasına ilişkin istemin reddine ilişkin kararını iptal etmiştir. Bilirkişi raporlarına dayanan mahkeme, Yeniköy santralının zorunlu işletme izinlerine sahip olmadığına ve zaten çevreyi kirlettiğine dikkat çekmiştir. Bundan dolayı idari makamların ret kararı hukuka aykırı bulunmuştur.

(c) Yatağan termik santrali davası

30. Başvurucular, idare mahkemesi önünde, Yatağan termik santralının 1982 yılından bu yana faaliyette bulunduğunu ve 1985 yılından bu yana ise çevreye zarar verdiğinin gözlemlendiğini ileri sürmüşlerdir. Başvurucular, davalıların termik santrallerin işletilmesi için zorunlu izinleri almayı ihmal ettiklerini ileri sürmüşlerdir. Bu nedenle de idari makamların, santralin durdurulması talebinin reddine ilişkin kararının iptalini istemişlerdir.
31. Davalı idareler, Yeniköy ve Gökova termik santralleriyle ilgili davalarda yaptıkları gibi, başvurucuların Yatağan termik santralının kapatılması amacıyla idare mahkemesinde açılan bu davada taraf ehliyetleri olmadığını iddia etmişlerdir. Davalılar, santralin çevreyi kirlettiğini inkâr etmişler ve baca gazı desülfürizasyon donanımının kurulacağını; zorunlu izinlerin alınacağını ileri sürmüşlerdir. Yetkili makamlar ayrıca, tesisin işletmesi durdurulduğu takdirde bölgede ciddi bir enerji kısıntısı olacağını vurgulamışlardır. Mahkemenin davayı reddetmesini istemişlerdir.
32. Aydın İdare Mahkemesi 30 Aralık 1996 tarihinde, başvurucuların taraf ehliyeti olmadığına yönelik davalı yan itirazını reddetmiş ve zorunlu izinler olmaksızın çalışan santralin durdurulması isteminin reddine yönelik idari kararı iptal etmiştir. Bilirkişi raporuna gönderme yapan mahkeme, santralin çevreyi kirlettiği sonucuna varmış ve santralin durdurulması istemini reddeden idari kararın hukuka uygun olmadığına karar vermiştir.

3. Danıştay önündeki yargılama süreci

33. Danıştay, 3 ve 6 Haziran 1998 tarihli kararlarıyla Aydın İdare Mahkemesinin yukarıda söz edilen üç kararını onamıştır.
34. Danıştay, 29 Nisan 1999 tarihinde davalıların karar düzeltme istemlerini reddetmiştir.

C. İdare mahkemesi kararlarının uygulanması

³ Ç.n: Karar tarihiyle ilgili olarak, bkz. yukarıda 22. paragraf ve 2 numaralı dipnot açıklaması.

35. Anayasanın 138/4 maddesi ve İdari Yargılama Usul Yasasının 28. maddesine göre, idari makamlar, mahkeme kararlarına uymak ve kendilerine tebliğ edilmesinden itibaren 30 gün içinde uygulamakla yükümlüdürler (bkz. aşağıda 57. ve 58. paragraflar).
36. Başbakan ve kabinenin diğer bakanlarından oluşan Bakanlar Kurulu, 3 Eylül 1996 tarihinde idare mahkemesinin kararlarının aksine, termik santrallerin çalışmasının devamına karar vermiştir. Bakanlar Kurulu, santrallerin kapatılmasının enerji kısıtlamasına ve iş kaybına neden olacağı ve bu nedenle bölgenin turizm gelirinin etkileneceği sonucuna varmıştır. Santrallerin çevreyi kirletmesinin önlenmesi amacıyla yetkililer tarafından alınması zorunlu önlemlerin alınmakta olduğu görüşünden hareket eden Bakanlar Kurulu, santrallerin durdurulmamasına karar vermiştir.
37. Başvurucular, davalı idari makamlara gönderdikleri 6 ve 14 Eylül 1996 tarihli dilekçeleriyle, Aydın İdare Mahkemesi kararlarının uygulamasını talep etmişlerdir.
38. Başvurucular, 11 Kasım 1996 tarihinde, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına ve santrallerin bulunduğu yer yetkili cumhuriyet savcılıklarına suç duyurusunda bulunmuşlardır. Başvurucular, mahkeme kararlarını yerine getirmedeki ihmallerinden dolayı Bakanlar Kurulu üyeleri ve diğer yetkililer aleyhinde ceza davası açılmasını istemişlerdir.
39. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 20 Kasım 1996 tarihli yazısıyla, termik santrallerin kapatılmayacağı yolunda başvurucuları bilgilendirmiştir. Bakanlık, termik santrallerin ülkenin toplam elektrik üretiminin %7'sini karşıladığına ve ekonomiye yaklaşık 500 milyar lira katkı sağladığına dikkat çekmiştir. Ayrıca, 4079 kişiyi işini kaybedeceğini ve eğer santrallerin çalışması sona erdirilirse, bölgedeki turizm sektörünün bundan olumsuz etkileneceğini ileri sürmüştür. Bakanlık, yeni baca gazı desülfürizasyon sistemlerinin kurulması için sözleşmelerin imzalanmış olduğunu ve kamu sağlığı ile çevrenin korunması için gereken önlemlerin alınacağını iddia etmiştir.
40. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Anayasanın 100. maddesi hükmüne göre, Başbakan ve diğer bakanların kovuşturulmasının bir parlamento soruşturmasını gerektirdiği gerekçesiyle, 27 Kasım 1996 tarihinde ilgililer hakkında kovuşturma açılmasına yer olmadığına karar vermiştir.
41. Yatağan Cumhuriyet Başsavcılığı, Aydın İdare Mahkemesinin kararı Yatağan termik santrali Müdürüne tebliğ edilmediği için; TEAŞ müdürlerinin ise, mahkeme kararına uygun davranmakla yükümlü olmadıkları gerekçesiyle, 25 Aralık 1996 tarihinde haklarında kovuşturma açılmasına yer olmadığına karar vermiştir.
42. Milas Cumhuriyet Başsavcılığı, Yeniköy ve Gökova (Kemerköy) termik santrallerinin müdürleri hakkında kovuşturma açılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Cumhuriyet Başsavcısı, Müdürlerin sadece 3 Eylül 1996 tarihli Bakanlar Kurulu kararını yerine getirdiklerini ve bunun idare mahkemesinin kararlarını uygulamayı kastı olarak reddetmek olarak değerlendirilemeyeceğini ifade etmiştir.

D. Sonraki gelişmeler

43. Başvurucular, Yatağan Sulh Hukuk Mahkemesince verilmiş dokuz kararın birer örneğini sunmuşlardır. Yatağan termik santrali çevresinde yaşayan çiftçiler tarafından açılan bu davalarda, davacılar, zeytin ve tütün üretimlerinin nitelik ve niceliğinin termik santralden yayılan kül ve zehirli gazdan olumsuz etkilendiğini, bundan dolayı maddi zarara uğradıklarını ileri sürmüşlerdir (Dosyaların esas numaraları: 1998/80, 1998/81, 1999/68, 2000/225, 2000/226, 2000/499, 2001/72, 2001/73, 2001/76; Karar numaraları: 1998/108, 1998/113, 1999/339, 2000/164, 2000/183, 2001/59, 2001/75, 2001/78, 2001/79).
44. Yatağan Sulh Hukuk Mahkemesi, davacıların istemlerini kabul etmiş ve her biri için maddi tazminata hükmetmiştir. Davacıların arazilerine ilişkin bilirkişi raporuna dayanan mahkeme, termik santralden yayılan tehlikeli gazın bölgedeki tarımın önemli ölçüde zarara uğramasına neden olduğunu; yaprak gelişimi tamamlanmadığından zeytin ağaçlarının ve tütün bitkilerinin zarar gördüğünü ve böylece yeterli ürün veremediklerini saptamıştır.
45. Yargıtay, Yatağan Sulh Hukuk Mahkemesinin dokuz kararının hepsini onamıştır.

II. İLGİLİ HUKUK

A. Çevre korumaya ilişkin iç hukuk

1. Anayasa

46. Anayasanın 56. maddesi:

“Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. (...)Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. (...)”

2. Çevre Yasası

47. 11 Ağustos 1983 tarihli *Resmî Gazetede* yayınlanan 2872 sayılı Çevre Yasasının 3. maddesi:

“Çevre korunmasına ve çevre kirliliğinin önlenmesine ilişkin genel ilkeler şunlardır: Çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi gerçek ve tüzel kişilerle vatandaşların görevi olup, bunlar bu konuda alınacak tedbirlere ve belirlenen esaslara uymakla yükümlüdürler...”

48. Aynı Yasanın 10.maddesi:

“Gerçekleştirmeyi planladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir "Çevresel Etki Değerlendirme Raporu" hazırlarlar. Bu raporda çevreye yapılabilecek tüm etkiler göz önünde bulundurularak çevre kirlenmesine sebep olabilecek atık ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirilebileceği ve bu hususta alınacak önlemler belirtilir.

"Çevresel Etki Değerlendirme Raporu"nun; hangi tip projelerde isteneceği, ihtiva edeceği hususlar ve hangi makamca onaylanacağına dair esaslar yönetmelikle belirlenir.”

49. Aynı Yasanın 28.maddesi:

“Çevreyi kirletenler ve çevreye zarar verenler, ihmali olsun ya da olmasın sebep oldukları kirlenme ve bozulmanın doğurduğu zararlardan dolayı sorumludurlar.

Kirletenin, meydana gelen zararlardan ötürü genel hükümlere göre de tazminat sorumluluğu saklıdır.”

50. Aynı Yasanın 30.maddesi:

“Çevreyi kirleten veya bozan bir faaliyetten zarar gören veya haberdar olan gerçek ve tüzel kişiler, idarî makamlara başvurarak bu faaliyetin durdurulmasını isteyebilirler.”

B. Sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı ile ilgili uluslararası metinler

51. Haziran 1992 tarihinde Rio De Janerio (Brezilya)’da toplanan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı, Devletlerin çevreye ilişkin sorumluluklarının ve haklarının genişletilmesini amaçlayan bir deklarasyonu (“Rio Çevre ve Kalkınma Deklarasyonu”) kabul etmiştir. Bu Deklarasyonun 10. İlkesine göre:

“Çevre konuları, duyarlı bireylerin belirli düzeydeki katılımları ile en iyi şekilde ele alınabilir. Ulusal düzeyde, her birey kamu otoritelerindeki çevreye ilgili bilgilere (tehlikeli maddelere ve faaliyetlere ilişkin bilgiler de dahil olmak üzere) ulaşabilecek ve karar verme sürecine katılma fırsatına sahip olacaktır. Devletler, bilgileri herkes tarafından elde edilebilecek hale getirerek kamu duyarlılığını ve katılımını kolaylaştıracak ve destekleyecektir. Acil çözüm ve yeni düzenlemeler dahil olmak üzere adli ve idari uygulamalara etkin geçiş sağlanacaktır.”

52. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, 27 Haziran 2003 tarihinde, 1614 (2003) sayılı Çevre ve İnsan Hakları Tavsiye Kararını kabul etmiştir. Söz konusu tavsiye kararının ilgili bölümü şunları ifade etmektedir:

“9. Parlamenter Meclis, üye Devletlerin Hükümetlerine aşağıdaki tavsiyelerde bulunur:

- i. ayrıca çevresel koruma gereksinimini dikkate alarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2, 3, 8. ve Ek Protokolün 1. maddesine uygun olarak, kişilerin özel mülkiyetinin, fiziksel bütünlüğünün, özel ve aile yaşamının, sağlığının ve hayatının uygun şekilde korunmasını sağlamak;
- ii. ulusal yasalarda, tercihen anayasal düzeyde devletlerin çevre korumaya yönelik nesnel yükümlülükleri içinde yer alan, kabuledilebilir, yaşanabilir ve sağlıklı çevre bir insan hakkı olarak tanınmalıdır;
- iii. bilgiye ulaşım için bireysel olarak yargı sürecine ulaşma ve Aarhus Sözleşmesinde ortaya konduğu gibi, çevre konularında yargıya ulaşma ve halkın karar sürecine katılma hakkı korunmalıdır (...)

C. İdare mahkemesindeki davanın tamamlanması

53. 2577 sayılı İdari Usul Yasasının 2. maddesine göre, hukuka aykırı idari eylem/işlem nedeniyle kişisel yararları ihlal edilen herkes, söz konusu eylemin/işlemin iptali için dava açabilir.

54. Danıştay 2 Şubat 1990 tarihli kararında (1989/430 E. – 1990/18 K.) kişisel yarar kavramını, kişisel hak kavramından ayırmıştır:

“(…) hak ihlali ile yarar ihlali aynı anlama sahip değildir. Bu farklılık, ciddi ve mantıklı bir ilişkiyi işaret eder. İhlal edilen yararın ekonomik ya da maddi bir yapıya sahip olması zorunlu değildir (…)”

55. 2577 sayılı Yasanın 5/2 maddesine göre:

“Birden fazla kişinin ortak dilekçe ile dava açabilmesi için davacıların hak veya menfaatlerinin ortak olması ve davaya yol açan maddi olay veya hukuki nedenlerin aynı olması gerekir.”

56. 2577 sayılı Yasanın 10/2 maddesine göre:

“[Eğer idari yetkililer tarafından]⁴Altmış gün içinde [alma tarihinden sonra] bir cevap[dilekçeye] verilmezse istek reddedilmiş sayılır.

D. Yetkililer tarafından mahkeme kararının yerine getirilmesi

57. Anayasanın 138/4 maddesine göre:

“Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.”

58. 2577 sayılı Yasanın 28. maddesine göre:

“1. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez.

(…)

3. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.

4. Mahkeme kararlarının otuz gün içinde kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi halinde ilgili, idare aleyhine dava açabileceği gibi, kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir.”

59. 2577 sayılı Yasanın 52/4 maddesine göre:

“Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur.”

HUKUK

I. SÖZLEŞMENİN 6/1 MADDESİNİN İHLALİ İDDİASI

60. Başvurucular, ulusal yetkililerin idare mahkemesinin kararlarını yerine getirmedeki ihmalleri nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Başvurucular, Sözleşmenin 6/1 maddesinin aşağıdaki bölümüne dayanmışlardır:

“(…) herkes, medeni hak ve yükümlülüklerinin karara bağlanmasında (…)[bir]yargı yeri tarafından (…)[duruşma] hakkına sahiptir (…)”

1. 6/1 maddenin uygulanabilirliği

⁴Ayraç içindeki ek ibareler özgün AİHM metnine AİHM tarafından eklenmiştir. İngilizce metne sadık kalınarak çeviri yapılmıştır (ç.n).

61. Hükümet, bu davada 6/1 maddenin uygulanamayacağını iddia etmiştir. Mahkemenin, *Balmer-Schafroth ve Diğerleri/İsviçre* (26 Ağustos 1007 tarihli hüküm, *Hükümler ve Kararlar Raporu*, 1997-IV, 40), *Athanassoglou ve Diğerleri/İsviçre* ([GC], no. 27644/95, 55 AIHM 2000-IV) ve *Hüseyin Cahit Ünver/Türkiye* ([karar] 26 Eylül 1996 tarihli ve 36209/97 no.lu karar) kararlarındaki düşüncelerine gönderme yapan Hükümet, termik santrallerin anılan faaliyetlerine karşı olmak ile başvuruçuların medeni haklarının ihlal edilmesi arasında bağlantı olmadığını ileri sürmüştür. Başvuruçular özellikle, termik santralin faaliyeti nedeniyle, ciddi, spesifik ve hemen olması muhtemel bir tehlikeye kişisel olarak maruz kaldıklarını göstermede başarısız olmuşlardır. Aksine başvuruçular, ülkenin çevresel sorunlarıyla ilgilendiklerini ve sağlıklı bir çevrede yaşamayı arzuladıklarını; kişisel olarak etkilenmediklerini kabul etmişlerdir. Başvuruçular, yargılamanın hiçbir aşamasında ekonomik ya da başka bir kayba katlanmak zorunda kaldıklarını iddia etmemişlerdir. Bundan dolayı, tartışma konusu yargılamanın sonucu, başvuruçuların medeni hakları için doğrudan doğruya bir kesinlik taşımamaktadır.
62. Hükümet ayrıca, Türk hukukuna göre, yalnızca “hakları” ihlal edilen kişilerin mağdur olarak istemde bulunabileceklerini; oysa somut davada başvuruçuların, ulusal mahkemeler önünde sadece “yararlarının” ihlal edildiğini ileri sürdüklerine dikkat çekmiştir. Konuyla ilgili Danıştay içtihadına gelince; Hükümet, hak ihlalinin gerektirdiği “mağdur” kavramına dikkat çekmiştir (bkz. yukarıda 54. paragraf). Bu nedenle, başvuruçuların her ne kadar yararlarını ihlal eden idari eylemin iptali için dava açma yetkileri varsa da, bu onlara mağdur sıfatını kazandırmamıştır (bkz. yukarıda 53. paragraf). Başvuruçuların şikâyetleri yarar üzerine bir hakkın bulunmayışından dolayı, Sözleşmenin 6/1 maddesi anlamında “medeni haklar ve yükümlülükler” kavramıyla ilgili değildir.
63. Başvuruçular Hükümetin iddialarını kabul etmemişler ve yaşadıkları yer olan Türkiye’nin Ege bölgesinin çevresinin korunmasıyla ilgili olduklarını ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, Hükümetin ulusal mahkemelerin kararını uygulamadaki ihmalinin, hukukun üstünlüğü ilkesini çiğnediğini ve duygusal sıkıntı yaşamalarına neden olduğunu iddia etmişlerdir.
64. Mahkeme, 6/1 maddesi için “medeni” ibaresinin uygulanabilir olmasını, en azından iç hukukta kabul edilen bir “medeni hak” üzerinde tartışma olması gerektiğini yinelemektedir. Tartışma gerçek ve ciddi olmak zorundadır; yalnızca güncel bir hakkın varlığıyla değil, ayrıca, hakkın uygulanma alanı ve amacıyla da ilgili olabilir. Yargılamanın sonucu, sözkonusu hak için doğrudan bir kesinlik taşımak zorundadır; seyrek bağlantı noktaları ya da uzak sonuçlar 6/1’i harekete geçirmek için yeterli değildir (diğerlerinin yanı sıra bkz. *Taşkın ve Diğerleri/Türkiye*, no. 46117/99, 130, AIHM 2004-...; yukarıda 32. paragrafta söz edilen *Balmer-Schafroth ve Diğerleri/İsviçre* kararı; yukarıda 43. paragrafta söz edilen *Athanassoglou ve Diğerleri/İsviçre*).
65. Mahkeme, ulusal mahkemeler önündeki yargılamalar ve idari yetkililer aleyhine yapılan başvurulardan dolayı, başvuruçuların, Ege bölgesinde yaşamaları nedeniyle, santrallerin çevreye zarar vermesi, bölgede sağlık ve yaşam için risk oluşturmasından dolayı üç termik santralin çalışmasına karşı mücadele ettiklerinin açık olduğuna dikkat çekmektedir. Başvuruçular, ekonomik ya da başka herhangi kayıpla karşı karşıya kaldıklarını ileri sürmemişler; sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamaya ilişkin anayasal haklarına dayanmışlardır (bkz. yukarıda 14. paragraf). Türk hukuku böyle bir hakkı tanımıştır; bu anlamda Anayasanın 56. maddesi açıktır (bkz. yukarıda 46.

paragraf) ve idare mahkemesi kararları da bunu kabul etmektedir. Daha önceden söz edilenleri dikkate alarak Mahkeme, termik santrallerin tehlikeli faaliyetlerinin neden olduğu çevre zararına karşı koruma için başvurucuların Türk hukukuna göre yetkili olduklarına; başvurucuların tartışılabilir bir iddiası/istemi olduğuna inanmıştır. Bu, var olan “tartışma”nın ciddi ve gerçek olduğunu ortaya koymaktadır.

66. Bu yüzden Mahkeme, söz konusu hakkın hakkın bir “medeni hak” olup olmadığı hususunu saptamalıdır. Bu bağlamda Mahkeme, Aydın İdare Mahkemesince bilirkişi raporu temelinde, tehlikeli gaz ve kül emisyonu yüzünden Gökova, Yeniköy ve Yatağan termik santrallerinin çevre kirliliğine neden olduğunun ve toplum sağlığı için tehlike taşıdığına, saptandığına dikkat çeker. Termik santraller tarafından yayılan tehlikeli gazın, 25-30 kilometrelik çapın üstünde bir alanı etkileyebileceği, idare mahkemesinin bulgularından ortaya konmaktadır. (bkz. yukarıda 22. paragraf). Bu mesafe başvurucuların yaşadığı yeri kapsamaktadır ve termik santrallerin yakın çevresinde yaşayanlar gibi spesifik ve yakın bir riske sokmamasına rağmen, fiziksel bütünlüklerini korumak için onlara harekete geçme hakkını vermektedir.
67. Mahkeme, başvurucuların sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip bireyler olduklarına; çevresel kirliliğini önlemenin ve çevreyi korumanın sürdürülmesi gereken bir görev olduğuna; idari makamların termik santrallerin çalışmasının devamına ilişkin kararının iptalini ve termik santrallerin çevresel tehlike yaratan çalışmalarının durdurulması amacıyla mahkemenin bir karar vermesini talep etmek için Türk hukukuna göre hak sahibi olduklarına dikkat çekmektedir (bkz. yukarıda 22. ve 53. paragraflar). Ek olarak, idare mahkemelerince verilen kararlar başvurucuların lehinedir ve bu kararların uygulanmasının reddine yönelik herhangi bir idari karar almak ya da anılan kararların arkasına dolanmak, onlara tazminat yolunu açmıştır (bkz. yukarıda 57. ve 58. paragraflarda söz edilen *Taşkın ve Diğerleri* kararı). Bu nedenle, bir bütün olarak ele alındığında, idare mahkemeleri önündeki yargılamalardan çıkan sonuç, başvurucuların medeni haklarıyla bağlantılı olduğu hususunun dikkate alınabileceğidir.
68. Mahkeme, 6/1 maddede yer alan “medeni hak” kavramının, Sözleşmenin 53. maddesi bağlamında iç hukukta uygulanabilir bir hakkın kısıtlanması olarak yorumlanamayacağına dikkat çeker. Bu açıdan, Hükümetin dayanak olarak gösterdiği kararlar, özellikle *Balmer-Schafro* ve *Athanassoglou* kararları halihazırdaki davadan farklıdır; bu davalardaki başvurucuların gücü, nükleer santrallerin işletme izinlerinin uzatılmasına yönelik itirazları üzerine, bir mahkemeden karar almak için yeterli olmamıştı. *Hüseyin Cahit Ünver* davasında ise, başvurucu tarafından talep edilen hak, idare hukukuna göre, usuli bir haktır ve iç hukuka göre sahip olduğu herhangi bir spesifik hakkın korunmasıyla ilgili değildir.

69. Özetle, 6. madde, halihazırdaki davada uygulanabilirdir.

B. 6/1’e uygunluk

70. Hükümet, idare mahkemelerinin kararlarından sonra elektrik santralleri için zorunlu bütün ruhsatların alındığını ve bu nedenle sözkonusu kararların uygulanmasında ihmal olmadığını iddia etmiştir.

71. Başvurucular Hükümetin iddialarını reddetmişler; idare mahkemelerin kararlarının uygulanmamasının hukukun üstünlüğü ilkesiyle çeliştiğini ve Sözleşmenin 6/1 maddesinin gereklerini ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir. Başvurucular ayrıca, elektrik santrallerinin, çevre ve toplum sağlığı için hâlâ bir tehdit oluşturduğuna, idare mahkemeleri tarafından verilen son kararların da bunu gösterdiğine dikkat çekmişlerdir (bkz. yukarıda 43-45. paragraflar).
72. Mahkeme, bir mahkeme tarafından verilen kararın yerine getirilmesinin, Sözleşmenin 6/1 maddesinde amaçlanan “yargılama”nın bütünüleyici parçası olarak dikkate alınması gerektiğini yineler (bkz.19 Mart 1997 tarihli *Hornby/Yunanistan* hükmü, *Raporlar*, 1997-II, pp. 511-512, 40). Eğer Sözleşmeciler Devletin yasal sistemi, kesin ve bağlayıcı olan bir mahkeme kararının veya bir tarafın maruz kalacağı zararı önleyen bir tedbir kararının uygulanamaz hale gelmesine izin veriyorsa, bu durumda, 6.maddeyle sağlanan olan mahkemeye ulaşma hakkı görünürde kalacaktır. Bu ilke, davacının medeni hakları için kesinlik sağlayan idari işlemler bağlamında bir tartışmanın sonucu ile ilgili olduğu takdirde daha da önemlidir.
73. Mahkeme, idari makamların üç termik santralin çalışmalarının durdurulması için, 20 Temmuz 1996 tarihinde Aydın İdare Mahkemesince verilen yürütmeyi durdurma kararını uygulamadıklarına dikkat çekmektedir (bnz. yukarıda 17. paragraf). İdari makamlar, ayrıca Aydın İdare Mahkemesinin 30 Aralık 1996 tarihli kararlarını onayan Danıştay’ın kararlarını da yasa tarafından emredilen süre içinde yerine getirmemiştir. Bilakis, Bakanlar Kurulu 3 Eylül 1996 tarihinde idare mahkemelerinin kararlarının aksine, üç termik santralin faaliyetinin sürdürülmesine karar vermiştir. Bu son karar yasal temelden yoksun ve iç hukuka göre açıkça hukuka aykırıdır (bkz. yukarıda 57. paragraf). Bu, yargı kararlarına karşı hile yapmakla aynı şeydir. Mahkeme, böyle bir durumun yasal kesinlik ilkesi ve hukukun üstünlüğü üzerine kurulmuş Hukuk Devleti ilkesini ters yönde etkilediği görüşündedir (bkz. yukarıda sözü edilen *Taşkın ve Diğerleri* kararı).
74. Daha önce belirtilenlerin ışığında Mahkeme, ulusal makamların, Aydın İdare Mahkemesince verilen 30 Aralık 1996 tarihli kararları ve sonradan verilen Danıştay’ın 3 ve 6 Temmuz 1998 tarihli kararlarını makul süre içinde ve hukuka uygun şekilde yerine getirmede ihmalleri olduğunu, bu nedenle 6/1 maddesinin etkin kullanımından yoksun kaldığı düşüncesindedir.
75. Bundan dolayı, Sözleşmenin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

76. Sözleşmenin 41. maddesi:

“Mahkeme, Sözleşmenin ya da Protokollerin ihlal edildiğini bulularsa ve ilgili Sözleşmeciler Devletin iç hukuku bu ihlali ancak kısmen giderme olanağı veriyorsa, gerekli gördüğü takdirde Mahkeme, hakkaniyete uygun şekilde zarara uğrayan tarafın tatminine hükmeder.”

77. Başvurucular, maddi zarar için tazminat ya da masraf ve harcama istememişlerdir. Ancak, idare mahkemelerinin kararlarının uygulanmamasının neden olduğu ıstırap ve duygusal acı için manevi tazminat isteminde bulunmuşlardır. Başvurucular, hükmedilecek miktarı Mahkemenin takdirine bırakmışlardır.

78. Hükümet, başvuruçuların istekleri için bir yorum yapmamıştır.

79. Mahkeme, yetkililerin idare mahkemesinin kararlarına uymaması nedeniyle başvuruçuların ıstırap çektikleri düşüncesindedir. İdare mahkemelerinden kendi lehlerine kararlar alan başvuruçular zorlu/karmaşık bir yargılama sürecine dahil olmuşlar ve yetkililerin bu kararlara uymasını sağlamak için ayrı bir prosedürü takip etmek zorunda kalmışlardır; hukukun üstünlüğüyle yönetilen Devletin temel ilkeleri ihlal edilmiştir (bknz. *Taşkın ve Diğerleri* kararı). Bir taraftan böyle bir zararın değerlendirilmesi zor iken, yalnızca ihlal tespitiyle başvuruçuların karşı karşıya kaldıkları ıstırap tazmin edilemez. Bundan dolayı, takdirini eşitlik temelinde yapan Mahkeme, her bir başvuruçucu için toplam 1.000 Euro'ya hükmetmiştir.

C. Gecikme faizi

80. Mahkeme, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankasının yıllık borç verme faizlerine %3 eklenerek belirlenmesi gerektiğine karar vermiştir.

BU NEDENLERLE MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Sözleşmenin 6/1 maddesinin ihlal edildiğine *karar vermiştir*;

2.

(a) Sorumlu Devletin, Sözleşmenin 44/2. maddesi uyarınca, Mahkeme kararının kesinleşeceği tarihten itibaren üç ay içinde, toplam 1.000 EUR (bin euro) manevi tazminatın, ödemenin yapılacağı tarihte sorumlu Devletin ulusal parasına çevrilerek her bir başvuruçuya ödenmesine; ödemelerin herhangi bir vergiden ayrık tutulmasına;

(b) Yukarıda söz edilen üç aylık sürenin dolmasından itibaren ödeme tarihine kadar geçen süre için, Avrupa Merkez Bankasının borç verme faizlerine eşitlenecek yıllık basit faize 3 puan eklenmesine *karar vermiştir*.

İngilizce olarak hazırlanan bu metin, Mahkeme İçtüzüğü'nün 77/2 ve 3. maddelerine uygun olarak, 12 Temmuz 2005 tarihinde yazılı olarak ilan edilmiştir.

S. DOLLE
Yazı İşleri Müdürü

J-P. COSTA
Başkan

— • —

 [İçindekilere dön](#)

MÜRSEL EREN/Türkiye*

Başvuru No. 60856/00
Strazburg
7 Şubat 2006

USUL

1.Dava, Mürsel Eren (“başvuran”) isimli Türk vatandaşının, 26 Haziran 2000 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Hürriyetlerin Korunması Sözleşmesi'nin (“Sözleşme”) 34.

maddesine dayanarak Türkiye Cumhuriyeti aleyhine AİHM'ye yaptığı başvurudan (no. 60856/00) kaynaklanmaktadır.

2.Kendisine adli yardım sağlanmış olan başvuran, Diyarbakır Barosu avukatlarından Tahir Elçi tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") AİHM'deki yargılama için bir Ajan tayin etmemiştir.

3.Başvuran, AİHS'nin 1 no'lu Protokol'ünün 2. maddesi çerçevesinde eğitim hakkında yoksun bırakıldığını iddia etmiştir.

4.Başvuru AİHM'nin Üçüncü Dairesi'ne tevzi edilmiştir (Mahkeme İç Tüzüğü'nün 52 § 1. maddesi). Bu Daire'de ise, davaya bakacak olan Bölüm ise 26 § 1. maddenin gerektirdiği şekilde oluşturulmuştur (AİHS'nin 27 § 1. maddesi).

5.6 Haziran 2002 tarihinde, AİHM başvurunun kısmen kabuledilebilir olduğunu ilan etmiştir.

6.Başvuran ve Hükümet, esaslara ilişkin ayrı ayrı görüş bildirmiştir.

7.1 Kasım 2004 tarihinde, AİHM, Dairelerinin oluşumunu değiştirmiştir (25 § 1. madde). Bu dava, yeni oluşturulmuş olan İkinci Daire'ye tevzi edilmiştir (52 § 1. madde).

OLAYLAR

I.DAVA ŞARTLARI

8.Başvuran 1972 doğumludur ve Ankara'da ikamet etmektedir. 1993 yılında liseden mezun olmuş ve 1994 yılında üniversite sınavlarına girmeye başlamıştır.

9.Sözkonusu tarihte, Türkiye'de üniversite eğitimi alabilmek için, öğrencilerin Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yılda bir defa yapılan çoktan seçmeli sınava girmesi gerekli idi. Sınavın birinci basamağında başarısız olan öğrenciler, ileri tarihlerde yapılacak birinci basamak sınavına girme hakkına sahipti.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

10.Başvuran, 1994 ve 1996 arasında ilk üç denemesinde üniversite giriş sınavının birinci basamağını geçememiştir. Dolayısıyla, su süre zarfında ikinci ve son sınava girmesine izin verilmemiştir.

11.Başvuran, 1997 yılındaki sınavlara hazırlanmak için Ankara'da özel bir dersaneye devam etmiştir.Bu sırada çok çalıştığını ve zaman zaman deneme sınavlarında sınıfta en yüksek puanları aldığını ifade etmiştir.

12.1997 yılında yapılan sınavların birinci basamağında başvuran 131 puan almıştır. İkinci basamağa girmesi için gerekli olan asgari puan 105 idi. İkinci basamaktan sonra ise, başarılı olduğunu ve başvuru formunda seçtiği üniversite programlarından birine girmesini sağlayacak puanı alacağını düşünmüştür. Sınav sonuçları açıklandığında başvuran üniversiteye girmeye hak kazananlar arasında isminin olmadığını görmüştür. ÖSYM ile irtibata geçtiğinde, ikinci sınavda 493 puan aldığını öğrenmiştir.

13.11 Ağustos 1997 tarihli bir yazı ile, başvuran, aldığı yüksek puana rağmen seçtiği üniversite programlarından birine neden yerleştirilmediğini ÖSYM'ye sormuştur.

14.ÖSYM, 12 Ağustos 1997 tarihli cevabında, başvuranın ikinci sınava giren öğrenciler arasında en yüksek puanlardan birini aldığını, ancak sınav sonuçlarının, üç profesörden müteşekkil bir akademik konseyin, bu başarısının geçmiş yıllardaki düşük puanları dikkate alındığında bu başarısının izah edilemediği yönündeki görüşü üzerine iptal edildiğini başvurana bildirmiştir. ÖSYM'nin yazısında, başvuranı herhangi bir uygunsuz davranıştan şüpheli bulan hiçbir ifade bulunmamaktadır.

İdare Mahkemelerindeki Yargılamalar

15.27 Ağustos 1997 tarihinde, başvuran, bir avukat aracılığıyla Danıştay'a başvurmuş ve "emsali olmayan bu ÖSYM kararının" durdurulması ve iptalini talep etmiş, aksi takdirde "üniversite eğitimi hakkının ihlal edileceğini" ifade etmiştir. Eski sınav sonuçlarının iyi olmamasının, sonraki sınavları asla geçemeyeceği anlamına gelmeyeceğini ileri sürmüştür.

16.Davaya bakan Danıştay tetkik hakimine göre, ÖSYM'nin kararı, tamamen varsayıma dayalıydı ve herhangi bir yasal dayanağı olmadığından iptali gerekliydi. Ancak, 10 Ekim 1997 tarihinde, Danıştay Sekizinci Dairesi, ikiye karşı üç oy çokluğuyla, eski sınavlarda çok düşük puanlar alan bir öğrencinin sonraki sınavlarda bu derece başarılı olmasının izah edilemeyeceğini tespit ederek ÖSYM kararının iptali başvurusunu reddetmiştir. Azınlık ise, muhalefet şerhlerinde, yetkililerin sınavları usulüne uygun yapma görevleri olduğunu ve kopya gibi uygunsuz bir davranışı yeterli kanıtla ispatlamanın onların sorumluluğu olduğunu belirtmiştir.

17.Başvuranın 30 Ekim 1997 tarihli temyiz başvurusu, 28 Kasım 1997 tarihinde, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nda beşe karşı on oy çokluğuyla reddedilmiştir.

18.Başvuran, belirli olmayan bir tarihte, Danıştay Sekizinci Dairesi'ne yaptığı diğer başvurusunda, ÖSYM kararının iptal edilmesini talep etmiştir. 5 Kasım 1998 tarihinde, talep, davanın esaslarını inceleyen aynı mahkeme tarafından, bire karşı dört oy çokluğuyla reddedilmiştir.

19.30 Aralık 1998 tarihinde, başvuran, temyize gitmiş ve temyiz incelemesi devam ederken, ÖSYM kararının yürütülmesinin durdurulmasını talep etmiştir.

20.29 Ocak 1999 tarihinde Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, başvuranın yürütmenin durdurulması talebini incelemeye almış, ancak konuyu temyiz sonuçlanıncaya kadar ertelemeye karar vermiştir.

21.5 Kasım 1998 tarihli karara ilişkin temyiz, 15 Mart 1999 tarihinde, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nda yediye karşı sekiz oy çokluğuyla reddedilmiştir. Çoğunluk, başvuranın, bu sonucu kendi bilgi ve yeteneğiyle elde etmediği sonucuna varmıştır. Azınlık ise, muhalefet şerhlerinde, üniversite giriş sınavlarının ve bir üniversiteye yerleştirilmeye giden aşamaların usulüne uygun yapılmasını sağlamada, ÖSYM'nin önlem alma görevinin bulunduğunu ifade etmiştir. Yeterli kanıt üzerine dayandırılmış ise, ÖSYM'nin kanun ve kuralları ihlal eden adayları cezalandırma yükümlülüğü ve yetkisi bulunmaktadır. Azınlığa göre, ÖSYM kendi noksanlıklarının sonuçları yüzünden, başvuranı sorumlu tutamazdı. ÖSYM, yalnızca usullerini yeniden gözden geçirebilir ve bu tür durumların tekrarlanmaması için önlem alabilirdi.

22.8 Haziran 1999 tarihinde, başvuran, 5 Kasım 1998 tarihli kararın düzeltilmesini talep etmiştir ki bu, idari konularda, Türk hukukunda nihai hukuk yoludur.

23. Karar düzeltme talebi 9 Kasım 1999 tarihinde, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu tarafından reddedilmiştir. Bu karar, yediye karşı sekiz oy çokluğuyla alınmış ve başvurana 30 Aralık 1999 tarihinde bildirilmiştir.

II.İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

24.Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 42. maddesine göre, hiç kimsenin eğitim ve öğretim hakkı elinden alınamaz.

25.1981 tarihli Yüksek Öğretim Kanunu'nun (no. 2547) 10. maddesine göre, ÖSYM (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi), Yükseköğretim Kurulunun tespit ettiği esaslar çerçevesinde yükseköğretim kurumlarına öğrenci alınması amacıyla sınavları hazırlayan, gerçekleştiren ve test sonuçlarını öğrenci adaylarının tercihlerine göre değerlendirerek başarılı öğrencilerin üniversitelere ve diğer yükseköğretim kurumlarına yerleştirilmesini sağlayan bir kuruluştur.

26. 1981 tarihli Yüksek Öğretim Kanunu'nun (no. 2547) 45. maddesinin ilgili bölümlerine göre,

“Öğrenciler Devlet Yükseköğretim Kurumlarına, esasları Yükseköğretim Kurulu tarafından tespit edilen sınavla girerler. Sonuçların değerlendirilmesinde adayların ortaöğretimdeki başarıları dikkate alınır...”

HUKUK

I.1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

27.Başvuran, ÖSYM'nin sonuçlarını keyfi olarak iptal etmesinin 1 no'lu Protokol'ün 2. maddesi kapsamındaki eğitim hakkını ihlal ettiğini ileri sürerek şikayetçi olmuştur. Bu maddenin ilgili bölümlerine göre:

“Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. ...”

A. AİHM'deki savunmalar

1. Başvuran

28. Başvuran, akademik kurulun tavsiyesine dayalı olan ÖSYM kararının, herhangi bir yasal dayanaktan yoksun olduğunu ileri sürmüştür. Uygunsuz bir davranış sözkonusu olmadan sınavı başarıyla geçmiş olarak, üniversiteye giriş şartlarını yerine getirmiş olduğunu, ancak bu konuların idare mahkemeleri tarafından dikkate alınmadığını iddia etmiştir.

29. Hükümet'in, orta öğretim genelindeki başarısızlığına atıfları hakkında, başvuran, orta öğretim eğitimini, Türkiye'nin güneydoğu bölgesinde bulunan Diyarbakır'da, bölgede şiddetin en fazla olduğu dönemde tamamlamış olduğunu ileri sürmüştür. Diyarbakır'ın, Türkiye'nin diğer bölgelerine kıyasla oldukça geri kalmış bir bölgede bulunduğunu iddia etmiştir. Ayrıca, öğretim kalitesi de Türkiye'nin diğer kısımlarındaki okullardan oldukça düşüktür, zira, Türkiye'nin güney-doğu bölgesine atanan öğretmenlerin çoğu güvenliklerinden endişe etmeleri nedeniyle ya başka bir yere atanmayı talep etmişler ya da görevden ayrılmışlardır. Orta öğretim eğitimi boyunca, öğretmen eksikliğinden dolayı çok sayıda ders iptal edilmiştir. Savunmasını destekleyici olarak başvuran, o yıl sınav sonuçları

iptal edilmiş olan diğer on sekiz adayla ilgili olarak Hükümet tarafından sunulan bilgiye atıfta bulunmuştur (bkz. aşağıda 35. paragraf). Bu adayların neredeyse tamamı Türkiye'nin doğu veya güney doğu bölgelerinden gelmiştir.

30. Başvuran, Devlet'in ona üniversite eğitimi sağlamak konusunda kesin bir yükümlülük altında olduğu şeklinde bir iddiası olmadığını vurgulamıştır. Bunun yerine, iç hukuka uygun olarak eğitim hakkı elde etmiş olduğunu ve bu hakkın kanuna aykırı olarak ihlal edilmemesi gerektiğini iddia etmiştir. Başvuranın görüşüne göre, akademik kurulun kararı keyfi bir karardır ve 1 No.'lu Protokol'ün 2. maddesinin anlamı dahilinde eğitim hakkını ihlal etmiştir.

2. Hükümet

31. *Belçika'da Eğitimde Kullanılan Diller Hakkındaki Kanunların Belli Yönlerine İlişkin Dava – Belçika* kararına (23 Temmuz 1968 tarihli karar, Seri A no. 6, s. 31, § 3; bundan sonra "*Belçika Dil Davası*" olarak anılacaktır) atıfta bulunan Hükümet, 1 No.'lu Protokol'ün 2. maddesinin anlamı dahilinde eğitim hakkının, belli bir zamanda mevcut olan eğitim imkanlarından yararlanma hakkını kapsadığını belirtmiştir. Hükümet'e göre, bu hak, tüm eğitim düzeylerini ilgilendirmektedir. Ancak Hükümet, eğitim hakkı kapsamının, ülkeden ülkeye farklılık gösterebileceğini ve gelişmelere tabi olduğunu ileri sürmüştür. Sözleşmeye taraf ülkelerden birinde, eğitimin yeni bir dalı veya yeni bir türü sağlanmaya başlanırsa, giriş koşullarını karşılamaları kaydıyla, o ülkedeki insanların buna erişim hakkı vardır.

32. Hükümet, 1974'ten beri, Türkiye'deki yüksek öğretim kurumlarının neredeyse tamamının ÖSYM tarafından düzenlenen sınavların sonuçlarına göre öğrenci kabul ettiğini bildirmiştir. 2547 sayılı Kanun'a uygun olarak kurulan ÖSYM, üniversite sınavlarının kurallarını belirlemiş ve adaylara rehberlik sağlamak amacıyla kılavuzlar yayınlamıştır.

33. Hükümet, Türkiye'de, diğer çoğu ülkede olduğu gibi, yüksek öğretim talebinin mevcut kurumların kapasitesini fazlasıyla aştığını belirtmiştir. ÖSYM, yüksek öğretim programlarına öğrenci seçme ve yerleştirmede dört faktörü dikkate almıştır. Bu faktörler, kontenjan, örneğin her yüksek öğretim programına kabul edilecek azami öğrenci sayısı, aynı yüksek öğretim programına girmek isteyen adayların puanlarının sıralaması, adayların yüksek öğretim programlarına ilişkin kendi tercih ve sıralamaları ve son olarak, yüksek öğretim programlarının özel şartlarıdır. ÖSYM'nin, adayların sınav salonlarına dağıtımını, başvuru formlarının kontrol edilmesi, sınav kağıtlarının işaretlenmesi, puanların hesaplanması ve son olarak adayların üniversite programlarına yerleştirilmesi gibi işlemlerinin çoğu elektronik sistemle yürütülmektedir. Adayın başarısı, esas olarak, sınavlardaki performansına ve bununla birlikte lisedeki başarısına dayalı olarak değerlendirilmektedir. Adayların lise not ortalamaları ise 0,5 ile çarpılmakta ve sınav puanlarına eklenmektedir.

34. ÖSYM Kılavuzu'nun 3. bölümü cevapların değerlendirilmesi üzerinedir. Kılavuz'un 3. bölümünün 6. maddesi, sınav sırasında bir adayın kopya çektiğinden şüphelenilmesi durumunda, o aday tarafından verilen cevapların, farklı üniversitelerden gelen üç profesörden oluşan Akademik Konsey tarafından inceleneceğini öngörür.

35. Bu davadaki Akademik Konsey, o yıl sınavın ikinci basamağına katılmış olan başvuran ve bir grup diğer adayın kopya çekip çekmediklerini saptamak amacıyla, yukarıdaki maddeye uygun olarak toplanmıştır. Başvuran da dahil olmak üzere on dokuz adayın çok başarılı olmasının açıklaması mümkün değildir, zira, bu adaylar önceki yıllardaki sınavlarda kötü sonuçlar almışlardır.

36. Akademik Konsey, ölçme ve değerlendirme bilimi temel ilkesine uygun olarak, bir adayın gelecekteki başarısını gösteren en güvenilir göstergenin geçmiş başarıları olduğunu değerlendirmiştir. Başvuranın geçmiş performansını, 1997 yılındaki sınavın ikinci basamağındaki başarısıyla karşılaştıran akademik kurul, 1997 yılındaki sınavın birinci ve ikinci basamağı arasındaki kısa süre dolayısıyla, başvuranın çok başarılı olmasının açıklanmasının mümkün olmadığı kararına varmıştır. Akademik Konsey kararı, ayrıca, 10 üzerinden 5.31 olan diploma notuyla orta öğretimde başarılı bir öğrenci olmamış olan başvuranın, 1994 ve 1996 yılları arasındaki üniversiteye giriş sınavlarını geçememiş olduğu gerçeğini dikkate almıştır. 1997 yılında, başvuran, ancak sınavın ikinci basamağına girmesini sağlamaya yetecek kadar puan almıştır.

37. Hükümet, başvuranın davasında yürütülen değerlendirmenin, ÖSYM'nin, üniversiteye giriş sınavlarının adaletli oluşunu sağlamak ve başarı olasılığı en yüksek olan öğrencileri uygun yüksek öğretim programlarına seçmek ve yerleştirmek şeklindeki temel görevi çerçevesinde yapılmış olduğunu AİHM'nin gözönünde bulundurmasını talep etmiştir. Başvuranın sınav sonuçları iptal edilmiş olmasaydı, en başarılı öğrenciler arasında olurdu ve böylece ilk tercihlerinden birine kaydolmaya hak kazanırdı. Bu durum, diğer öğrenciler arasında huzursuzluğa sebep olurdu, zira, lisede başarılı bir öğrenci olmamış olan başvuranın üniversiteye girmeyi nasıl başardığına dair şüpheler oluşurdu.

38. Hükümet'e göre, ÖSYM, öğrencilerin adaletli olarak yerleştirilmesini gözönünde tutarak, başvuranın üniversite eğitimine erişimini reddetme yetkisini kullanmıştır. Hükümet, *Mason ve van Zon – Hollanda* davasına (28 Eylül 1995 tarihli karar, Seri A no. 327-A, § 51) atıfta bulunarak, ÖSYM'nin bu konuda çok geniş yetkiye sahip olduğunu ileri sürmüştür, öyle ki, üniversiteye kabul edilmeye ilişkin mevcut bir hak kanunda tanınmamıştır.

39. Hükümet, başvuranın, ÖSYM tarafından belirlenen, üniversiteye giriş şartlarını karşılamamış olduğu ve dolayısıyla eğitim hakkının reddedilmemiş olduğu kararına varmıştır.

B. AİHM'nin değerlendirmesi

1. 1. No.'lu Protokol'ün 2. maddesinin uygulanabilirliği

40. AİHM, başvuranın, ilgili giriş sınavlarından sonra, tercih ettiği bir üniversiteye girmek için gerekli puanı almış olduğu gerçeğine rağmen üniversiteye giriş yapamadığı konusunda tarafların anlaşmasını gözlemler.

41. AİHM, ayrıca, 1 No.'lu Protokol'ün 2. maddesindeki güvencelerin, Avrupa Konseyi'ne üye Devlet'lerdeki mevcut yüksek öğretim kurumlarında geçerli olduğunun tartışma konusu olmadığını gözlemler. Bu ilkeyi, son dönemdeki kararlardan *Leyla Şahin – Türkiye* kararında ([BD], no. 44774/98, [BD], §§ 134-142, AİHM 2005-...) teyit etmiş, bu kararda, belirli bir zamanda mevcut herhangi bir yüksek öğretim kurumuna erişimin, 1 No.'lu Protokol'ün 2. maddesinin ilk cümlesinde ortaya konan hakkın ayrılmaz bir parçası olduğu kararını vermiştir.

2. Akademik kurulun, başvuranın sınav sonuçlarını iptal etme yetkisi var mıdır?

a. Hükümet

42. Hükümet'e göre, akademik kurul, başvuranın sınav sonuçlarını iptal etme kararını, ÖSYM Kılavuzunun 3. Bölümünün 6. maddesine dayandırmıştır. Bu madde, sınav sırasında

bir adayın kopya çektiğinden şüphelenilmesi durumunda, o aday tarafından verilen cevapların, farklı üniversitelerden gelen üç profesörden oluşan Akademik Konsey tarafından incelenmesini öngörür. ÖSYM'nin, ayrıca, üniversiteye giriş sınavlarının ve öğrencilerin seçilmesi ve yerleştirilmesinin adaletli oluşunu sağlamaya dair genel bir yükümlülüğü vardır. Hükümet, sözkonusu yükümlülüklerin ışığında ÖSYM'nin bu konuda çok geniş yetkiye sahip olduğu sonucuna varmıştır, öyle ki, üniversiteye kabul edilmeye ilişkin mevcut bir hak kanunda tanınmamıştır (bkz. yukarıda 38. paragraf).

b. Başvuran

43. Başvuran, ilgili iç mevzuata uymuş olarak, üniversiteye giriş hakkını elde etmiş olduğunu, ancak, eğitim hakkının keyfi ve haksız olarak reddedildiğini iddia etmiştir.

c. AİHM

44. AİHM, *Belçika Dil Davası* 'nda, 1 No.'lu Protokol'ün 2. maddesinin ilk cümlesi tarafından güvence altına alınan eğitim hakkının, “doğası gereği, Devlet tarafından, bireylerin ve toplumun kaynakları ve ihtiyaçları doğrultusunda yer ve zamana göre değişiklik gösterebilecek, bir düzenleme gerektirdiği”ne karar vermiştir. “Böyle bir düzenlemenin, asla eğitim hakkının esasına zarar vermemesi veya AİHS’de yer alan diğer haklarla çelişmemesi gerektiği aşıkardır” (yukarıda anılan, *Belçika Dil Davası*, § 5).

45. AİHM, başlangıçta, başvuranın, giriş şartlarına itiraz etmediğini, ancak, o şartları karşılamış olduktan sonra kazanmış olduğu hakkın keyfi olarak reddedildiğini ileri sürdüğünü gözlemler.

46. AİHM'ye göre, ÖSYM'nin, adayların başarılı olmalarına bir açıklama getirememesi gerekçesiyle onların sınav sonuçlarını iptal etme yetkisi için, Hükümet, herhangi bir yasal dayanak gösterememiştir. AİHM, böyle geniş bir yetki tanıyan herhangi bir yasal dayanağın, AİHS’de belirtilen demokratik toplumun temel ilkelerinden biri olan hukukun üstünlüğü ile uyuşmayan (bkz. *Hasan ve Chaus – Bulgaristan* [BD], no. 30985/96, § 84, AİHM 2000-XI) veya eğitim hakkının esasına zarar veren (bkz. aşağıda 55. paragraf), yasal belirsizlik yaratabileceğine karar verir.

47. AİHM bu durumda sınav sırasında kopya çekerken yakalanan bir adayın sınav sonuçlarının iptal edilmesinin, ÖSYM'nin takdirine bırakılan bir mesele değil, Merkez'in görevlerinden biri olduğunu vurgular. Bu bakımdan, Akademik Konsey'in veya idari Mahkemeler'den herhangi birinin, sözkonusu davada başvuranın uygunsuz bir davranışta bulunduğunu kanıtlayamamış olması dikkate değerdir.

48. AİHM, Türkiye’de düzenlenen üniversiteye giriş sınavlarında adayların sınav sonuçlarının, çok dikkatli bir biçimde, yetkili makamların sınav kağıtlarını kişisel görüşlerine göre işaretleyerek bilgisayarlı sistemin sonuçlarını değiştirmelerine olanak vermeyecek şekilde hesaplandığını gözlemler. ÖSYM düzenlemelerinin açık üslubu, iyi niyetli (bona fide) bir öğrencinin, sınavda, girmek istediği üniversite için gerekli puanı alarak bu üniversiteye girmesinin gerçekleşeceğine ilişkin meşru bir beklenti içine girmesine izin verir. Diğer bir deyişle, kanunun bir üniversiteye kabul etme koşullarını ortaya koyduğu ve bir adayın, bu koşulları gerçekleştirdiği durumlarda, sözkonusu üniversiteye kabul edilme hakkını kazanmış olur (bkz., *mutatis mutandis*, *De Moor/Belçika*, 23 Temmuz 1994 tarihli karar, A Serisi no. 292-A, sayfa 15, § 43).

49. AİHM, ÖSYM'nin düzenlemelerinin, idari makamların, Sözleşme tarafından korunma altına alınmış bir hak olan eğitim hakkına keyfi olarak müdahale etmelerine karşı yasal bir koruma sağladığı kanısındadır. Bu nedenle, idari makamların sözkonusu düzenlemeleri gözardı etmeleri durumunda, yasal koruma zarar görecektir.

50. Başvuranın kopya çektiğine dair bir kanıt – veya bu hususta aleyhine yöneltilen açık bir suçlama – olmadığını ve 1997 senesinde düzenlenen sınava dersaneye giderek hazırlanmış olduğu açıklamalarına da itiraz edilmediğini gözönüne alan AİHM, başvuranın iyi sonuçlar almasının açıklanamaz olduğuna dair Akademik Konsey tarafından varılan sonucun, savunulması mümkün olmadığı kanısındadır. Bu nedenle, AİHM, yerel Mahkemelerce onanan başvuranın sınav sonuçlarını feshetme kararının, yasal ve makul bir temele dayanmadığı ve keyfi olarak varılmış sonuçlar doğurduğu kanısına varır.

51. Yukarıda kaydedilenler ışığında AİHM, ÖSYM'nin, Akademik Konsey'in tavsiyesine dayanarak başvuranın sınav sonuçlarını feshetmesinin, başvuranın eğitim hakkını reddetmek olduğu sonucuna varır.

52. Sonuç olarak AİHS'nin 1 No.lu Protokol'ünün 2. maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

53. AİHS'nin 41. maddesi aşağıda kaydedilmiştir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Maddi Zarar

54. Başvuran, ailesinin özel ders ücreti ve geçim masrafları için ödediği meblağı talep etmiştir: kurs ücreti için 2.000 Euro, ve ikametgah, yol, kitap masrafları gibi geçim masrafları için ayrıca 2.000 Euro.

55. Hükümet, başvuranın iddiasını destekleyecek bir kanıt sunmadığını ileri sürmüştür. Ayrıca, “şartlara bağlı kazançlar” için yapmış olduğu taleplere itiraz etmiş ve AİHM'nin bu talepleri reddetmesini istemiştir.

56. AİHM, başvuranın maddi tazminat taleplerinin, – Hükümet tarafından öne sürülmüş olduğu gibi – kazanç kaybına ilişkin değil, özel hazırlık kursları alırken yapmış olduğu masraflara ilişkin olduğunu gözlemler. Ancak AİHM, AİHS'nin ihlaline neden olduğu sonucuna varılan konu ile – eğitim hakkının reddedilmesi – başvuran tarafından ileri sürülen maddi zarar arasında nedensel bir bağ görmemektedir. Sonuç olarak, başvuranın maddi tazminat talebini reddeder.

B. Manevi Zarar

57. Başvuran, sınav sonuçlarının yalnızca Türkiye'deki en prestijli üniversitelerden birine girmeyi planladığı sırada iptal edilmiş olduğunu belirtmiştir. Bu durum kendisinde şok etkisi yaratmıştır ve psikolojik sorunlar yaşamıştır. Sonuç olarak, çekmiş olduğu sıkıntı için toplam 100.000 Euro talep etmiştir.

58. Hükümet, başvuranın AİHS usullerinden kar sağlamaya çalıştığı kanısındadır. Avukatı, kazanç elde etme amacına dönüştürerek Sözleşme usullerini kötüye kullanmıştır.

59. AİHM, ÖSYM'nin uygulamasının başvuranın sıkıntıya girmesine neden olduğu kanısındadır. Bu nedenle, bir tazminat ödenmesinin adil olduğu sonucuna varır. AİHM, başvurana toplam 5.000 Euro ödenmesinin adil olacağı kararına varır.

C. Mahkeme Masrafları

60. Başvuran, davayı açarken yapmış olduğu masraf ve harcamalar için toplam 2.755 Euro tazminat talep etmiştir. Bu meblağ; avukatlık ücreti için 2.400 Euro'yu, çeviri ve yazışma masrafları için 355 Euro'yu kapsamaktadır. Taleplerini destekleyici nitelikte bir masraf listesi sunmuştur.

61. Başvuran ayrıca yerel mahkemelerdeki davalar sırasında avukatına ödemede bulunmak ve şikayetlerini yerel Mahkemeler huzurunda sunmak üzere yaptığı masraflar için toplam 6.000 Euro harcamış olduğunu ileri sürmüştür.

62. Hükümet, yalnızca gerçekten yapılmış masrafların tazmin edilebileceğini ve sözkonusu tazmin için, tüm masraf ve harcamaların, başvuran ve avukatı tarafından listelenmesi gerektiğini belirtmiştir. İddia edilen masraflar için başvuranın vekili tarafından hiçbir makbuz ya da belgenin sunulmamış olduğunu da ileri sürmüştür. Son olarak, başvuranın avukatınca AİHS işlemleri için harcanmış olduğu iddia edilen süre makul değildir.

63. Hükümet, başvuranın yerel davalar süresince yapmış olduğu masraf ve harcamalar hususundaki taleplerinin, adil bir değerlendirmeden fazlasına olanak verecek kadar kesinlikte olmadığı, sözkonusu dava işlemleri hususunda talep edilen miktarların, kısmen AİHS huzurunda görülen davalar çerçevesinde esasa ilişkin olmayan meselelere, kısmen gerekli olmayan işlere ilişkin olduğu kanısındadır. Saatlik ücret, AİHS işlemleri için kabuledilebilir olsa da, dava işlemleri için haddinden fazladır.

64. AİHM, başvuran tarafından AİHS işlemleri için talep edilen masraf ve harcama iddialarının, makul olduğu sonucuna varmıştır.

65. Dava işlemleri için yapılmış masraf iddialarına ilişkin AİHM, başvuranın avukatı tarafından bu meseleye ilişkin harcanmış olan saatleri gösteren hiçbir detayın ya da masraf listesinin sunulmamış olduğunu gözlemler. Bu nedenle, 6.000 Euro'luk masrafın, gerektiği için veya mantıklı olarak yapılıp yapılmadığını değerlendiremez.

66. AİHM, AİHS'nin ihlal edilmiş olduğunu tespit etmesi durumunda, ihlalin önlenmesi veya tazmini için başvuranın yerel Mahkemeler huzurunda yapmış olduğu masraf ve harcamaların karşılanmasına ilişkin bir karara varabileceğini hatırlatır (bkz. *Société Colas Est ve Diğerleri/Fransa*, no. 37971/97, § 56, ECHR 2002-III, ve orada kaydedilen davalar). Sözkonusu davada, Türkiye'deki davalar başvuranın, yüksek eğitim hakkına ilişkindir ve başvuran, 27 Ağustos 1997 tarihinde Yüksek İdari Mahkeme'ye başvurduğu zaman davaların başlangıcında sözkonusu hakka değinmiştir.

67. Yukarıda kaydedilenler ışığında ve yerel dava işlemlerine ilişkin detaylı bir masraf ve harcama listesi mevcut değilken adil temellere dayanarak karar veren AİHM, başvurana yerel ve AİHM huzurundaki davalarda yaptığı masraf ve harcamalar için toplam 5,000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

D. Gecikme Faizi

68. Gecikme faizi olarak, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranının üç puan fazlası uygulanacaktır.

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM

1. Bire karşı altı oyla, AİHS'nin 1 No.lu Protokolü'nün 2. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna,

2. Bire karşı altı oyla

(a) sorumlu Devlet'in, kararın AİHS'nin 44 § 2 Maddesi'ne göre kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde başvurana, ödeme tarihinde uygulanan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere 5.000 Euro (beş bin Euro) manevi tazminat ve buna ek olarak uygulanabilecek her türlü vergiyi ödemesine,

(b) masraf ve harcamalar için sorumlu Devlet'in sözkonusu üç ay içerisinde başvurana, ödeme tarihinde uygulanan kur üzerinden Türk Lirası'na çevrilmek üzere ödenebilecek her türlü katma değer vergisi ile birlikte 5.000 Euro'dan (beş bin Euro) adli yardım olarak verilen 630 Euro (altı yüz otuz Euro) düşülerek ödemesine,

(c) yukarıda sözü edilen üç aylık sürenin bitiminden ödeme gününe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın gecikme süresince uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle oluşacak faiz oranı üzerinden basit faizin yukarıdaki miktarlara uygulanmasına *karar vermiş*,

3. Başvuranın, adil tazmin talebinin kalan kısmını oybirliğiyle *reddetmiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. maddeleri uyarınca 7 Şubat 2006 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

S. DOLLÉ
Yazı İşleri Müdürü

J.-P. COSTA
Başkan

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İlânlar

Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığından :

Elazığ eski Üçüncü halen Bakırköy Birinci Noteri Gülay Çetin hakkında, Türkiye Noterler Birliği Başkanlığının 28/11/2005 tarih ve Hukuk:2747-19437 sayılı yazısı ile ekleri gereğince yapılan disiplin kovuşturması sonunda, Türkiye Noterler Birliği Disiplin Kurulunun 13/12/2006 tarih ve 2006/296 sayılı kararı ile “Takdiren 6 ay süre ile işten çıkarma cezası” verildiği, verilen bu kararın usul ve yasa hükümlerine uygun bulunduğu, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün 17/5/2007 gün ve 10781 sayılı yazısından anlaşılmıştır.

Yukarıda yazılı kararın Gülay Çetin'e Tebligat Kanununun 28. ve devamı maddeleri gereğince Resmi Gazete'de ilan edilmesine, ilan tarihinden itibaren 15 gün sonra tebliğ edilmiş sayılacağı ilan edilmiştir.

Elazığ eski Üçüncü halen Bakırköy Birinci Noteri Gülay Çetin hakkında, Türkiye Noterler Birliği Başkanlığının 27/2/2006 tarih ve Hukuk:165-3111 sayılı yazısı ile ekleri gereğince yapılan disiplin kovuşturması sonunda, Türkiye Noterler Birliği Disiplin Kurulunun 13/12/2006 tarih ve 2006/297 sayılı kararı ile “Kınama cezası” verildiği, verilen bu kararın usul ve yasa hükümlerine uygun bulunduğu, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün 17/5/2007 gün ve 10785 sayılı yazısından anlaşılmıştır.

Yukarıda yazılı kararın Gülay Çetin'e Tebligat Kanununun 28. ve devamı maddeleri gereğince Resmi Gazete'de ilan edilmesine, ilan tarihinden itibaren 15 gün sonra tebliğ edilmiş sayılacağı ilan edilmiştir.

Elazığ eski Üçüncü halen Bakırköy Birinci Noteri Gülay Çetin hakkında, Türkiye Noterler Birliği Başkanlığının 15/6/2006 tarih ve Hukuk:1507-9850 sayılı yazısı ile ekleri gereğince yapılan disiplin kovuşturması sonunda, Türkiye Noterler Birliği Disiplin Kurulunun 13/12/2006 tarih ve 2006/302 sayılı kararı ile “Ceza Tayinine Mahal olmadığına” karar verildiği, verilen bu kararın usul ve yasa hükümlerine uygun bulunduğu, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün 17/5/2007 gün ve 10783 sayılı yazısından anlaşılmıştır.

Yukarıda yazılı kararın Gülay Çetin'e Tebligat Kanununun 28. ve devamı maddeleri gereğince Resmi Gazete'de ilan edilmesine, ilan tarihinden itibaren 15 gün sonra tebliğ edilmiş sayılacağı ilan edilmiştir.

[R.G. 20 Haziran 2007 – 26558]

 [İçindekilere dön](#)

Adalet Bakanlığında :

Uşak 1. Asliye Hukuk Mahkemesine ait 1977/1007 Esas, 1980/247 Karar sayılı dava dosyasının zayi olduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylap veya Heyelan Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin söz konusu dosya için kıyasen uygulanmasına ve adı geçen Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilân olunur.

Edremit 2. Asliye Hukuk Mahkemesine ait 2002/543 Esas, 2003/262 Karar sayılı dava dosyasının kaybolduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylap veya Heyelan Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin söz konusu dosya için uygulanmasına ve adı geçen Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilân olunur.

[R.G. 23 Haziran 2007 – 26561]

 [İçindekilere dön](#)

DUYURU

19 Haziran 2007 tarih ve 26557 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan,

- Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik,

20 Haziran 2007 tarih ve 26558 Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan,

- 22 Temmuz 2007 Pazar Günü Yapılacak Olan XXIII. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Nedeniyle Bu Seçime Katılmaya Hak Kazanan Siyasi Partiler Tarafından Gösterilmiş Olan Adaylarla, Seçime Bağımsız Olarak Katılmak Üzere Başvurmuş Olan Adaylara İlişkin Kesin Aday Listeleri Hakkında Yüksek Seçim Kurulu Kararı, yer darlığı nedeniyle bülten'e alınamamıştır.